

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

2. (112.) ÉVFOLYAM 1. KÜLÖNSZÁM

2007. május

Válogatás a Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület
„Tudományos múlt, jelen és jövő a szellemi tulajdon területén” címmel megrendezett
emlékülésének és „Aktuális iparjogvédelmi kérdések '06” címmel megtartott
konferenciájának (2006. november 21–22.) anyagából

Dr. Gödölle István

A Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület 100 éve –
történeti és archontológiai vázlat

Dr. Sár Csaba

A szerzői jog kihívásai a XXI. században

Ravadiits Imre

Hormonterápia a gyógyszerpiacon: a biogenerikus verseny kezdete

Dr. Szigeti Éva

Az Európai Bíróság és az OHIM egyes döntéseinek elemzése és azok
hatása a hazai védjegyjogi gyakorlatra

Dr. Munkácsi Péter

„Még broadcastingnak hívták ...” – aktuális fejlemények a rádió- és televíziószervezetek
szomszédos jogi védelmét érintő nemzetközi szerződéstervezetről

Összefoglaló a doménnév-regisztrációról és a doménnevekkel
összefüggő jogérvényesítésről tartott kerekasztal-beszélgetésről

Kerekasztal-beszélgetés a Creative Commonsról

MAGYAR SZABADALMI HIVATAL

TARTALOM

Válogatás a Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület
„Tudományos múlt, jelen és jövő a szellemi tulajdon területén” címmel megrendezett
emlékülésének és „Aktuális iparjogvédelmi kérdések '06” címmel megtartott
konferenciájának (2006. november 21–22.) anyagából

<i>Dr. Gödölle István</i>	A Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület 100 éve – történeti és archontológiai vázlat	5
<i>Dr. Sár Csaba</i>	A szerzői jog kihívásai a XXI. században	34
<i>Ravadiits Imre</i>	Hormonterápia a gyógyszerpiacon: a biogenerikus verseny kezdete	42
<i>Dr. Szigeti Éva</i>	Az Európai Bíróság és az OHIM egyes döntéseinek elemzése és azok hatása a hazai védjegyjogi gyakorlatra	54
<i>Dr. Munkácsi Péter</i>	„Még broadcastingnak hívták ...” – aktuális fejlemények a rádió- és televízió- szervezetek szomszédos jogi védelmét érintő nemzetközi szerződéstervezetről	70
	Összefoglaló a doménnév-regisztrációról és a doménnevekkel összefüggő jogérvényesítésről tartott kerekasztal-beszélgetésről	78
	Kerekasztal-beszélgetés a Creative Commonsról	89

A folyóiratban megjelenő tanulmányok a szerzők véleményét tükrözik, amely nem feltétlenül azonos
a szerkesztőbizottság álláspontjával.

CONTENTS

Selection from the material of the commemorative meeting of the Hungarian Association for the Protection of Industrial Property and Copyright, entitled „Scientific past, present and future in the field of intellectual property” and of its conference entitled „Topical industrial property issues '06” (21–22 November 2006).

<i>Dr. István Gödölle</i>	A hundred years of the Hungarian Association for the Protection of Industrial Property and Copyright – a historical and archontological outline	5
<i>Dr. Csaba Sár</i>	Challenges of copyright in the 21st century	34
<i>Imre Ravadits</i>	Hormone therapy on the pharmaceutical market: beginning of the biogeneric competition	42
<i>Dr. Éva Szigeti</i>	Analysis of certain decisions of the European Court and of the OHIM as well as their impact on the national trademark case law	54
<i>Dr. Péter Munkácsi</i>	“It was called broadcasting” – Topical issues of the draft international treaty on the protection of the rights of broadcasting organizations	70

Summary of the roundtable held on the domain name registration and the enforcement of rights concerning domain names

78

Roundtable on the Creative Commons

89

A MAGYAR IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI EGYESÜLET 100 ÉVE – TÖRTÉNETI ÉS ARCHONTOLÓGIAI VÁZLAT**

1. MEGALAKULÁS 1905-BEN

„Az őszi szélben, október elején indult meg a mozgalom, amely alig néhány hét alatt nagyra növelte azt a lelkes és díszes táborát, amely a Magyar Iparjogvédelmi Egyesületet életre hívta. Életre hívta azzal a munkakedvvel és ügyszeretettel, amelyet csakis nagy és nemes célok támasztanak, amelyet egyedül a küzdelem sikerébe vetett biztos hit és az a szent ambíció képes táplálni, hogy az odaadó munka nyomán áldásos eredmény fakadjon.”

Ezekkel a szavakkal vezették be a Magyar Iparjogvédelmi Egyesület (a továbbiakban „Egyesület”) megalakulásáról szóló tudósítást az Iparjogi Szemle¹ 1906. január 15-én megjelent első számában.² Az első szám borítólapjának belső oldalán szerkesztőségi felhívás található az Egyesület és az Iparjogi Szemle céljairól.³

Az Egyesület megalakulását dr. Fazekas Oszkár ügyvéd és dr. Kayser Szilárd m. kir. szabadalmi albíró kezdeményezték. Dr. Kayser Szilárd volt abban az időben tudomásunk szerint az egyetlen olyan kinevezett magyar bíró, akinek jogi képesítése mellett műszaki képzettsége is volt.⁴ Az általuk kibocsátott lelkes felhívás a következőképpen fogalmazta meg a megalkotandó Egyesület célját:

„Mindaddig, amíg jogrendünk szűk látkörét az 'ingók' és az 'ingatlanok' töltik be; mindaddig, míg a munkás-társadalom eszmei alkotásainak legnagyobb része közprédára van bocsájtvá;

* Szabadalmi ügyvivő, Gödölle, Kékes, Mészáros & Szabó Szabadalmi és Védjegy Iroda, az AIPPI Magyar Csoportjának elnöke

** Az Egyesület megalakulásának 100. évfordulója alkalmából „Tudományos múlt, jelen és jövő a szellemi tulajdon területén” címmel megrendezett emlékülésen elsősorban a régmúlt eseményeivel foglalkoztam, mivel az Egyesület 1962-es újjáalakulása óta eltelt időszakot már több közleményben tárgyalták (lásd a 182., 183., 184. és 185. lábjegyzetet).

¹ Az I. évf. 1. szám fejléce: Iparjogi Szemle. Az üzleti tisztesség, a szabadalmi, védjegy-, minta- és szerzői jog és az összes ipari eszmei javak oltalmát szolgáló folyóirat. A „Magyar Iparjogvédelmi Egyesület” közlönye. Megjelenik minden hó 15-én.

² Iparjogi Szemle, 1906. 1. sz. 18–19. o. A névtelenségbe burkolódzó tudósító dr. Fazekas Oszkár, aki az Egyesület első titkára és az Iparjogi Szemle első felelős szerkesztője volt. Lásd: Iparjogi Szemle, 1926. 8. sz. 29. o.

³ A felhívást idézi dr. Bendzsel Miklós: A jövő emlékei? A szellemi tulajdon védelmének millenniumi öröksége. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2007. 1. sz. 12–13. o.

⁴ Iparjogi Szemle, 1906. 8. sz. 263. o. Eme 1906. október 15-i híradás dr. Kayser szabadalmi bírói kinevezéséről szól, cikkeit lásd a 34. lábjegyzetben. A m. kir. Szabadalmi Bíróságról 1922-ben c. alelnökként vonult nyugalomba. A Szabadalmi Közlöny 1946. március 1-i 5. száma adott hírt dr. gaádi Kayser Szilárd 80 éves korában történt elhunytáról.

mindaddig, míg a jogélet keretei ki nem terjednek ama magasságok régiójáig, amelyekben a szellem szárnyain odaemelkedett emberi alkotások honolnak: hazánk közgazdaságának nagyarányú emelkedése elől a magasabb szférák el maradnak zárva.

*A Magyar Iparjogvédelmi Egyesület feladata lesz úgy az érdekelteket, mint a műszaki és a jogi tudás kiváló tényezőit egyesítve, az egyesülés adta ellenállhatatlan erőt annak a nagy célnak a szolgálatába állítani, hogy az eszmei javakat a jogrend gyors és erélyes törvényhozási reformok és modern közszellemtől áthatott törvénykezés útján minél előbb és minél tökéletesebben oltalmába vegye.*⁵

Három tényezőt említ a program:

- az érdekelteket, azaz az ipari és kereskedelmi köröket,
- a jogban járatos szakembereket és
- a műszaki szakembereket.

Az alapítók jó érzékkel ismerték fel, hogy az Egyesület akkor működhet eredményesen, ha a magyar ipar és kereskedelem mértékadó tényezőit is sikerül megnyerniük. Az *alakuló közgyűlést* a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége (Gy.O.Sz.) helyiségében tartották meg 1905. november 16-án.⁶ A közgyűlésen *Ranschburg Viktor*, az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. igazgatója elnökölt, az előadói tisztelet *dr. Baumgarten Nándor* és *dr. Fazekas Oszkár* ügyvédek látták el.

Az alakuló közgyűlés elfogadta az *alapszabályokat* és megválasztotta a *tisztségviselőket*, az *igazgatóság* és a *választmány tagjait*, ezzel az Egyesület mint jogi személy megalakult.⁷ Az alapszabályokat a belügyminiszter a kereskedelemügyi miniszter hozzájárulásával 1906. március 29-én jóváhagyta.⁸ Az akkori előírások szerint az egyletek alapszabályait a céljuk szerint illetékes miniszterrel, illetve a belügyminiszterrel kellett láttamoztatni.⁹

A választások eredménye az alábbi volt.¹⁰

⁵ Iparjogi Szemle, 1906. 1. sz. 18. o.

⁶ Iparjogi Szemle, 1906. 1. sz. 19. o. Megjegyezzük, hogy a megalakulás 1905-ben történt, így a centenáriumi ünnepeléssel kissé megkéstünk. De jobb későn, mint soha! Az 1896. évi országos emlékünnepeések is a millenniumnál egy évvel később voltak.

⁷ Jelentés a m. kir. Szabadalmi Hivatal 10 évi működéséről (1896–1906). Közzéteszi a m. kir. Szabadalmi Hivatal elnöke. Pallas Részvénytársaság nyomdájára, Budapest, 1907, 190. o., ahol a „Magyar Iparjogvédelmi Egyesület” mellett említve van az „Országos Iparegylet” iparjogvédelmi osztálya és az „Egyesület az ipari és szellemi tulajdon védelmére”, amely utóbbi egyesület megegyezni látszik a 48. lábjegyzetnél tárgyalt egyesülettel.

⁸ A Magyar Iparjogvédelmi Egyesület alapszabályai. Iparjogi Szemle, 1906. 5. sz. 153–155. o. A belügyminiszteri láttamozás 14761/906/III.a. szám alatt történt.

⁹ A m. kir. belügyminiszter 1508/1875. B. M. sz. alatt kiadott körrendelete az egyletek alakulása tárgyában. A rendelet mellékletének I. pontja.

¹⁰ Iparjogi Szemle, 1906. 1. sz. 19. o.

Tiszteletbeli elnök: *dr. Nagy Ferenc* egyetemi tanár, ny. államtitkár¹¹

Ügyvezető elnök:

- *K. Jónás Ödön* egyetemi tanár, a kir. József műegyetem rektora, a Szabadalmi Tanács ülnöke,¹² majd röviddel később, Jónás rektori elfoglaltsága miatt történt lemondása után
- *König Gyula* matematikus, az MTA tagja, a kir. József műegyetem volt rektora, a Franklin Társulat Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda Rt. vezérigazgatója

Az igazgatótanács tagjai:

- *Borbély Lajos*, a Rimamurány–Salgótarjáni Vasművek Rt. vezérigazgatója
- *domonyi Domony Ödön*, a Flóra Első Magyar Stearingyertya- és Szappangyár Rt. vezérigazgatója, a Védjegytanács tagja¹³
- *Fodor István*, a Budapesti Általános Villamossági Rt. vezérigazgatója
- *Rejtő Sándor* udvari tanácsos, műegyetemi tanár, az Országos Szabadalomügyi Tanács volt tagja, a Szabadalmi Tanács ülnöke¹⁴
- *csantavéri Törley József* pezsgőgyáros, a Védjegytanács tagja¹⁵
- *Veith Béla*, az Országos Magyar Államvasút Rt. magyarországi vezérigazgatója

¹¹ *Dr. verseghi Nagy Ferenc* 1852-ben született Verőcén, Szlavóniában. Jogot végzett Budapesten és Bécsben. 1879-től a nagyváradai jogakadémia, 1881-től a kolozsvári egyetem tanára, 1890-től pedig a budapesti tudományegyetemen a kereskedelmi és váltójog tanára. 1900–1902-ben kereskedelemügyi államtitkár, 1900-tól 1918-ig országgyűlési képviselő volt. 1893-tól az MTA levelező, 1903-tól rendes tagja. 1909-ben a Magyar Jogászegylet elnöke lett. 1914-ben a szerzői jogi állandó szakértőbizottság tagjává nevezték ki hatévi időtartamra (Szerzői Jog, az „Iparjogi Szemle” melléklapja, 1914. decemberi 2. sz. 12. o.). 1927-ben a Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karának professzorai őt küldték ki, hogy az Országgyűlés Felsőházában a jogi kart képviselje. Jogtudósi tekintélye, valamint széles körű társadalmi elismertsége folytán az Egyesület legelső zászlóvivője volt egészen 1928-ban, Röjtökmuzsajon bekövetkezett haláláig. Dr. Fazekas Oszkár nekrológiájában (Iparjogi Szemle, 1928. 8. sz. 29. o.) a következőket írta:

„Egyesületbe tömöríteni gyárosokat, kereskedőket, bírakat, ügyvédeket, mérnököket stb. kizárólag azzal a céllal, hogy az „eszmei javak” oltalmát magasabb nivóra emelni segítsenek: valósággal különcködés jellegével bírt, és az embert a legtöbb oldalról valóban csak egy szánalmas vagy gúnyos mosoly veszélyének tette ki.”

„Azzal, hogy Nagy Ferenc felismerte – éppen kereskedelmi és ipari hátramaradottságunk mellett – a jogrendben eddig Hamupipóke sorsra juttatott, ennek a jogtárgynak nagy gazdasági és kulturális horderejét; azzal, hogy nevét, érdeklődését és bölcs közremunkálását kölcsönözte ennek a lelkisínylett vállalkozásnak: elévülhetetlen érdemet szerzett a jogélet ezen ágának megalapozása és stabilizálása körül.”

„A magyar jogrendszer ama tisztas csarnokában, amely az eszmei javak oltalmát viseli díszes címfelirat gyanánt, örök emléktáblán arany betűkkel marad bevésvé Nagy Ferenc emlékezete.”

Lásd még: Iparjogi Szemle, 1906. 9. sz. 265–267. és 290–291. o.; 1927. 2. sz. 6. o.; dr. Baumgarten Nándor: Nagy Ferenc. Emlékezés a Magyar Jogászegylet 1929. évi május 12-iki közgyűlésén. Különlenyomat. Franklin Társulat, Budapest, 1929; Glatz Ferenc (főszerk.): A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1925–2002. MTA Társadalomkutató Központ – Tudománytár, Budapest, 2003, II. kötet 904. o.; Csehi Zoltán: Nagy Ferenc. In: Magyar Jogtudósok, III. kötet. (szerk.: Hamza Gábor, társszerk.: Siklósi Iván). ELTE Állam- és Jogtudományi Kar. Bibliotheca Iuridica. Publicationes Cathedrum 33. Budapest, 2006.

¹² Iparjogvédelmi dokumentumok (A kötet levéltári és dokumentumanyagát összeállította: *dr. Benke Zsófia*). Magyar Szabadalmi Hivatal, Budapest, 2003, 268–269. o. A kiadványhoz a hivatkozott 1–946. sorszámmal ellátott dokumentumokat tartalmazó CD-ROM-melléklet tartozik.

¹³ A 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadvány, 265. o.

¹⁴ A 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadvány, 274. o.

¹⁵ A 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadvány, 277. o.

Ügyész: *ifj. dr. Chorin Ferenc* ügyvéd¹⁶

Titkár: *dr. Fazekas Oszkár* ügyvéd¹⁷

Pénztáros: *dr. Radványi Vilmos* gyári cégvezető

Számvizsgálók:

- *dr. Holitscher Pál* elektromérnök
- *dr. Schmidl Miklós* nagykereskedő, a Schmidl Sándor és Fia cég tagja

Jegyzők:

- *Kalmár Hugó* okl. gépészmérnök¹⁸
- *Román Miklós* műépítész
- *Simkó Károly* műszaki lapszerkesztő

Az igazgatóságban és a választmányban a fentiekén kívül az alábbi jeles ipari, kereskedelmi és egyéb közéleti személyiségek foglaltak helyet:

- *Bayer Antal*, a Magyarországi Gyógyszerészegylet elnöke
- *dr. Bayer Dezső* gyógyszerész, purgógyáros
- *Brázay Zoltán* országgyűlési képviselő
- *dr. Deér Endre*, a gyógyszerész vizsg. bizotts. tagja
- *Diner Dénes József* hírlapíró, esztétikus
- *Hazslinszky Károly* szénsavgyáros
- *Horvay János* szobrászművész
- *Kaufmann Gyula* műszergyáros
- *Kaufmann Nándor*, a Wolfner S. fakiviteli cég tagja
- *Klein Gyula*, a Klein és Fia szappangyáros cég tagja
- *Kondor Márton* építőmester
- *Lázár Pál* műegyetemi tanár, országgyűlési képviselő
- *Ranschburg Viktor*, az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. igazgatója¹⁹
- *dr. Róheim Ödön* nagykereskedő
- *Schuler József* lovag, acélíró toll-gyáros
- *dr. Söpkéz Sándor* műegyetemi tanár, a m. kir. Szabadalmi Hivatal kültagja

¹⁶ *Ifj. dr. Chorin Ferencet* 1901-ben „sub auspiciis regis” avatták a jog- és államtudományok doktorává a budapesti tudományegyetemen. 1904-ben ügyvédi oklevelet szerzett. Édesapja *Chorin Ferenc* jogász, politikus, főrendiházi tag, a Salgótarjáni Köszénbánya Rt. elnöke, a Gy.O.Sz. egyik alapítója, majd elnöke volt 1925-ben bekövetkezett haláláig (Szabadalmi Közlöny, 1925. 3. sz. 41. o.). *Ifj. dr. Chorin Ferenc* 1928-ban lett a Gy.O.Sz. alelnöke, majd 1933-ban elnöke.

¹⁷ *Dr. Fazekas Oszkár* szerzője volt „A szabadalmi tanács hatásköre és latens korlátai” című, a Magyar Jogász-Újság 1904. évi 3. sz. 65–67. oldalán, 6. sz. 125–127. oldalán, 8. sz. 170–172. oldalán és 10. sz. 212–213. oldalán megjelent dolgozatnak, „A szabadalmi törvény reformja” című, Budapesten 1905-ben kiadott munkának és az „Eszmei javak jogi oltalma a magyar polgári törvénykönyv javaslatában” című, a Franklin Társulat Magyar Irod. Intézet és Könyvnyomda által Budapesten 1914-ben kiadott tanulmányának. Lásd még a 33., 34., 39., 42., 106. és 118. lábjegyzeteket.

¹⁸ *Kalmár Hugó* 1907-ben szerzett szabadalmi ügyvivői jogosítványt. „Szabadalmazott tárgyak reparatúrája” című tanulmányában (Iparjogi Szemle, 1906. 2. sz. 47–50. o.) a jogkimerülés és az alkatrészek oltalmának érdekes kérdéseit tárgyalta.

¹⁹ *Ranschburg Viktor* szerzője volt „A szerzői jog nemzetközi védelmére alkotott berni egyezmény vonatkozással Magyarországra” című munkának, Engenberger-féle könyvkereskedés, Budapest, 1901, amelyben közölte az egyezmény szövegét francia és magyar nyelven.

- *Straub Sándor*, a Magyar Elektrotechnikai Egyesület elnöke
- *Szana Zsigmond*, az Első Temesvári Gyűjtőgyár vezérigazgatója
- *Vidor Emil* műépítész

Az igazgatóságban és a választmányban számos jogász és egy szabadalmi ügyvivő tag is volt, köztük:

- *dr. Baumgarten Nándor* ügyvéd, egyetemi magántanár²⁰
- *dr. Lévy Béla* ügyvéd,²¹ az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés főtitkára
- *dr. Szakolczai Árpád* ügyvéd²²
- *Török László* okl. gépészmérnök, hites szabadalmi ügyvivő²³

Az igazgatóság és az igazgatótanács 1905. december 12-én tartott első rendes ülésén²⁴ elhatározták, hogy 1906. januártól kezdődően havonként megjelenő *egyesületi közlönyt* fognak megjelentetni, a már említett *Iparjogi Szemlét*.²⁵ Az Iparjogi Szemle július és augusztus hónapban nem jelent meg, így induláskor évenként tíz száma volt. Az Iparjogi Szemle fellelős szerkesztője *dr. Fazekas Oszkár*, társszerkesztője *dr. Kayser Szilárd* volt, rovatvezetői *Bernauer Zsigmond*, *dr. Kohn Jakab*, *dr. Lóránt Izsó* (1914-ben bekövetkezett haláláig²⁶) és *dr. Ranschburg Nándor* voltak.

Az Egyesületben az évi tagdíj 20 aranykoronában lett megállapítva. Az Iparjogi Szemle előfizetési díja egész évre 16 aranykorona volt, az Egyesület tagjai illetményként ingyen megkapták.

2. AZ ELSŐ TÍZ ÉV 1906-TÓL 1916-IG

Az Iparjogi Szemle első évfolyamából imponáló szakmai aktivitás és a témák nagyfokú színessége tárul elénk.

²⁰ Lásd a 117. lábjegyzetet

²¹ *Dr. Lévy Béla* szerzője volt „A magyar szabadalmi jog rendszere” című, Politzer Zsigmond kiadásában Budapesten 1898-ban megjelent monográfiának és „Az ipari minták oltalmáról szóló törvényjavaslat előadói tervezete (Vélemény)” című, Budapesten 1902-ben kiadott dolgozatnak.

²² *Dr. Szakolczai Árpád* jogi és közgazdasági szakíró, művei: Az újdonság kérdéséről a szabadalmi jogban. Budapest, 1898; A tisztességtelen verseny leküzdéséről szóló német birodalmi törvény és az ennek alapján kifejlődött joggyakorlat. Magyar Jogászegyleti Értekezések 159. XVIII. kötet, 6. füzet. Franklin Társulat Könyvnyomdája, Budapest, 1899; Az elsőbbség kérdéséhez külföldieknek szabadalmi bejelentéseinél. Iparjogi Szemle, 1906. 2. sz. 44–47. o.

²³ *Török László* utóbb jogot is végzett, tudomásunk szerint ő volt az első magyar szabadalmi ügyvivő, aki jogi doktorátussal rendelkezett. Monográfiája: A találmányi szabadalom. A szabadalmi jog és gyakorlat különös tekintettel Magyarországra. Rényi Károly kiadása, Budapest, 1913.

²⁴ Iparjogi Szemle, 1906. 1. sz. 19–20. o.

²⁵ 1909–11-ben „Iparjogi Szemle és Szerzői Jog” címmel jelent meg, és „Szerzői Jog” címen külön melléklete volt. 1912-től újra „Iparjogi Szemle” a folyóirat címe. 1912–14-ben „Szerzői Jog” címmel külön évfolyamszámozású melléklapja volt, amelyet *dr. Ranschburg Nándor* szerkesztett. A folyóirat 1925-től 1935-ig a Magyar Gyáripar, a Gy.O.Sz. hivatalos lapja melléklapjaként került kiadásra. A „Magyar Gyáripar” című folyóiratot 1911-ben indították el (Iparjogi Szemle, 1911. 3–4. sz. 53. o.).

²⁶ Iparjogi Szemle, 1914. 1. sz. 5–6. o.

Érdekes módon az Egyesület elsőként megalakult szakosztálya a *Művészeti szakosztály* volt. A híradás szerint a m. kir. Szabadalmi Hivatal akkori elnökének, *dr. Ballai Lajos* miniszteri tanácsosnak²⁷ kezdeményezését, „a kereskedelem és ipar céljait szolgáló művészet fejlesztésének és népszerűsítésének eszméjét, a M.I.E. igazgatósága legutóbbi ülésén örömmel tette magáévá és melegen karolta fel”. Az Egyesület részt kívánt venni abban a „nemes munkában, amely hazánk gazdasági és művészeti kultúrájának – Hermes és Pallas Athéné istenségének – egyszerre és egyaránt áldoz”.

A kezdeményezés megvitatása végett az Egyesület széles körű tanácskozást szervezett, amelyen a Szabadalmi Hivatal nagy tanácstermét zsúfolásig megtöltő „illusztris közönség” vett részt. Támogatásáról biztosította a megalakuló szakosztályt *Radisich Jenő* miniszteri tanácsos, az Országos Iparművészeti Múzeum igazgatója, valamint *dr. Karsay Sándor* belügyminisztériumi min. titkár, az Országos Gyermekvédő Liga titkára. A tanácskozást lezárva üdvözölte *Koronghi Lippich Elek* közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsos, költő és műbarát, biztosítván a szakosztályt támogatásáról.²⁸

A Művészeti szakosztály tisztségviselői a következő személyek lettek.²⁹

Elnök:

- báró *Edelsheim-Gyulai Lipót* ismert műbarát és festőművész, az Országos Gyermekvédő Liga elnöke

Elnökhelyettesek:

- *dr. Majovszky Pál* közoktatásügyi miniszteri titkár, jeles műgyűjtő
- *Telcs Ede* szobrászművész
- *Zilahy Dezső*, a Budapesti Hírlap h. igazgatója

Szakelőadók:

- *dr. Czákó Elemér*, az Iparművészeti Múzeum őre, kiállítási ügyekben
- *Maróti-Rintel Géza*, művészeti ügyekben
- *Goldberger Jenő*, hirdetési ügyekben

Ügyész: *dr. Ranschburg Nándor* ügyvéd

Titkár: *Barta Ernő* festőművész

Jegyzők: *Rumy Miksa*, *Schanzer Béla* és *Szántó Béla*

A szakosztály 36 tagú választmányában a kor jeles kulturális és ipari személyiségei foglaltak helyet, mint például *dr. Falk Zsigmond*, a Pesti Könyvnyomda Rt. igazgatója és *Gárdos Alfréd*, a Franklin Társulat igazgatója.

Az Egyesület igazgatósága jóváhagyta az e célra kiküldött bizottság által szerkesztett egyesületi *ügyviteli szabályokat*, valamint a Művészeti szakosztály *szervezeti szabályait*.³⁰

²⁷ *Dr. Ballai Lajos* 1902-től 1912-ig volt elnöke a m. kir. Szabadalmi Hivatalnak. 1912-ben 57 éves korában hunyt el (nekrológok: Szabadalmi Közlöny, 1912. november 1-i 21. sz. 938–939. o.; Iparjogi Szemle, 1912. 8. sz. 106–107. o.). Nem sokkal halála előtt megkapta a francia becsületrend tisztí keresztjét (Szabadalmi Közlöny, 1912. október 15-i 20. sz. 895. o.).

²⁸ Iparjogi Szemle, 1906. 4. sz. 114–116. o. A fenti idézetből látható, hogy már akkor használták az Egyesület M.I.E. rövidítését.

²⁹ Iparjogi Szemle, 1906. 5. sz. 150–151. o.

³⁰ Iparjogi Szemle, 1906. 7. sz. 216–218. o.

Az Egyesület a kezdetektől foglalkozott a szellemi alkotások nemzetközi jogi védelmével.³¹ Az első időkben az a kérdés merült fel, hogy a magyar szerzői jog reformja során szükséges lenne-e Magyarország *csatlakozása a Berni Unióhoz*. Érdekes vita alakult ki: az Egyesület a csatlakozás mellett, a Könyvkiadók és Könyvkereskedők Országos Egyesülete – tagjainak gazdasági érdekére hivatkozva – a csatlakozás ellen foglalt állást.³²

Foglalkozott az Egyesület igazgatótanácsa a magyar mezben terjesztett külföldi árukkal üzőtt visszaélésekkel, és e tárgyban *felterjesztést* intézett a kereskedelemügyi miniszterhez, továbbá Magyarország gyárosaihoz és kereskedőihez címzett *felhívást* adott ki.³³

Az Egyesület már első működési évében *több felterjesztést* intézett az illetékes hatóságokhoz a legkülönbébb témákban. Így például

- az osztrák kiegyezés és az ipari jogvédelem kérdésében,³⁴
- a honi ipart támogató „Tulipánkert-Szövetség Magyar Védőegyesület” és a tulipán-védjegyek ügyében,³⁵
- a védjegyek előjegyzése tárgyában,
- a mezőgazdasági védjegyek bejegyzése érdekében,
- a vád képviseléről szabadalombitorlási ügyekben,
- az előzetes intézkedések tárgyában szabadalom- és védjegybitorlási ügyekben.³⁶

A *védjegyek előjegyzésénél* az volt a kérdés, hogy a lajstromozást végző kereskedelmi és iparkamarák milyen dátummal lajstromozzák az újonnan bejelentett védjegyeket, ha a bejelentéskor még nem teljesül a törvényben előírt összes feltétel. Az Egyesület előterjesztésében az ún. előjegyzési eljárás pontosabb szabályozására tett javaslatot, amelynek lényege az volt, hogy az ilyen hiányos bejelentéseket lapszámozott jegyzőkönyvi lapokon jegyezzék elő, ha a bejelentő a védjegy képét bemutatja, az árukat megnevezi és vállalatot igazol.³⁷

Az egyesületi véleménytől eltérően a kereskedelemügyi miniszter mint legfelsőbb védjegyhatóság úgy vélte, hogy nem külön előjegyzésnek, amelyre törvényes alap nincsen, hanem a lajstromozásnak kell helyt adni, ha az említett három feltétel teljesül, és a lajstromozási díjat

³¹ Dr. Palágyi Róbert, a kiváló szerzői jogász szerint „minden szerzői alkotás a legnemesebb értelemben nemzetközi” (A magyar szerzői jog zsebkönyve. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1957, 7. o.).

³² Iparjogi Szemle, 1906. 5. sz. 151–153. o. és 9. sz. 279–280. o.; Ranschburg Viktor: A berni szerzői jogi egyezmény magyar szempontból. Iparjogi Szemle, 1906. 1. sz. 3–7. o.; dr. Ranschburg Nándor: Az írói és művészi szerzői jog reformja. Iparjogi Szemle, 1906. 5. sz. 163–176. o.; dr. Baumgarten Nándor: Csatlakozásunk a szerzői jog oltalmára létesült berni egyezményhez. Iparjogi Szemle, 1906. 9. sz. 267–272. o.; A 7. lábjegyzetben hivatkozott jelentés, 278–279. o.

³³ Iparjogi Szemle, 1906. 3. sz. 85–88. o. és 6. sz. 200. o.; dr. Fazekas Oszkár: Külföldi áruk – magyar mezben. Iparjogi Szemle, 1906. 3. sz. 79–81. o.

³⁴ Iparjogi Szemle, 1906. 9. sz. 275–278. o.; dr. Fazekas Oszkár cikksorozata: Államjogi szuverenitásunk az ipari jogvédelem terén. Iparjogi Szemle, 1906. 1. sz. 1–3. o.; 2. sz. 41–44. o.; 3. sz. 73–75. o.; 4. sz. 105–107. o. és 5. szám 141–150. o. dr. Fazekas Oszkár: Az ipari jogvédelem a kiegyezésben. Iparjogi Szemle, 1907. 8. sz. 161–166. o.; 9. sz. 190–194. o. és 10. sz. 205–206. o.; dr. Kayser Szilárd: A kiegyezési javaslatok XVI-ik cikke. Iparjogi Szemle, 1907. 9. sz. 185–190. o. és uő: A szabadalmi ügy a kiegyezésben. Iparjogi Szemle, 1908. 1–2. sz. 7–24. o.

³⁵ Iparjogi Szemle, 1906. 6. sz. 180–183. o. és 185–186. o.

³⁶ Iparjogi Szemle, 1906. 6. sz. 186–187. o. és 7. sz. 214. o.

³⁷ Iparjogi Szemle, 1906. 6. sz. 186. o.

befizették. Köteles azonban az ilyen bejelentő méltányosan megszabandó határidőn belül a többi követelménynek is eleget tenni, ellenkező esetben a lajstromozás töröltetik.³⁸

Az Egyesület igazgatótanácsa és az Iparjogi Szemle foglalkozott a szabadalmi hatóságok szervezeti reformjával³⁹ és a tisztességtelen verseny elleni fellépés kérdésével, ez utóbbi tárgykörben a m. kir. kereskedelemügyi miniszterhez *felterjesztéssel* élt.⁴⁰ Az Egyesület hozzászólt „A tisztességtelen verseny ellen való védekezésről” szóló törvénytervezethez is.⁴¹

Az Iparjogi Szemlében a színvonalas tanulmányok,⁴² érdekes közlemények és egyesületi hírek mellett jogeset-ismertetések, továbbá a „Szemle” rovatban⁴³ hazai és külföldi eseményekről szóló tudósítások is voltak.

Megemlékezett az Iparjogi Szemle a m. kir. Szabadalmi Hivatal tízéves fennállásáról, nagyra értékelve annak úttörő tevékenységét.⁴⁴

Hírt adtak arról, hogy Japánban is megalakult egy iparjogvédelmi egyesület „Association for the Protection of Industrial Property” néven *báró Keigo Kiyoura* kezdeményezésére.⁴⁵ Ez

³⁸ 11243/1906. sz. kereskedelemügyi miniszteri körrendelet a kereskedelmi és iparkamarákhoz, amelyben azok felhívtak, hogy a kérdésre nézve véleményes jelentésüket tegyék meg (*dr. Szász János*: Védjegyjogi Döntvénytár. I. kötet, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-társulat, Budapest, 1911, 403–404. o.). Lényegében a miniszter által preferált megoldást választotta a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény 51. §-a a bejelentési nap elismerésénél. Megjegyezzük, hogy az árujegyzéknek a bejelentésben való megadása ma is *élő problémája* a védjegyjogi gyakorlatnak. Utalunk az Egyesült Királyság Szellemi Tulajdoni Hivatala és a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal között e tekintetben jelenleg fennálló nézeteltérésre.

³⁹ *Dr. Fazekas Oszkár*: A szabadalmi hatóságok szervezeti reformja. Iparjogi Szemle, 1906. 7. sz. 201–207. o. *dr. Fazekas Oszkár* későbbi ilyen tárgyú dolgozata: A jogászai és a műszaki elem a szabadalmi hatóságok szervezetében. A Magyar Jogászegyletben 1917. március 30-án a szabadalmi reform vitája során tartott előadás. Franklin Társulat nyomdája, Budapest, 1917. Ugyanezekkel a kérdésekkel foglalkozott később *dr. Sályi István* szabadalmi bíró, utóbb miskolci egyetemi tanár „A Szabadalmi Bíróság hatásköréről” című, a Szabadalmi Közlöny 1947. évi 22. számában megjelent írásában, és *Szendy György* szabadalmi ügyvivő 1968-ban „A szabadalmi hatóságokról” című kiadatlan tanulmányában.

⁴⁰ „Sic itur ad astra” („Ez az út vezet a csillagokig”) című írás, amelyben közlik és kommentálják a Kossuth Ferenc m. kir. kereskedelemügyi miniszter által – az 1884. évi XVII. törvénycikkbe foglalt ipartörvénynek a kereskedők vagy iparosok által használt, a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelő jelzőket, jelvényeket vagy adatokat tilalmazó 58. §-a alapján – a tisztességtelen verseny ellen 1906. november 2-án kibocsátott 61013/IV/1906. sz. K. M. rendeletet, amely az 1923. évi V. t.-c. előfutárának tekinthető. Iparjogi Szemle, 1906. 10. sz. 293–297. o.

⁴¹ A törvénytervezetet közölték azzal a felhívással, hogy a tagság észrevételeit írásban szíveskedjék előterjeszteni, hogy azok a kereskedelemügyi miniszteri értekezleten érvényesíthetők legyenek. Iparjogi Szemle, 1907. 5. sz. 88–97. o. Beszámoló a szakértekezletről: Iparjogi Szemle, 1907. 7. sz. 145–151. o.

⁴² Többek között *dr. Kohn Jakab* „A szabadalom hatálya” című mélyenszántó írása. Iparjogi Szemle, 1906. 10. sz. 300–305. o.; *dr. Fazekas Oszkár* „A termelés immaterializálódása és a jogfejlődés” című elméleti jellegű dolgozata. Iparjogi Szemle, 1906. 9. sz. 272–274. és 10. sz. 297–300. o.; *dr. Perlmutter Alfréd* szabadalmi bíró: A kémiai anyag fogalma szabadalmi jogi szempontból. Iparjogi Szemle, 1907. 2. sz. 21–24. o. és 3. sz. 36–43. o.; *dr. Fazekas Oszkár*: Semmisségi panasz bitorlási ügyekben. Iparjogi Szemle, 1907. 2. sz. 24–27. o. és 3. sz. 45–47. o.; *dr. Szilasi Jakab*: Kohler a feltalálói jog elméletéről és a szabadalmi ügyvivői hivatásról. Iparjogi Szemle, 1907. 5. sz. 86–88. o. és 6. sz. 116–118. o. Kohlerrel kapcsolatban lásd a 87. és 138. lábjegyzetet is.

⁴³ A „Szemle” rovat pl. „Harc az áruházak ellen” címmel tudósított arról a küzdelemről, amelyet a német kis- és nagykereskedelem folytatott a nagyáruházak ellen. Iparjogi Szemle, 1907. 7. sz. 156. o.

⁴⁴ Iparjogi Szemle, 1906. 2. sz. 71. o. A kis írás a következőképp zárul: „Aki ismeri e feladat nehézségét, át fogja érezni a teljesített munkáért tartozó hála nagyságát, de tudja meg az ország is, mit köszönhet a szabadalmi hivatalnak! Tessék megírni a tíz év munkásságának történetét; tessék kimutatni annak eredményeit.” A tanácsot megfogadták, lásd a 7. lábjegyzetet.

⁴⁵ Iparjogi Szemle, 1906. 1. sz. 39–40. o.; 6. sz. 195. o. és 7. sz. 224–225. o.

az egyesület, amely 1904-ben jött létre, majd 1906-ban nyert jogi személyiséget, ma is működik „Japan Institute of Invention and Innovation” néven. Japán mind a 47 prefektúrájában van helyi szervezete, és kb. 11 000 tagja van.⁴⁶

Volt az Iparjogi Szemlének egy „Széljegyzetek” rovata, amely rövidebb, kommentáló, polemizáló írásoknak adott helyet. Itt nemcsak szakmai és joggyakorlati kérdéseket, hanem általánosabb, gazdaságpolitikai kérdéseket is tárgyaltak, adott esetben a szerző nevének feltüntetése nélkül.

Az 1906. november 8-án tartott rendkívüli közgyűlésen beolvadt a Magyar Iparjogvédelmi Egyesületbe a *dr. Deutsch Izidor* ügyvéd⁴⁷ által röviddel azelőtt alapított „Egyesület az ipari és szellemi tulajdon oltalmára”,⁴⁸ amely egyesület „Ipari és Szellemi Tulajdon” címen kéthavonként megjelenő saját folyóiratot indított el.⁴⁹

A közgyűlés módosította az alapszabályokat. Az Egyesület címe (ma „nevet” mondanánk) „Magyar Iparjogvédelmi Egyesület az ipari és szellemi tulajdon oltalmára”, rövid címe „Magyar Iparjogvédelmi Egyesület” lett, és az alapszabályok előírták, hogy az „egyesület pecsétjén és nyomtatványain, valamint kifelé való minden életnyilvánulásában a rövid cím alkalmazandó”. A módosított alapszabályok megállapították a nevet francia, angol, német és olasz nyelven is.⁵⁰

Az egyesülés folytán belépett tagok közül a választmány tagjává választották többek között *Asbóth Emil* műegyetemi tanárt, a Szabadalmi Tanács volt ülnökét,⁵¹ a Ganz és Társa Vasöntő és Gépgyár Rt. vezérigazgatóját, *Bernauer Izidor* okl. gépészmérnököt, a Budapesti Gázművek igazgatóját, *Löwenfeld Tivadar*, *Saxlehner Andor* és *csepeli Weiss Manfréd* gyárost, *dr. Heltai Ferenc*, *dr. Lóránt Izsó*, *dr. Nyiri István* és *dr. Urbach Lajos* ügyvédet, valamint *Schön Fülöp*, *dr. Szilasi Jakab*,⁵² *Kelemen Manó István*, *Bernauer Zsigmond*, *Kal-*

⁴⁶ Az egyesület japán neve „Hatsumei Kyokai”, lásd a <http://www.jiii.or.jp> honlapot.

⁴⁷ *Dr. Deutsch Izidor* volt a szerzője „A szabadalomról folyó jogviszonyok” című, Budapesten 1894-ben, a „Die ungarische Patent-Enquête vom Jahre 1894” című, R. Spies & Co. kiadónál Bécsben 1895-ben és „A szabadalmi törvényjavaslat” című, Budapesten 1895-ben megjelent munkáknak. *Dr. Deutsch* a kezdetektől részt vett az AIPPI munkájában, lásd a 69. lábjegyzetet.

⁴⁸ Iparjogi Szemle, 1906. 9. sz. 278–279. o. A 9. sz. 284. oldalán a „Széljegyzetek” rovatban a „Viribus unitis” („Egyesült erővel”) jelmonddal kommentálták a fúziót. 1925-ben egy további beolvasás történt, lásd a 110. lábjegyzetet. Eme jelmondatnak a jelenleg létező hazai iparjogvédelmi tárgyú egyesületek számára is lehet üzenete.

⁴⁹ Iparjogi Szemle, 1906. 4. sz. 139. o. A folyóirat főszerkesztője *dr. Deutsch Izidor* volt, szerkesztői *Bernauer Zsigmond* és *dr. Lóránt Izsó* voltak. Egyetlen száma jelent meg, lásd az 54. lábjegyzetet.

⁵⁰ „Association hongroise pour la protection de la propriété industrielle”, „Hungarian Association for the Protection of Industrial Property”, „Ungarischer Gewerberechtschutzverein” és „Associazione della protezione della proprietà industriale”.

⁵¹ A 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadvány, 98. és 263. o.

⁵² *Dr. Szilasi Jakab* okl. vegyész, hites szabadalmi ügyvivő elnöke volt a Magyar Hites Szabadalmi Ügyvivők Testületének (Iparjogi Szemle, 1911. 1–2. sz. 21. o.). Hozzászólása a szabadalmi törvény reformjához: Szabadalmi törvényünk (1895: XXXVII. t.-cikk) revíziójáról. Fölvastatott a Magyar Vegyészeti Gyárosok Országos Egyesülete 1905. december 3-ikán tartott rendes közgyűlésén. Budapest, 1905. Valószínűleg ő volt a szerzője a *dr. Sz. J.* monogrammal publikált figyelemre méltó tanulmánynak: A saját védjegy jogellenes használata. Szabadalmi Közlöny, 1914. 5. sz. 221–224. o. Ez a kérdés ma is aktuális pl. a közösségi védjegyekkel kapcsolatban.

már Jakab, dr. Wirkmann József,⁵³ Meller Ernő, Edvi Illés István és Harsányi Jenő hites szabadalmi ügyvivőt.

A közgyűlés után nyomban következő választmányi ülésen az alábbi eredményű kiegészítő választásokat ejtették meg:

az igazgatótanács tagjai: Asbóth Emil, dr. Heltai Ferenc, Saxlehner Andor és csepeli Weiss Manfréd,

igazgatósági tag: Kelemen Manó István szabadalmi ügyvivő,

műszaki titkár: Bernauer Zsigmond szabadalmi ügyvivő,

szakelőadók: dr. Kohn Jakab, dr. Lóránt Izsó és dr. Ranschburg Nándor ügyvéd,

gondnok: dr. Nyiri István ügyvéd,

könyvtáros: dr. Urbach Lajos ügyvéd,

jegyzők: dr. belatini Braun Zoltán és dr. Sente Lajos ügyvéd.

Az Iparjogi Szemle egyesülés után megjelent száma külön mellékleteként a M.I.E. korábbi tagjai megkapták az „Ipari és Szellemi Tulajdon” című folyóirat 1906 februárjában megjelent első és egyben utolsó számát,⁵⁴ amely közölte dr. Deutsch Izidor „A magyar szabadalmi hatóságok gyakorlata” című részletes jogesetgyűjteményének első részét. Dr. Deutsch Izidor 1906-ban, életének 51-ik évében váratlanul elhunyt.⁵⁵ A jogesetgyűjtemény második részét a hátrahagyott kéziratból közölte az Iparjogi Szemle.⁵⁶

Az egyesülés folytán az Egyesület tagjai lettek az akkori szabadalmi ügyvivői kar alábbi jeles személyiségei, akiknek családjában is folytatódott a szabadalmi ügyvivői hivatás.

Schön Fülöp 1866-ban született, a kir. József műegyetemen szerezte meg gépészmérnöki oklevelét. A kereskedelemügyi miniszter a találmányi szabadalmakról szóló 1895. évi XXXVII. törvénycikk 27. §-a alapján 1896-ban 1. sorsszám alatt adta ki neki a szabadalmi ügyvivői jogosítványt.⁵⁷

⁵³ Dr. Wirkmann József 1896. február 20-án kelt kérelme Dániel Ernő kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez, amelyben „szabadalmi ügyvivői szakvizsgára való berendelése s ügyvivői jogosítvány kiadása iránt mély tisztelettel esedezik”. A kérelemben előadja, hogy a József műegyetemen és a bécsi műegyetemen folytatott tanulmányokat, az abszolutúriumot megszerezte, de egyetemi oklevele nincsen, azonban már nyolc éve jogosítva van feleket szabadalmi ügyekben a kereskedelemügyi minisztérium előtt képviselni. (A 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadvány, 100. o. és a 192. sz. dokumentum a CD-ROM-mellékletben). A szabadalmi ügyvivői jogosítványt a miniszter „Ö cs. és ap. kir. Felségének legfelsőbb elhatározása” alapján adta ki, amely elhatározás pótolta a mérnöki oklevelet (Szabadalmi Közlöny, 1896. 1. sz. 1–2. o.). Dr. Wirkmann 1943-ban hunyt el (Szabadalmi Közlöny, 1943. 6. sz. 65. o.).

⁵⁴ Iparjogi Szemle, 1906. 10. sz. címlapja

⁵⁵ Nekrológ: Iparjogi Szemle, 1906. 7. sz. 225. o.

⁵⁶ Iparjogi Szemle, 1907. 1. sz. 9. o. és melléklet (129–152. o.); 2. sz. melléklete (153–173. o.).

⁵⁷ Szabadalmi Közlöny, 1896. június 20-i 1. sz. 1. o. Schön Fülöp alapító tagja, majd több ízben elnöke volt a Magyar Hites Szabadalmi Ügyvivők Testületének. Tanulmányai: Mechanikai tárgyú szabadalmak igénypontjainak működési jellemzőiről. Szabadalmi Közlöny, 1925. 17. sz. 274–277. o.; A szabadalmi leírások és igénypontok szerkesztésének alapelvei. Szabadalmi Közlöny, 1919. 16. sz. 347–350. o. (reflexiók Kelemen István azonos című cikkére, lásd a 72. lábjegyzetet); Javaslat a találmányokhoz való tulajdonjog tökéletesítésére. Szabadalmi Közlöny, 1927. 22. sz. 379–381. o. Ez utóbbi dolgozatban egy nemzetközi szabadalmi közzétételi rendszerre tett javaslatot, amely az elsőbbség egy évnél hosszabb időtartamú biztosítására és az előhasználati jognak a közzététel után való keletkezése kizárására terjedne ki. A közzétételt egy pl. Bernben felállítandó nemzetközi iroda foganatosíthatná. Ha a bejelentő a közzétételtől számított

Schön Fülöp fia, *Somlai Tibor* okl. gépészmérnök⁵⁸ 1929-ben kapott szabadalmi ügyvivői jogosítványt, unokája, *Bátiné Somlai Mária* okl. vegyész 1983-ban lett szabadalmi ügyvivő.⁵⁹ Somlai Tiborról nevezték el a 2003-ban alapított, a Magyar Szabadalmi Ügyvivői Kamarára elnöksége által évente egy szabadalmi ügyvivőnek odaítélt *Somlai Tibor-díjat*. A díjjal egy szkiffet ábrázoló szobrocska jár, Rékassy Bálint ötvösművész alkotása, annak emlékére, hogy Somlai Tibor a tornászás mellett idősekorában is rendszeresen evezett a Dunán, még szkiffben is, ha éppen nem adódott evezőspartnere.

Kalmár Jakab hites szabadalmi ügyvivő, aki nem rendelkezett mérnöki oklevéllel,⁶⁰ tulajdonosa volt a legrégibb magyar szabadalmi irodának. Régi iskolatársával, *Pompéry Elemér* okl. mérnökkel⁶¹ 1891. augusztus 1-jén közös irodát nyitottak, amelyben mérnöki munkák mellett „szabadalmak kieszközlésére” is vállalkoztak. Még ugyanazon év december 1-jén megvették *Jámbor Gyulától*, aki akkor a m. kir. József műegyetem titkára volt,⁶² a „Benedek Lajos és Társa” első magyarországi szabadalmi irodát, amelyet Jámbor Gyula sógora, *Benedek Lajos* gépészmérnök 1885-ben alapított. Pompéry Elemér „1892 év végével kilépett az irodából, mert nagyobb szabású mérnöki munkát kapott.”⁶³ Kalmár Jakab a mérnöki oklevelet pótló királyi „legfelsőbb elhatározás” alapján kapta meg 1896-ban a szabadalmi ügyvivői jogosítványt. Több szabadalomjogi szakmunkát publikált német nyelven.⁶⁴ Kalmár Jakabnak, a magyar szabadalmi ügyvivők nagy tekintélyű akkori nesztorának 1928-ban m. kir. kormányfőtanácsosi címet adományoztak.⁶⁵

három éven belül valamely országban nem tesz szabadalmi bejelentést, ott „találmányához való összes kizárólagossági jogait elveszti”. A javaslat az 1970-ben létrejött Szabadalmi Együttműködési Szerződés (PCT) egyik korai előfutárának tekinthető. Schön Fülöp 1945-ben történt elhunytáról lásd: Szabadalmi Közlöny, 1945. 11. sz. 15. és 20. o.

⁵⁸ *Schön Tibor* szabadalomjogi írásai: A szabadalmi joggyakorlat kézikönyve. „Patria” Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1934; Köztudomású tények bizonyítása. Iparjogi Szemle, 1934. 1. sz. 1. o. Családi nevét 1946-ban változtatta *Somlaira* (Szabadalmi Közlöny, 1946. 7. sz. 37. o.). 1946-ban a Magyar Hites Szabadalmi Ügyvivők Testületének pénztárosává választották (Szabadalmi Közlöny, 1946. 20. sz. 98. o.). Somlai Tibor életének 89. évében, 1991. július 8-án hunyt el. (A család gyászjelentése a jelen cikk szerzőjének birtokában.)

⁵⁹ *Dr. Palágyi Tivadar*: A szabadalmi ügyvivői hivatás története Magyarországon, I. rész. Iparjogvédelmi Szemle, a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértésítő melléklete, 1999. február, 12–16. o.

⁶⁰ Dr. Kósa Zsigmond 105. lábjegyzetben hivatkozott tanulmánya, 84. o.

⁶¹ *Vallányi Pompéry Elemér* 1897-ben m. kir. szabadalmi bíró lett. 1901-től 1918-ig a Védjegytanács tagja is volt. 1921-ben a m. kir. Szabadalmi Bíróság alelnöke, majd 1922-től 1928-ig első mérnök elnöke lett (*dr. Vékás Gusztáv*: Az iparjogvédelem szakembereiről. In: A magyar iparjogvédelem 75 éve. Szerkesztette: *Himer Zoltán és dr. Szilvássy Zoltán*. Az Országos Találmányi Hivatal kiadása, h. n., é. n., 62. és 70. o.). Pompéryt nyugalomba vonulása alkalmából a Magyar Hites Szabadalmi Ügyvivők Testülete Berán Lajos éremművész által készített emlékéremmel prezéntálta meg, amelyen A JÓ EMBERNEK IGAZ BÍRÓNAK felirat van. Az emlékérem mindkét oldalának képét közli a 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadvány a 252–253. oldalon, a hátoldal képét a 180. lábjegyzetben hivatkozott különszám a 12. oldalon.

⁶² *Jámbor Gyula* munkái: Az újdonság fogalma a szabadalmi jogban. Budapest, 1894; Szabadalmi ügyünk reformjához. Különlenyomat a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye III. és IV. füzetéből. „Hazánk” Rt. nyomdája, Budapest, 1894.

⁶³ Kalmár Jakab Budapesten 1936. február 22-én kelt kiadatlan levele ifj. dr. Szmertnik István szabadalmi bíróhoz, amelyben kérésére leírja irodája keletkezésének történetét. (Kalmár Henriette volt szíves annak idején a levél másolatát a jelen cikk szerzőjének rendelkezésére bocsátani.)

⁶⁴ Das ungarische Patentgesetz vom 14. Juli 1895 (Gesetzartikel XXXVII. vom Jahre 1895). Budapest, 1895; Die wesentlichen Entscheidungen, Beschlüsse und Verordnungen des königl. ungarischen Patentamtes aus den Jahren 1895–1905. Budapest, 1906.

⁶⁵ Bernauer Zsigmond írása. Szabadalmi Közlöny, 1928. 8. sz. 130. o.

Kalmár Jakab fia, *Kalmár László* okl. mérnök 1914-ben szerzett szabadalmi ügyvivői jogosítványt.⁶⁶ Unokája, *Kalmár Henriette* okl. gépészmérnök 1966-ban kapott szabadalmi ügyvivői jogosítványt.⁶⁷

Kelemen Manó István okl. gépészmérnök⁶⁸ szintén 1896-ban kapta meg hites szabadalmi ügyvivői jogosítványát. Tevékenyen részt vett a Nemzetközi Iparjogvédelmi Szövetség (AIPPI) megalakításában és vezetésében. Az AIPPI 1897. évben Brüsszelben tartott alakuló ülésén a vezetőség tagjává, majd az első végrehajtó bizottság magyar titkárává választották.⁶⁹ A Magyarországi Csoport pénztárosa,⁷⁰ majd alelnöke⁷¹ volt. Magyar delegátusként részt vett a Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils en Propriété Industrielle (FICPI) 1906-ban Bernben tartott ülésén. Számos iparjogvédelmi művet publikált.⁷² 1923-ban m. kir. kormányfőtanácsosi címet kapott.⁷³ 1926-ban a szabadalmi és védjegyoltalom korszerű, új szabályozására vonatkozó törvényjavaslat előadói tervezetének elkészítésével megbízott háromtagú bizottságba nevezték ki.⁷⁴

Kelemen Manó István fia, *Kelemen András* okl. gépészmérnök 1919-ben *kétszer* kapott szabadalmi ügyvivői jogosítványt,⁷⁵ az 1900-ban alapított Magyar Hites Szabadalmi Ügyvivők Testületének több éven át elnöke volt, az AIPPI Magyarországi Csoportjának pedig

⁶⁶ Szabadalmi Közlöny, 1914. 14. sz. 663. o.; elhalálozott 1943-ban (Szabadalmi Közlöny, 1943. 8. sz. 98. o.).

⁶⁷ *Kalmár Henriette – Bernauer Magda és dr. Somfai Éva* után – a harmadik hölgy volt, aki szabadalmi ügyvivő lett. Elhunyt 2004. január 13-án. (A család gyászjelentése a jelen cikk szerzőjének birtokában.)

⁶⁸ Kelemen Manó István külföld felé az Emanuel Kelemen és E. Stefan Kelemen nevet is használta. Neve Kelemen Manó, Kelemen M. István és Kelemen István alakban is előfordul.

⁶⁹ AIPPI – 1897–1997 Centennial Edition. AIPPI and the Development of Industrial Property Protection 1897–1997. Edited in the name of the AIPPI Foundation by the General Secretariat of AIPPI, Basel, 1997. A 153. oldalon közlik az 1897-ben megválasztott első végrehajtó bizottság névsorát, ahol három magyar tag – dr. Deutsch Izidor, dr. Heltai Ferenc és dr. Wagner Jenő – mellett Kelemen Manó az egyik titkár. A 125. oldalon közölt fotón az alakuló ülés résztvevői láthatók, köztük Kelemen Manó.

⁷⁰ *Dr. Karlóczyai János: A 75 éves AIPPI – az iparjogvédelem nemzetközi szervezete. I. rész. Újítók Lapja*, 1973. 5. sz. 9–10. o.

⁷¹ Szabadalmi Közlöny, 1928. 12. sz. 219. o.

⁷² *Kelemen Manó István: Az ügyvédek szerepe az ipari tulajdonjogok terén.* Budapest, 1904; *Kelemen Manó István: A találmányi szabadalmakról* szóló 1895. évi XXXVII. törvénycikk revíziója. Kiadja az Országos Iparegyesület. Hungária Könyvnyomda nyomása, Budapest, 1905; *Kelemen István: A szabadalmi leírások és igénypontok szerkesztésének alapelvei.* Szabadalmi Közlöny, 1919. augusztus 1-i 15. sz. 327–332. o.; 1919. szeptember 15-i 18. sz. 381–382. o.; 1919. október 1-i 19. sz. 398–402. o. (érdekes, hogy az I. részben Kelemen István neve után „iparjogvédelmi ügyvivő”, a II. és III. részben pedig „szabadalmi ügyvivő” van feltüntetve); E. Stefan Kelemen: *La théorie de la rédaction des demandes de brevets. L'Ingénieur-Conseil*, 1924. No. 6 et 7, pp. 113–132.

⁷³ Szabadalmi Közlöny, 1923. 16. sz. 293. o.

⁷⁴ Szabadalmi Közlöny, 1926. 18. sz. 269. o.; Iparjogi Szemle, 1926. 9. sz. 34. o.

⁷⁵ A Szabadalmi Közlöny 1919. évi 12. számában a 233. oldalon megjelent elnöki közlemény szerint „A magyar tanácsköztársaság 60681/919. sz. rendeletével Kelemen András és 249/919. sz. a. Schwarz Gyula gépészmérnökök elvtársaknak (sic!) ügyvivői jogosítványt adott.” Ezeket a Tanácsköztársaság bukása után Heinrich Ferenc (lásd a 116. lábjegyzetet) kereskedelemügyi miniszter 71.659/1919. sz. rendeletével – a Tanácsköztársaság alatt kiadott egyéb rendeletek hatályon kívül helyezésével együtt – hatályon kívül helyezte, illetve érvénytelennek nyilvánította azzal, hogy „a szabadalmi ügyvivői vizsgát szabályszerűen letett mérnökök az ügyvivői jogosítványért újból folyamodhatnak” (Szabadalmi Közlöny, 1919. 18. sz. 367. o.). Nevezettek nyilván folyamodtak, és a „kereskedelemügyi miniszter 75124/919. számú rendeletével Kelemen András és Schwarz Gyula okleveles gépészmérnököknek szabadalmi ügyvivői jogosítványt adott” (Szabadalmi Közlöny, 1919. 21. sz. 433. o.).

titkára, majd alelnöke.⁷⁶ Az ő fia, *Gábor J. Kelemen* Washingtonban, Amerikai Egyesült Államok, a Spencer & Frank irodában volt szabadalmi ügyvéd. Nyugdíjba vonulása után Svájcban élt, elhunyt 2006. november 17-én Genfben.⁷⁷

Bernauer Zsigmond (1864–1942) 1886-ban szerezte meg vegyész-mérnöki oklevelét a kir. József műegyetemen. 1896-ban kapott szabadalmi ügyvivői jogosítványt.⁷⁸ 1914-ben a műegyetem meghívott előadója lett, 1924-ben pedig a szabadalmi ügy technikai kérdései tárgyköréből műegyetemi magántanári képesítést szerzett.⁷⁹ Titkára volt az AIPPI Magyarországi Csoportjának, és több ízben elnöke a Magyar Hites Szabadalmi Ügyvivők Testületének.⁸⁰ Mint az M.I.E. műszaki titkára, az Iparjogi Szemle egyik rovatvezetője volt 1907-től 1914-ig.

Bernauer Zsigmond leánya, *Bernauer Magda* vegyész volt az első magyar nő, aki szabadalmi ügyvivői vizsgát tett. 1948-ban kapta meg a szabadalmi ügyvivői jogosítványt.⁸¹ Bernauer Magda 1974-ben a szabadalmi ügyvivők közül elsőként kapott *Iparjogvédelmi Emlékérmet*.⁸²

Visszatérve az Egyesület történetére, az Iparjogi Szemle 1909-ben közölte a kereskedelmi kormány által közzétett szabadalmi törvénytervezetet,⁸³ ipari mintaoltalmi törvénytervezetet⁸⁴ és védjegyjoltalmi törvénytervezetet,⁸⁵ hogy az Egyesület tagsága észrevételeit és javaslatait minél szélesebb körben megtehesse.

⁷⁶ Lásd a 132. lábjegyzetet és az Iparjogi Szemle 1936. 3. sz. 3. oldalán lévő közleményt. A 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadvány 123. oldalán közölt 271. sz. dokumentum egy minisztertanácsi előterjesztés, amely 1936-ban a m. kir. Szabadalmi Bíróság negyvenéves évfordulója alkalmából többek között Kelemen András részére a kormányzó „legfelsőbb elismerésének” adományozására irányul.

⁷⁷ A család gyászjelentése a jelen cikk szerzőjének birtokában.

⁷⁸ *Bernauer Zsigmond* szabadalmi ügyvivői jogosítványának kiadásáról szóló hivatalos közleményben (Szabadalmi Közlöny, 1896. 1. sz. 1. o.) az „okl. vegyész-mérnök” helyett tévesen „okleveles vegyész” szerepel. Lásd dr. *Gulyás Pál*: Magyar írók élete és munkái. Új sorozat, III. kötet. A m. k. vall. és közokt. minisztérium, az Orsz. Széchenyi Könyvtár és a M. Tud. Akadémia támogatásával kiadja a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete, Budapest, 1941. 99. o. Bernauer Zsigmond az aktív szabadalmi ügyvivői gyakorlatától 1939. január 1-jével vonult vissza, elhunyt 1942. június 5-én (Szabadalmi Közlöny, 1942. 12. sz. 135. o.). Iparjogvédelmi tárgyú művei: A „vegyi termék” fogalma a szabadalmi jog szempontjából. Magyar Chemiai Folyóirat, 1900. 11–12. sz.; A találmányi szabadalmakról szóló törvényjavaslat előadói tervezetének ismertetése és bírálata. Budapest, 1909.; Magyarország belépése a nemzetközi iparjogvédelmi unióba. Különlennyomat. „Patria” Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1909; Az elsőbbségi jog tartalma és harmadik személyek jogainak fenntartása. Iparjogi Szemle, 1927. 4. sz. 13. o.

⁷⁹ Magántanári képesítése tekintetében lásd a Szabadalmi Közlöny, 1924. 11. sz. 217. oldalon megjelent közleményt. Somorjay Ottó emlékezése szerint „meghívott előadóként Bernauer Zsigmond adott elő szabadalmi jogot a Kir. József Műegyetemen” (a 157. lábjegyzetben hivatkozott visszaemlékezés, 3. o.). A Műegyetemen később dr. Ladoméri Szmernik István m. kir. szabadalmi bíró adott elő meghívott előadói minőségben szabadalmi, minta- és védjegyjogot (Szabadalmi Közlöny, 1941. 21. sz. 277. o.).

⁸⁰ Dr. Karlóczi János 70. lábjegyzetben hivatkozott írása, 9. o.; Szabadalmi Közlöny, 1927. 6. sz. 93. o. és 1928. 6. sz. 104–106. o.

⁸¹ Az iparügyi miniszter „Tavy Lorándné sz. Bernauer Magda budapesti (II., Csalogány u. 7. sz.) lakosnak a szabadalmi ügyvivői jogosítványt kiadta.” Szabadalmi Közlöny, 1948. 22. sz. 139. o. Ferencfalvi Tavy Loránd 1931-ben kapott szabadalmi ügyvivői jogosítványt. Lásd dr. Palágyi Tivadar 59. lábjegyzetben hivatkozott írása, 14. o.

⁸² Az Egyesület elnöksége 1970-ben a tartósan kiemelkedő tevékenységet folytató egyesületi tagok számára Iparjogvédelmi Emlékérmet alapított. Lásd Horváth Gyula 161. lábjegyzetben hivatkozott tanulmánya, 32. o.

⁸³ Iparjogi Szemle, 1909. 3–4. sz. 37–39. és 43. o.; 47–91. o.

⁸⁴ Iparjogi Szemle, 1909. 5. sz. 93–96. o.; 105–120. o.; 6. sz. 133–147. o.

⁸⁵ Iparjogi Szemle, 1909. 7. sz. 149–150. o.; 159–176. o.; 8. sz. 201–219. o.

A szabadalmi törvényjavaslatot az Egyesületben több ülésen, részletesen megvitatták. Az Iparjogi Szemle részletesen beszámolt a vitaülésekről.⁸⁶

Az Egyesület neves *külföldi előadókat* hívott meg rendezvényeire. 1913-ban *dr. Nagy Ferenc* tiszteletbeli elnök felkérésére, aki akkor a világvédjegy magyarországi bizottságának elnöke is volt, *dr. Josef Kohler* titkos tanácsos, berlini egyetemi tanár – a német iparjogvédelem „pápája” – tartott előadást a Szabadalmi Hivatal tanácstermében a német „világvédjegy”-mozgalomról,⁸⁷ amely a védjegy jog világméretű egységesítését tűzte ki célul.⁸⁸

Az Egyesület 1913. május 24-én tartott *közgyűlésén*⁸⁹ az elhunyt *dr. König Gyula* helyébe ügyvezető elnökké választották *dr. Szász-Schwarz Gusztáv* egyetemi tanárt, m. kir. udvari tanácsost.⁹⁰ A közgyűlésen *dr. Emanuel Adler*, osztrák közmunkaügyi miniszteri titkár, a bécsi egyetem r. k. tanára tartott előadást „Reformtörekvések az ipari tulajdonjogok terén” címmel. Az előadást a következő mondatokkal zárta: „Az egyesek érdeke nem mindig azonos a közérdekkel és a törvényhozás legnehezebb feladata, hogy az egyesek érdeke és a közérdek között a középutat megtalálja. Ezen a jogterületen is érvényesülnie kell az alapelvnek: *Salus rei publicae suprema lex esto.*”⁹¹

Az Egyesületben két ülésben megvitatták a polgári törvénykönyv javaslatát, különös tekintettel a szellemi tulajdon-jogra.⁹²

Tudósított az Iparjogi Szemle az „Üzleti Tisztességet Védő Egyesület” (ÜTVE) megalakulásáról,⁹³ amelynek alapító elnöke *Heinrich Ferenc*,⁹⁴ ügyvezető elnöke *Zwack Ákos*, ügyvezető titkára pedig *dr. Kelemen Nándor* lett.

Az Egyesület *felterjesztéssel* élt a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez a védjegyperek reformja ügyében. A védjegy- (és mintaoltalmi) ügyekben követendő peres eljárásról szóló rendelet tervezetét és indokolását *dr. Fazekas Oszkár* készítette el.⁹⁵

⁸⁶ Iparjogi Szemle, 1909. 7 sz. 154–155. o.; 8. sz. 177–198. o.; 9. sz. 223–239. o.; 10. sz. 243–270. o.; 1910. 1–2. sz. 13–20. o.

⁸⁷ Szabadalmi Közlöny, 1913. 2. sz. 83–84. o.; Iparjogi Szemle, 1913. 1–2. sz. 18. o. Ellene foglalt állást *dr. Fazekas Oszkár*: A világvédjegy. Iparjogi Szemle, 1914. 6. sz. 66–68. o. Kohlerrel kapcsolatban lásd a 138. lábjegyzetet.

⁸⁸ Ugyanez a célja a Szellemi Tulajdon Világszervezetében létrejött Védjegyjogi Szerződésnek, amelyet az 1999. évi LXXXII. törvény hirdetett ki.

⁸⁹ Iparjogi Szemle, 1913. 6. sz. 77–80. o.

⁹⁰ *Dr. szász Szász-Schwarz Gusztáv* (1858–1920) a budapesti tudományegyetem jogi karán 1893-tól a római jog, 1900-tól haláláig pedig a kereskedelmi és váltójog tanára. A magánjog területén számos becses könyvet és tanulmányt írt, így pl. „A jogi személy magyarázata” című alapvető műve 1907-ben jelent meg Budapesten. Részt vett a polgári törvénykönyv tervezeteinek kidolgozásában. 1913-ban jogtudományi munkásságáért „szászi” előnévvel magyar nemesiséget kapott. 1918-tól az MTA lev. tagja. A „legszebben író magyar jogtudós” nevezte Magyar Géza akadémikus, a budapesti tudományegyetemen a polgári perrendtartás tanára, a Magyar Tudományos Akadémia 100 éves jubileuma alkalmából a magyar jogtudomány 100 évéről tartott előadásában.

⁹¹ Szabadalmi Közlöny, 1913. 11. sz. 520–524. o. Cicero „A törvényekről” c. könyvéből eredő szállóige: „A közjó legyen a legfőbb törvény.”

⁹² Iparjogi Szemle, 1914. 2–3. sz. 24–32. o.

⁹³ Iparjogi Szemle, 1914. 2–3. sz. 33–34. o.

⁹⁴ Lásd a 116. lábjegyzetet.

⁹⁵ Iparjogi Szemle, 1914. 7–10. sz. 85–99. o. és 100–101. o.

Az I. világháború az Egyesület működését is érintette. Tárgyalták az iparjogvédelemben a háború folytán bekövetkezett változásokat.⁹⁶ A háború miatt 1915-ben nem tartottak közgyűlést. Az 1916-ban tartott *közgyűlésen* elhatározták, hogy az 1915. évi Iparjogi Szemle helyett utóbb *évkönyvet* adnak ki.⁹⁷ 1916-ban is évkönyv jelent meg. A megelőző két esztendő működéséről beszámoló közgyűlésen *dr. Szász-Schwarz Gusztáv* ügyvezető elnök „Az iparjogvédelem a háborúban” címmel tartott megnyitó beszédet,⁹⁸ melyet a következő mondatokkal fejezett be:

„Az erőszak orgiái után, miket ez a példátlan háború jelent, a népek ismét a béke és a jogrend jótéteményeire fognak eszmélni, és a fegyveres mérközést ismét fel fogja váltani a békés munka és a békés forgalom.

Ezt a napot nekünk jogászoknak be kell várunk, és annak feladatait elő kell készítenünk. Adja Isten, hogy ez a nap minél hamarabb reánk köszöntsön: a jogeszmében való hitet, amelyet a háború felhői elborítottak, a béke napja ismét vissza fogja hozni.”

A közgyűlésen *dr. Fazekas Oszkár* titkár tekintette át az Egyesület fennállásának első 10 évét.⁹⁹

1916-ban a kereskedelemügyi m. kir. miniszter megbízásából *dr. Schuster Rudolf*, a m. kir. szabadalmi tanács elnöke¹⁰⁰ készített indokolással ellátott előadói tervezetet a találmányi szabadalmak, a védjegyek és az ipari minták oltalmáról szóló törvényjavaslatokhoz.¹⁰¹ A tervezeteket az Egyesület évkönyvében közölte,¹⁰² és megjelentetett egy összehasonlítást az 1909. évi tervezettel, amelyben udvarias formában kritika tárgyává tették Schuster ama eljárását, hogy tervezetének indoklásában meg sem említette az előzményeket, pedig jócskán merített belőlük.¹⁰³ Ez a kritika – figyelemmel az érintett magas állására – jól mutatja azt a *szabad szellemet*, amely annak idején hazánkban a köz- és jogéletet jellemezte. Közöltek

⁹⁶ *Dr. Malonyai Emil*: A háború és az iparjogvédelmet tárgyzó nemzetközi szerződések. Iparjogi Szemle, 1914. 7–10. sz. 79–83. o.

⁹⁷ Évkönyv az 1915. évre az Iparjogi Szemle 1915. évfolyamának pótlására. Kiadott a Magyar Iparjogvédelmi Egyesület 1916. január 15-én tartott évi közgyűlésének határozata értelmében. Budapest, 1916.

⁹⁸ A 97. lábjegyzetben hivatkozott évkönyv, 2–3. o.

⁹⁹ A 97. lábjegyzetben hivatkozott évkönyv, 3–5. o.

¹⁰⁰ *Dr. Schuster Rudolf*, aki 1860-ban született az erdélyi Medgyesen, „buzgó és eredményes szolgálatai elismerésül” 1918-ban „medgyesi” előnévvel magyar nemességet kapott. A Szabadalmi Közlöny 1918. évi 5. számában a 73. oldalon megjelent közleményben „dr. Schuster Rezső” név és az adományozás kelteként 1918. február 13. van megadva. Ettől eltérően a Királyi Könyvekben „Schuster Adolf-Rudolf-András dr.” név és az adományozás kelteként 1918. július 23. szerepel (A Királyi Könyvek. Az I. Ferenc József és IV. Károly király által 1867-től 1918-ig adományozott nemességek, főnemességek, előnevek és címek jegyzéke. Szerkesztette és kiadja *dr. Gerő József*, Budapest, 1940. 187. o.). Dr. Schuster 1916-tól 1924-ig a Védjegytanács elnöke is volt (Szabadalmi Közlöny, 1925. 1. sz. 1. o.).

¹⁰¹ *Dr. Schuster Rudolf*: Az új szabadalmi törvénytervezet ismertetése. Szabadalmi Közlöny, 1916. 7. sz. 174–185. o.

¹⁰² Évkönyv az Iparjogi Szemle 1916. évfolyamának pótlására. A Magyar Iparjogvédelmi Egyesület kiadványa. Budapest, 1917, 2–16. o.; 18–26. o.; 26–31. o.

¹⁰³ Az 1909. évi és az 1916. évi szabadalmi törvénytervezetek. Írta: B. A 102. lábjegyzetben hivatkozott évkönyv, 66–67. o. A kritika felveti azt a kérdést, hogy vajon a tudományos publikációknál elfogadott etikai szabályok érvényesek-e jogszabálytervezetek publikálásánál.

továbbá egy rendkívül részletes elemzést *dr. Kósa Zsigmond*¹⁰⁴ egyetemi magántanár, miniszteri tanácsos, m. kir. szabadalmi bíró tollából.¹⁰⁵

Még a háború alatt kidolgozásra került az Egyesületben egy figyelemre méltó javaslat a békeállapot nemzetközi helyreállítására az iparjogvédelem területén, melyet franciául is publikáltak a szellemi tulajdon oltalmára létesült Egyesített Nemzetközi Irodák (B.I.R.P.I.) hivatalos lapjában.¹⁰⁶

Kutatásaink szerint 1917-től 1924-ig bezárólag nem jelent meg az Iparjogi Szemle,¹⁰⁷ és nincsen közvetlen adatunk az Egyesület működéséről. Baumgarten Nándor elnök 1926. évi jubiláris közgyűlésen elmondott ünnepi beszédéből tudjuk, hogy az 1916-os Schuster-féle tervezetek „20 vitailésben újból minden részletre kiterjedő, beható megvitatás tárgyát képezték, amelynek eredményeit vonatkozó *felterjesztéseinkben* foglaltuk egybe”.¹⁰⁸ Mindeközben folyt a világháború.

3. A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT – 1925-TŐL 1940-IG

Az *Iparjogi Szemle* 1925. márciusában a XIX. évfolyam 1. számával *indult újra* mint az „Iparjogvédelmi Egyesület” közlönye, amely megjelent minden hó 1-jén a „Magyar Gyár-*ipar*” rendes mellékleteként.¹⁰⁹ Szerkesztőként *dr. Bányász Jenő* és *dr. Fazekas Oszkár* volt feltüntetve.

1925. február 12-én a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara dísztermében tartott *együttes közgyűlésen beolvadt*¹¹⁰ az Egyesületbe az „Üzleti Tisztességet Védő Egyesület”,¹¹¹ mely-

¹⁰⁴ *Dr. Kósa Zsigmond*, aki 1922-től 1923-ban történt nyugalomba vonulásáig alelnöke volt a m. kir. Szabadalmi Bíróságnak, szerzője volt a két kiadás megért kiváló szabadalomjogi kommentárnak: A magyar szabadalmi törvények magyarázata. Függelékben a nemzetközi unióra vonatkozó, Ausztriával, a Német Birodalommal, Spanyolországgal kötött nemzetközi szerződésekkel, és az ezekre vonatkozó végrehajtási rendeletekkel. Második, teljesen átdolgozott kiadás. Pollitzer Zsigmond és Fia bizománya, Budapest; Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdája, Debrecen, 1911.

¹⁰⁵ *Dr. Kósa Zsigmond*: Vélemény a szabadalmi törvénytervezetről. A 102. lágjegyzetben hivatkozott évkönyv, 68–101. o. A vitához hozzászolt még *dr. Perlmutter Alfréd* m. kir. szabadalmi bíró: Reflexiók a Schuster-féle szabadalmi törvényjavaslat fölött. Szabadalmi Közlöny, 1916. 24. sz. 610–612. o.

¹⁰⁶ *Dr. Oscar Fazekas*: Lettre de Hongrie. Propositions concernant le rétablissement des droits de propriété industrielle des ressortissants unionistes qui ont été atteints par des mesures militaires ou des événements de guerre. La propriété industrielle, 1918. február 28-i szám, 18–20. o. Lásd még: *dr. Oskar Fazekas*: Friedensregelung und Schutzverlängerung. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 1917. Nr. 7/9.

¹⁰⁷ Iparjogi Szemle, 1925. 1. sz. 1. o., ahol egy szerkesztőségi cikkben azt írták, hogy az Iparjogi Szemle „több évi szünetelés után ott veheti fel feladatainak fonalát, ahol azt szerkesztőjének hadbavonulásakor letenni volt kénytelen”.

¹⁰⁸ Iparjogi Szemle, 1927. 1. sz. 2. o.

¹⁰⁹ Lásd a 25. lágjegyzetet. A tényleges megjelenésben az Iparjogi Szemle külön évfolyamszámozásával inkább melléklet volt, mint melléklet.

¹¹⁰ Az ÜTVE egyik fő célja megvalósult a tisztességtelen versenyről szóló 1923. évi V. törvénycikkkel. A törvény megalkotásának külső oka is volt. *Dr. Sente Lajos*: A tisztességtelen versenyről szóló törvény (1923. V. t.-c.) a gyakorlatban. A „Kereskedelmi Jog” kiadása. Hungária Hírlapnyomda R.-T., Budapest, 1928. c. művének 3. oldalán így írt erről: „Az 1923. évi V. t.-c.-be iktatott törvény életbeléptével a kereskedő világ évtizedes óhaja ment teljesebbé. Az Ausztriával fennállott közösség eddig ismételt megakadályozott abban, hogy nemzeti érdekből a törvényt megalkossuk; s a gyászos trianoni békének kellett jönni, hogy annak (210. cikk) parancsszáva megcsináljuk az új törvényt.”

¹¹¹ Lásd a 93. lágjegyzetet az ÜTVE megalakulásáról.

nek főtitkára akkor *dr. Bányász Jenő*¹¹² volt. Az ÜTVE beolvadásával annak hivatalos lapja, a „Jury” megszűnt, illetve annak folytatása is az „Iparjogi Szemle” lett,¹¹³ amelynek címlapján az 1926. januári számtól az 1929. decemberi számig az „Iparjogi Szemle” cím mellett a „Jury” alcím is fel van tüntetve.

Az együttes közgyűlésen az alábbi tisztikart és szakosztályi tisztségviselőket választották meg:¹¹⁴

Tiszteletbeli elnökök:

- *dr. Nagy Ferenc* egyetemi tanár, ny. államtitkár¹¹⁵
- *Heinrich Ferenc* volt kereskedelemügyi miniszter¹¹⁶

Elnök: *dr. Baumgarten Nándor* egyetemi tanár¹¹⁷

Társelnök: *Saxlehner Kálmán* m. kir. kormányfőtanácsos, ásványvíz-nagykereskedő, a Védjegytanács tagja

Ügyvezető alelnök: *dr. Fazekas Oszkár* ügyvéd¹¹⁸

Alelnökök:

- *Bernauer Zsigmond* műegyetemi magántanár, hites szabadalmi ügyvivő
- *dr. Kuncz Ödön*, a budapesti tudományegyetem jogi karán a kereskedelmi- és váltójog tanára

Főtitkár: *dr. Bányász Jenő*, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara titkára

Titkár: *dr. Volzer Károly*

Segédtitkár: *dr. Szczechovszky Árpád*

Pénztáros: *Porteller Tódor*, a Calderoni és Társa Rt. cégvezetője

¹¹² *Dr. Bányász Jenő* még mint a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara áruvédjegy- és mintalajstromozója szerzője volt „Az áruvédjegy- és mintaoltalmi jog kézikönyve” című, Franke Pál kiadásában Budapesten 1910-ben megjelent monográfiának, amely németül is megjelent: Das Marken- und Musterschutzrecht in Ungarn. Übersetzt von J. Schima. Nagyvárad, 1910. A monográfiát 1914-ben és 1921-ben is kiadták. Szerzője volt továbbá az „Iparjogvédelmi reformok” című műnek, amelyet a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság adott ki Budapesten 1918-ban. *Dr. Bányász Jenő* már főmunkatársa volt az Iparjogi Szemlének az 1913. évben.

¹¹³ Iparjogi Szemle, 1925. 4. sz. 14. o.

¹¹⁴ Iparjogi Szemle, 1925. 1. sz. 1–2. o.

¹¹⁵ Lásd a 11. lábjegyzetet.

¹¹⁶ *Ómoraviczai Heinrich Ferenc* 1866-ban született a vasáru-nagykereskedő Heinrich-családban. 1915-ben részt vett az ÜTVE megalapításában, és annak elnöke lett. A budapesti Kereskedelmi és Iparkamara alelnöke és a Kamara Iparjogvédelmi osztályának elnöke, valamint a Budapesti Kereskedelmi Testület elnöke is volt. 1919–20-ban a Friedrich-kormányban és a Huszár-kormányban volt kereskedelemügyi miniszter. 1926-ban hunyt el (Heinrich Ferenc emlékezete. Iparjogi Szemle, 1926. 6. sz. 22. o.).

¹¹⁷ *Dr. Baumgarten Nándor* (1875–1935) ügyvédként már az Egyesület megalakításában részt vett. A Magyar Jogászegylet titkára volt, később közigazgatási bíró és a budapesti egyetemen nyilv. r. k. tanár lett. „Jogerő a közigazgatási eljárásban” (örökzöld téma!) címmel Grill Károly Könyvkiadóvállalata kiadásában Budapesten 1917-ben jelent meg érdekes monográfiája. Kisebbségi írásait „Dr. Baumgarten Nándor összegyűjtött tanulmányai. Dr. Kuncz Ödön egyetemi tanár emlékiratbeszédével, I–II. kötet” címmel rendezte sajtó alá dr. Szladits Károly egyetemi tanár, dr. Hoff György (lásd a 145. lábjegyzetet) és dr. Szigeti Dezső ügyvéd közreműködésével. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1936.

¹¹⁸ *Dr. Fazekas Oszkár* 18 éven át volt az Egyesület titkára, majd főtitkára (lásd a 17. lábjegyzetet), ezt a tisztelet vette át tőle *dr. Bányász Jenő*. A m. kir. kereskedelemügyi miniszter *dr. Fazekas* 1914-ben a hites szabadalmi ügyvivők vizsgálóbizottsága (vizsgabizottsága) tagjává nevezte ki (Szabadalmi Közlöny, 1914. 11. sz. 487. o.).

A szakosztályok, azok elnökei és előadói a következők lettek.

Szabadalmi szakosztály

Elnökök: *Schimanek Emil* műegyetemi tanár¹¹⁹ és *dr. Lévy Béla* ügyvéd¹²⁰

Előadók: *Bérczi Róbert* hites szabadalmi ügyvivő és *dr. Urbach Lajos* ügyvéd

Védjegyszakosztály

Elnökök: *Saxlehner Ödön* és *Pollák Illés*

Előadók: *dr. Szász János* ügyvéd,¹²¹ *dr. Sente Lajos* ügyvéd¹²² és *dr. Richter Béla*

Üzletverseny-szakosztály

Elnökök: *dr. Pap Dezső* államtitkár és *dr. Balás P. Elemér* miniszteri tanácsos

Előadók: *dr. Beck Salamon* ügyvéd,¹²³ *dr. Kelemen Frigyes* ügyvéd és *dr. Malonyai Emil*¹²⁴

Szerzői jogi szakosztály

Elnökök: *Ranschburg Viktor*¹²⁵ és *dr. Szalai Emil*¹²⁶

Előadók: *dr. Ranschburg Nándor* ügyvéd¹²⁷ és *dr. Palágyi Róbert* ügyvéd¹²⁸

A tisztikar megválasztása után *dr. Meszlény Artur* egyetemi magántanár¹²⁹ „A tisztességtelen versenyről” címen tartott előadást.

Az Iparjogi Szemle 1925. évi és következő évfolyamaiban az Egyesület „Iparjogvédelmi Egyesület” névvel szerepel. Nem találtunk adatot a névváltozásra. Elképzelhető, hogy az 1925. évi egyesülési közgyűlésen vagy valamelyik korábbi közgyűlésen határoztak a „magyar” jelzőnek a névből való elhagyásáról. „Iparjogvédelmi Egyesület” név szerepel az Egye-

¹¹⁹ *Schimanek Emil* okl. gépészmérnök számos találmánynak volt feltalálója. 1940-ben a m. kir. Kúriához nevezték ki szabadalmi ülnöknek öt évi időtartamra (Szabadalmi Közlöny, 1940. 8. sz. 105. o.).

¹²⁰ Lásd a 21. lábjegyzetet.

¹²¹ *Dr. Szász János* szerzője a 38. lábjegyzetben hivatkozott kétkötetes védjegyjogi kompendiumnak.

¹²² *Dr. Sente Lajos* szerzője volt a „Vélemény a védjegyek oltalmáról szóló törvényjavaslatról” című, 1910-ben publikált tanulmányának, valamint a 110. lábjegyzetben hivatkozott versenyjogi dolgozatnak.

¹²³ *Dr. Beck Salamon* (publikációiban használta a Beck Sala nevet is) (1885–1974) ügyvéd, később egyetemi tanár. Iparjogvédelmi tárgyú munkái: *dr. Beck Salamon–dr. Vámbéry Rusztem: A tisztességtelen versenyről szóló törvény magyarázata. Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés kiadása*, Budapest, 1923; *dr. Beck Salamon: Magyar Védjegyjog. A „Polgári jog” könyvtára*, 19. füzet. A szerző saját kiadása. Kertész József könyvnyomdája, Budapest–Karcag, 1934. *Dr. Beck Salamon* részt vett az Egyesület 1962-es újraindításában, az új MIE ügyvezető elnökévé választották. 1971-ben elsőként kapta meg az Iparjogvédelmi Emlékérmet (Horváth Gyula 161. lábjegyzetben hivatkozott tanulmánya, 29. és 32. o.).

¹²⁴ Lásd a 96. lábjegyzetet.

¹²⁵ *Ranschburg Viktor* szerzői jogi irodalmi tevékenységére lásd a 19. és 32. lábjegyzetet.

¹²⁶ *Dr. Szalai Emilnek*, a „Jogállam” című folyóirat egyik szerkesztőjének az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt.-nél jelent meg 1922-ben két műve: „A magyar szerzői jog” és „Az irodalmi és művészeti művek védelmére alakult nemzetközi Berni Unió (1922. évi XIII. t.-cikk)”.

¹²⁷ Mint már említettük, *dr. Ranschburg Nándor* volt korábban az Iparjogi Szemle szerzői jogi rovatvezetője, illetve a „Szerzői Jog” melléklet szerkesztője.

¹²⁸ Lásd a 31. lábjegyzetet

¹²⁹ Lásd a 138. lábjegyzetet

sület által ezután kiadott valamennyi általunk ismert könyvön is. A 132. lábjegyzet szerinti jegyzékben viszont a „Magyar Iparjogvédelmi Egyesület” név van megadva, de ez abból is adódhat, hogy a névváltozást nem jelentették be az AIPPI Magyarországi Csoportjánál.

Az Egyesület 20 éves fennállását az 1926. december 12-én tartott *jubiláris közgyűlésen*¹³⁰ ünnepelték, amelyen *dr. Nagy Ferenc* tiszteletbeli elnök mondott megnyitó beszédet. *Dr. Baumgarten Nándor* elnök ünnepi beszédében megemlékezett az Egyesület addigi vezetőiről, köztük az 1920-ban elhunyt *dr. Szász-Schwarz Gusztáv* ügyvezető elnökről, és áttekintette a főbb eseményeket. Ezután *dr. Emanuel Adler*, a bécsi egyetem tanára¹³¹ tartott előadást „Verseny törvény és védjegy jog” címen, amelyben többek között azt a helyzetet tárgyalta, amikor a formális védjegy jog érvényesítése az üzleti tisztességbe, a jó erkölcsbe ütközik. A közgyűlésen *dr. Bányász Jenő* felolvasta a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara *dr. Fazekas Oszkár*t a jubileum alkalmából köszöntő átiratát, és átadta neki a kamara díszérmét.

Említésre méltó, hogy az Iparjogvédelmi Egyesület jogi személyként tagja volt a *Nemzetközi Iparjogvédelmi Szövetség (AIPPI) Magyarországi Csoportjának*.¹³² Az AIPPI 1930 júniusában Budapesten tartotta XIV. kongresszusát, amikor is a plenáris ülések a Magyar Tudományos Akadémia palotájának nagytermében voltak. A kongresszuson kb. 400 résztvevő és kb. 100 kísérő hölgy vett részt.¹³³

Az Iparjogi Szemle 1929. áprilisi 4. számának egyik része (1–4. o.) *Gewerberechtliche Rundschau* címen német nyelven, másik része (5–7. o.) magyar nyelven jelent meg. Az „Iparjogi Szemle” cím mellett „Gewerberechtliche Rundschau” alcím szerepel, és egyes számok teljesen német nyelvűek.

1929-ben arról tudósított az Iparjogi Szemle, hogy a magyarországi védjegyérdekeltek közös érdekeik képviselésére *Magyar Védjegy Szövetség* néven egyesületet hoztak létre, melynek elnökévé *dr. Schuster Rudolf*ot, a m. kir. Szabadalmi Felsőbíróság nyug. elnökét választották.¹³⁴

1932 novemberében *dr. Karl Junckerstorff*, a Tisztességtelen Verseny Ellen Alakult Nemzetközi Liga (L.I.C.D.) elnöke tartott előadást a budapesti Kereskedelmi és Iparkamarában az ajándékozás, árrontás és kiadás versenyjogi kérdéseiről. Az illusztris előadót *dr. Bányász Jenő*, a liga magyarországi képviselője köszöntötte.¹³⁵

¹³⁰ Iparjogi Szemle, 1926. 12. sz. 44. o. és 1927. 1. sz. 1–3. o.

¹³¹ Lásd a 91. lábjegyzetet.

¹³² Az AIPPI Magyarországi Csoportja tagjainak név- és címjegyzéke 40 jogi személy és 55 magánszemély tagot sorolt fel, köztük a Magyar Iparjogvédelmi Egyesületet, Budapest, V. Mária Valéria utca 12. címmel. Tag volt a Magyar Hites Szabadalmi Ügyvivők Testülete is. A Magyarországi Csoport elnöke akkor *belatini Belatiny Artur* felsőházi tag, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara elnöke volt. Alelnöke *Kelemen István*, titkára *Kelemen András*, pénztárosa pedig *Janssen Lajos* hites szabadalmi ügyvivők voltak. Szabadalmi Közlöny, 1928. 12. sz. 219–221. o.

¹³³ Iparjogi Szemle, 1930. 6. sz. 1. o. és 8–9. sz. 1. o. A 69. lábjegyzetben hivatkozott kiadványban a 168. oldalon közöltek egy fotót a kongresszus résztvevőiről, ahol *belatini Belatiny Artur*, *Kelemen István* és *Kelemen András* is látható.

¹³⁴ Iparjogi Szemle, 1929. 4. sz. 8. o. Lásd még a 150. lábjegyzet által hivatkozott részt.

¹³⁵ Iparjogi Szemle, 1932. 11–12. sz. 1. o.

1935-ben elhunyt *dr. Baumgarten Nándor* elnök. Az Egyesület következő rendes közgyűlésén az alábbi tisztikart választották meg.¹³⁶

Elnök: *Fleissig Sándor* m. kir. kincstári főtanácsos, az Angol–Magyar Bank alelnök-vezérigazgatója¹³⁷

Társelnökök (jogászi részről):

- *dr. Balás P. Elemér* m. kir. kúriai bíró
- *dr. Kuncz Ödön* egyetemi ny. r. tanár
- *dr. Mayer Géza*, a m. kir. Szabadalmi Bíróság alelnöke
- *dr. Meszlény Artur* ny. m. kir. ítélőtáblai bíró, egyetemi ny. r. k. tanár, ügyvéd¹³⁸
- *Schilling Zoltán*, a m. kir. Szabadalmi Bíróság elnöke
- *dr. Szladits Károly* egyetemi ny. r. tanár

Társelnökök (közgazdasági részről):

- *Balla Sándor*, a dr. Wander Gyógyszerészeti és Vegyészeti Gyár Rt. vezérigazgatója¹³⁹
- *belatini Belatiny Artur* felsőházi tag, az AIPPI Magyarországi Csoportjának elnöke
- *Dembitz Gyula* okl. gépészmérnök, kamarai tag
- *dr. Keleti Kornél*, a Magyar Vegyészeti Gyárosok Országos Egyesületének elnöke
- *Orphanides János*, a Ganz és Társa Rt. alelnöke
- *Saxlehner Kálmán* m. kir. kormányfőtanácsos, a Saxlehner András-cég főnöke, a Védjegytanács tagja¹⁴⁰

Ügyvezető társelnökök:

- *Bernauer Zsigmond* műegyetemi magántanár, hites szabadalmi ügyvivő
- *dr. Fazekas Oszkár* ügyvéd

Pénztáros: *Gerő Emil*, az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. igazgatója

Számvizsgáló bizottság

Elnök: *Gáspár Artur*, volt h. államtitkár, az Angol–Magyar Bank igazgatója

Tagok: *Schmidt István*, a Calderoni és Társa Rt. igazgatója és *Schön Sándor*, a Klein és Fia Rt. igazgatója

¹³⁶ Iparjogi Szemle, 1935. 5. sz. 1–2. o.

¹³⁷ *Fleissig Sándor* (1869–1939) a budapesti Kereskedelmi Akadémia elvégzése után bankházat alapított, majd 1910-től az Angol–Magyar Bank jogelődjének alkalmazásába lépett, ahol ügyvezető igazgatói minőségben a tőzsdeosztályt vezette. Utóbb nevezett bank vezérigazgatója, alelnök-vezérigazgatója lett. 1906-tól a tőzsdetanács tagja, majd a budapesti Áru- és Értéktőzsde alelnöke, 1931-től elnöke lett. A Pesti Lloyd-Társulat igazgatósági tagja, 1935-től felsőházi tag. A zene- és képzőművészetek barátja és pártolója, a Budapesti Sakk-kör elnöke volt.

¹³⁸ *Dr. Meszlény Artur* iparjogvédelmi vonatkozású művei: A tisztességtelen versenyről szóló törvény (1923. évi V. törvénycikk) magyarázata. Athenaeum Irod. és Nyomdai Rt., Budapest, 1923; Josef Kohler als Mensch und Gelehrter. Acta Litterarum Ac Scientiarum Regiae Universitatis Franciscus-Josephinae. Sectio: Juridico-Politica. Tom. I. Fasc. 4. Kiadja a M. kir. Ferenc József tud. egyetem barátainak egyesülete, Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó R.-T., Szeged, 1925

¹³⁹ Balla Sándor 1936-ban a Tisztességtelen Verseny Ellen Alakult Nemzetközi Liga magyarországi csoportjának elnöke lett (Iparjogi Szemle, 1936. 3. sz. 2. o.). Lásd még a 143. lábjegyzetet.

¹⁴⁰ A 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadvány, 274. o.

Főtitkár: *dr. Bányász Jenő*, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara titkára

Titkárok: *dr. Bányász István*, *dr. Nemes László*, *dr. Pongrácz Elemér* és *dr. Szente Andor*

1936-tól az Iparjogi Szemle már nem melléklapja a Magyar Gyáriparnak. A fellelhető lappéldányok szerint a megjelenés hézagossabbá vált.

1936 októberében a *Tisztességtelen Verseny Ellen Alakult Nemzetközi Liga (L.I.C.D.)* Budapesten tartotta kongresszusát, ebből az alkalomból az Iparjogi Szemle *dr. Bányász Jenő* és *dr. Fazekas Oszkár* szerkesztésében egy számozás nélküli különszámot adott ki, amelyben francia, német, angol és olasz nyelven jelentek meg közlemények.

Dr. E. Bányász és *dr. Kartsoke Alajos* alább megadott szakkönyveinek kiadói megjelöléséből is látszik, hogy abban az időben az Iparjogvédelmi Egyesület „kebelében” működött az L.I.C.D. magyarországi csoportja.¹⁴¹

1937-ben az Iparjogi Szemlének csak három száma jelent meg: kettő ezek közül egy-egy tanulmány gépiratának másolata.

Az 1938. évben az Iparjogi Szemle új címlappal jelentkezett, mint az Iparjogvédelmi Egyesület, a Tisztességtelen Verseny Ellen Alakult Nemzetközi Liga Magyar Csoportjának és a Magyar Védjegy Szövetségnek hivatalos lapja, továbbra is *dr. Bányász Jenő* és *dr. Fazekas Oszkár* szerkesztésében. Laptulajdonosként az Iparjogvédelmi Egyesület volt feltüntetve. A „Joggyakorlat” rovat vezetője *dr. Beer János* budapesti ügyvéd, a „Külföld” rovaté *dr. Nötel Rudolf* volt.

1937. decemberében elhunyt *belatini Belatiny Artur*, az Egyesület társelnöke, az AIPPI Magyarországi Csoportjának elnöke.¹⁴²

Az Egyesület 1938. február 25-én tartott következő közgyűlésén *dr. Halla Aurél* államtitkárt, a Magyar Reklámszövetség elnökét, az L.I.C.D. alelnökét, az Egyesület elnökhelyettesévé, *dr. Nizsalovszky Endre* egyetemi tanárt és *Kuncz Rudolfot*, a Meinl Gyula Rt. vezérigazgatóját pedig társelnökké választották. *Balla Sándor* lemondása folytán az L.I.C.D. Magyarországi Csoportjának elnökévé *dr. Keleti Kornélt*, az Egyesület társelnökét választották meg.

Az AIPPI Magyarországi Csoportja *belatini Belatiny Artur* elnök halála és *Kelemen András* titkár lemondása folytán csonkává vált tisztikar kiegészítésére 1938. március 21-én rendkívüli közgyűlést tartott. Ezen elnökké választották *Mihályfi Dezső* m. kir. kormányfőtanácsost, okl. gépészmérnököt, a Láng L. Gépgyár Rt. ügyvezető igazgatóját, társelnöknek *dr. Bányász Jenőt*, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara titkárát, *dr. Fazekas Oszkár* ügyvédet és *dr. Medgyes Károly* szabadalmi ügyvivőt, titkárnak *Kolos Aurél* szabadalmi ügyvivőt, pénztáros maradt *Janssen Lajos* szabadalmi ügyvivő. Azáltal, hogy *dr. Fazekas Oszkár*, az Egyesület ügyvezető társelnöke és *dr. Bányász Jenő*, az Egyesület főtitkára társelnökei lettek a Magyarországi Csoportnak, az Egyesület és a csoport kapcsolata szorosabb lett.¹⁴³

¹⁴¹ Iparjogi Szemle, 1937. 3. sz. 2. o.

¹⁴² Iparjogi Szemle, 1938. 1. sz. 3. o.; Szabadalmi Közlöny, 1938. 1. sz. 1–2. o.

¹⁴³ Iparjogi Szemle, 1938. 2. sz. 26–27. o.; Szabadalmi Közlöny, 1938. 8. sz. 115–116. o.

A rendelkezésünkre álló adatok szerint 1939 volt az utolsó év, amikor az Iparjogi Szemle még megjelent. Egy géppel írt, 1939. június hóra dátumozott tájékoztató szerint hat számot terveztek váltakozva német, francia és magyar nyelven. Ezek közül csak az április–júniusi 2. szám volt fellelhető, amely írógéppel írt formában jelent meg, csak a fedőlap volt nyomdai úton előállítva. Ez a szám, amelyen kiadóként „Iparjogvédelmi Egyesület – Ungarische Landesgruppe der internationalen Liga zur Bekämpfung des unlauteren Wettbewerbs” van feltüntetve, az aktuális iparjogvédelmi joggyakorlatot ismertette magyar nyelven.

Az 1940-től 1946-ig terjedő időszakra – egy levél kivételével¹⁴⁴ – nem találtunk adatot az Egyesület működésére. Azt sem tudjuk, hogy az Egyesület addigi történetének két meghatározó egyénisége, dr. Fazekas Oszkár és dr. Bányász Jenő eme időszakban működtek-e még, és túléltek-e a világháború és az üldözések szörnyű viharát.

4. KIADVÁNYOK A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

Az Egyesület ebben az időszakban jelentős iparjogvédelmi tárgyú kiadói tevékenységet is folytatott. Az alábbiakban felsoroljuk azokat a szakkönyveket, melyek kutatásaink szerint az Egyesület kiadásában láttak napvilágot.

Dr. Bányász Jenő–dr. Szegő Izsó: A tisztességtelen verseny. Törvénytárgyarázattal és joggyakorlattal, továbbá a védjegy-, szerzői jogi, szabadalmi, cégjogi törvények és az ipari mintaoltalmi rendelet szövege és magyarázata. Kiadja az Iparjogvédelmi Egyesület. „Élet” Irodalmi és Nyomda Rt., Budapest, 1926.

Dr. Bányász Jenő: A tisztességtelen verseny. A jury-k és választott bíróságok joggyakorlata. Kiadja az Iparjogvédelmi Egyesület, Budapest, 1927.

Dr. Bányász Jenő: Védjegyoltalom – Tisztességtelen verseny. Kiadja az Iparjogvédelmi Egyesület Athenaeum r.-t. könyvnyomdája, Budapest, é. n. [1928]. [Molnár Dániel színes illusztrációival].

Dr. Meszlény Artur: A verseny szabadsága és tisztessége. Kiadja az Iparjogvédelmi Egyesület. Ujságüzem Könyvkiadó és Nyomda Rt., Budapest, 1929.

Dr. Bányász Jenő: Tisztességtelen verseny. Kiadja az Iparjogvédelmi Egyesület. Ujságüzem Könyvkiadó és Nyomda Rt., Budapest, 1929.

Dr. Bányász István–dr. Szente Andor: Tisztességtelen verseny. Az 1923:V. t.-c. teljes joggyakorlata és az üzleti hirdetések korlátozása és az 1923:V. t.-c. módosítása tárgyában hozott 1933:XVII. t.-c. magyarázata. Az Iparjogvédelmi Egyesület kiadása. A Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, Budapest, 1934.

¹⁴⁴ Az Iparjogvédelmi Egyesület Elnökségének levélpapírján a külügyminiszternek írt, 1940. április 4-én kelt levél az Egyesület által a külföldi hatóságok, kamarák és bíróságok részére szétküldendő körlevél tárgyában. A 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadvány, a 260. dokumentum a CD-ROM-mellékletben.

Dr. Bányász István–dr. Sente Andor: Tisztességtelen verseny. (Az 1923:V. t.-c. és az 1933: XVII. t.-c. magyarzata). Az Iparjogvédelmi Egyesület kiadása. Sárkány Nyomda r.-t., Budapest, 1935.

Dr. Bányász István: Hogyan hirdessünk hogy hirdetésünk a tisztességtelen versenyről és az üzleti hirdetések korlátozásáról szóló törvények tiltó rendelkezéseibe ne ütközzék. Az Iparjogvédelmi Egyesület kiadása, Budapest, 1936.

Dr. E. Bányász: Leitgedanken des internationalen und nationalen Wettbewerbsrechtes in Europa. Ergebnisse des Budapester Kongresses der Ligue Internationale contre la Concurrence Déloyale. Herausgegeben von der Ungarischen Gruppe der Ligue Internationale contre la Concurrence Déloyale. Iparjogvédelmi Egyesület. Druck der Athenaeum A.-G., Budapest, 1937.

Dr. E. Bányász: Leitgedanken des internationalen und nationalen Marken- u. Muster-schutzrechtes in Europa. Herausgegeben von der Ungarischen Gruppe der Ligue Internationale contre la Concurrence Déloyale. Iparjogvédelmi Egyesület. Druck der Athenaeum A.-G., Budapest, 1937.

Dr. Kartsoke Alajos: Hatásköri viták és kérdések a Tvt. gyakorlatában. (Különös tekintettel az ipari tulajdonjogokra és a szerzői jogra). Kiadja az Iparjogvédelmi Egyesület (A Tisztességtelen Verseny Ellen Alakult Nemzetközi Liga Magyar Csoportja). Hungária-nyomda és Lapkiadó Vállalat, Kecskemét, 1937. [A Tvt. rövidítés a tisztességtelen versenyről szóló 1923. évi V. törvénycikket jelöli.]

Dr. Hoff György: Szabadalmi jog. Az Iparjogvédelmi Egyesület kiadánya. Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda R.-T. Pécsset, 1939.¹⁴⁵

Dr. Bányász István–dr. Párniczky Mihály: Tisztességtelen verseny és védjegyoltalom. Az Iparjogvédelmi Egyesület kiadása. Európa Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest, 1940.

5. SZÉTSZÓRATÁS 1946-BAN

Amint az I. világháború megszakította az Egyesület működését, úgy a II. világháború is szétzilálta hazánkban az iparjogvédelmi intézmények, így az Iparjogvédelmi Egyesület éle-

¹⁴⁵ *Dr. Hoff György* 1909-ben született. 1930-ban szerzett jogi doktorátust a Pázmány Péter tudományegyetemen. Utána ügyvédi gyakorlatot folytatott. 1935-ben egyéves állami ösztöndíjat kapott Genfben „A hites könyvvizsgáló joghelyzete” című, a Pázmány Péter tud. egyetem hiteljogi szemináriumának kiadványaként a Dunántúl Pécsi Egyetemi Nyomda által Pécsset 1934-ben kiadott munkája alapján. A Nemzetek Szövetségének könyvtárában kezdte tanulmányozni a szabadalmi jogot, ennek gyümölcse lett a monográfia. A II. világháború végén az Amerikai Egyesült Államokba ment. A Yale University-n 1947-ben LL.B.-, 1950-ben LL.M.-fokozatot szerzett. 1950-től 1952-ig Associate Professor volt a New York Law School-ban. Nemzetközi magánjogi témában megjelent cikke: George G. Hoff: Adjustment of Conflicting Rights. A Suggested Substitute for the Method of Choice-of-Laws. Virginia Law Review, Vol. 38., No. 6 (October 1952), pp. 745–768. Jogtanácsos volt az Office of Price Administration-nél, majd a Paramount Pictures egyik leányvállalatánál. 1994-ben hazalátogatott és felkereste az Országos Találmányi Hivatalt, ahol dr. Vékás Gusztáv, a hivatal akkori elnökhelyettese fogadta (Hoff György Santa Barbarában, Kaliforniában 1996. január 17-én kelt, a jelen cikk szerzőjéhez intézett kiadatlan levele).

tét. A Szabadalmi Bíróság működése 1944. december 24-től Budapest ostroma miatt megszűnt, majd 1945. március 16-án újra megindult.¹⁴⁶

Nincs tudomásunk arról, hogy az Egyesület a háború után újra működött volna, kivéve egy adatot: 1946-ban az akkori *belügyminiszter feloszlatta* az Egyesületet.¹⁴⁷ A felosztatás az egyesülési szabadsággal elkövetett visszaélések megtorlásáról szóló 1938. évi XVII. törvény-cikk alapján történt, amely törvénycikket a 7.330/1946. M. E. sz. rendelet akként módosított és egészített ki, hogy valamennyi egyesület – tekintet nélkül alapszabályszerű céljára – a belügyminiszter főfelügyelete alá került.

Ezt a rendeletet a Nagy Ferenc-kormány a szovjet vezetés alatt álló Szövetséges Ellenőrző Bizottság nyomására bocsátotta ki. A Bizottság akkori ügyvezető alelnöke, Szviridov altábornagy Nagy Ferenc miniszterelnökhöz intézett, 1946. június 28-án kelt levelében többek között azt „ajánlja” a magyar kormánynak, hogy „vonja újabb lajstromozás és igazolás alá az országban működő valamennyi társadalmi szervezetet – egyesületet, társaságot, kört, klubot stb. – és tiltsa be mindazon szervezeteket, amelyek fasisztabarát elemeknek nyújtanak menedéket”. Nem volt véletlen a szovjet kívánság: Rákosi Mátyás, a Magyar Kommunista Párt akkori főtitkára az 1946. július 8-i pártközi tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy „amit az oroszok követelnek, az többé-kevésbé azonos azzal, amit a Baloldali Blokk pártjai hónapok óta kívánnak a kormánytól”.¹⁴⁸

Figyelemre méltó, hogy az ideiglenes nemzeti kormánynak a fegyverszüneti egyezmény 15. pontja értelmében 1945. február 26-án kiadott, a fasiszta politikai és katonai jellegű szervezetek felosztatásáról szóló 529/45. M. E. sz. rendelete már felosztatott 25 ilyen szervezetet. Eme rendelet, valamint a belügyminiszternek az egyesületek működésének felülvizsgálata tárgyában kiadott 20.165/1945. B. M. sz. rendelete alapján, amely utóbbit a 20.200/1945. B. M. sz. rendelet egészítette ki, már megtörtént az egyesületek felülvizsgálata, és 1945 októberéig további 154 egyesület felosztatását rendelték el.¹⁴⁹ A szovjet kívánság „újabb” igazolási eljárásra és betiltásokra irányult.

Hasonlóképpen *felosztatásra* került a Védjegyes Drogue és Illatszerárukat Védő Egyesület, a Hazai Védjegy Egyesület, a Magyar Védjegy Szövetség,¹⁵⁰ a Magyar Feltalálók Orszá-

¹⁴⁶ Szabadalmi Közlöny, 1945. április 16-án megjelent 1–8. sz. 2. o. Ezt a számot – és még néhány utána következőt – stencillel állították elő, de a címek és feliratok magyarul és franciául voltak megadva.

¹⁴⁷ A Magyar Közlöny 1946. október 31-i, 249. számában a 7. oldalon tették közzé az Iparjogvédelmi Egyesület felosztatásáról szóló közleményt (289.678/1945. IV/3.). Ugyanezen számban közölték többek között a Könyvszakértők Országos Testülete, a Budapesti Sajt- és Vajnagykereskedők Egyesülete, a Kispesti Dalárda, a Hahóti Gazdakör, a Budapesti Szent Lőránd Polgári Jótékonyági Egylet és a Székesfehérvári Korcsolyázó Egyesület felosztatását.

¹⁴⁸ *Földesi Margit*: A Szövetséges Ellenőrző Bizottság Magyarországon (Visszaemlékezések, diplomáciai jelentések tükrében 1945–1947). IKVA Kiadó Kft., Budapest, 1995, 120–134. o.

¹⁴⁹ *Kovalcsik József*: A kultúra csarnokai, III. kötet (Kézirat gyanánt). Művelődéskutató Intézet, Budapest, 1986, 12–13. o.

¹⁵⁰ Lásd a 134. lábjegyzetet.

gos Szövetsége (MAFEOSZ), a Magyar Országos Reklám Szövetség,¹⁵¹ valamint több ezer más magyar civil szervezet.¹⁵²

Nem lehetett akkoriban még látni, hogy miképpen a legtöbb civil szervezetnél önkényes és indokolatlan volt a felosztatás, hasonlóképpen törvénytelen hatalmi önkénynek fognak áldozatul esni néhány évvel később a felosztásokat elrendelő miniszterek.¹⁵³ Eme történelmi események mintha azt mutatnák, hogy *az emberi szabadság egy és oszthatatlan*.¹⁵⁴

Az AIPPI Magyarországi Csoportja¹⁵⁵ és a Magyar Hites Szabadalmi Ügyvivők Testülete 1945 után még néhány évig fennállt, de aztán ezek is beszüntették működésüket. Az állam és a jog elhalásának marxista elmélete szerint az iparjogvédelemnek is el kellett volna halnia, ezért művelőire sem volt szükség.¹⁵⁶ A Szabadalmi Bíróságot megszüntették, helyébe az Országos Találmányi Hivatal lépett.¹⁵⁷

¹⁵¹ A közlemények ezekről a felosztásokról a Magyar Közlöny 1947. január 17-i 13. számában (291.968/1946. IV/3.), 1947. március 29-i 72. számában (289.482/1946. IV/3.), 1947. április 24-i 92. számában (496.549/1946. IV/3.), 1948. január 10-i 7. számában (547.676/1947. IV/3. B. M.) és 1948. február 3-i 27. számában (437.577/1947. IV/3. B. M.) jelentek meg.

¹⁵² A civil egyesületek első nagyobb csoportjának (81 egyesület) felosztásáról a Magyar Közlöny 1946. február 2-i 28. számában jelent meg közlemény. Ebben többek között a Lébényi Ág. Hitv. Evangélikus Olvasókör Egyesület, a Füzesabonyi Rk. Egyházközség Leánycsoportok Egyesülete, a Szent István Gimnázium Öreg Diákjainak Egyesülete, a Magyar Barlangkutató Társulat, a Zenekedvelők Egyesülete, a Soproni Lovas Egyesület és a Gyulai Műbarátok és Művészek Egyesülete felosztását tették közzé.

A Magyar Közlöny 1946. február 10-i 34. számában jelent meg közlemény az 1867-ben alapított Magyar Mérnök- és Építész-Egylet felosztásáról (254.538/1945. IV/14. B. M. szám). Az egylet mindenkor figyelemmel kísérte az iparjogvédelem fejlődését és javaslatokat is tett: A találmányi szabadalmak és a használati minták oltalmáról szóló törvényjavaslat. A magyar mérnök- és építész-egylet szabadalmi bizottságának jelentése. Bánki Donát, Edvi Illés Aladár és Jámbor Gyula (lásd a 62. lábjegyzetet) cikkei és az 1894-ik évi szabadalmi ankét tárgyalásai. Budapest, 1895; A magyar mérnök- és építész-egylet javaslata az új szabadalmi törvényjavaslatról. Különlenyomat a „Magyar mérnök- és építész-egylet heti értesítőjé”-nek 1895. évfolyamából. Pátria Részvénytársaság Könyvnyomdája, Budapest, 1895; A magyar mérnök- és építész-egylet észrevételei a találmányi szabadalmakra vonatkozó törvényjavaslat előadói tervezetére. Budapest, 1910. A Magyar Közlöny 1946. október 19-i 239. számában közzéték a Nemzetközi Jogász Kamara Magyar Csoportja felosztását (292.402/1946. IV/3.).

¹⁵³ A belügyminiszter 1945. november 15-től Nagy Imre, majd 1946. március 20-tól 1948. augusztus 5-ig Rajk László volt, akit Kádár János követett a belügyminiszteri székben.

¹⁵⁴ Vö. Illyés Gyula „Egy mondat a zsarnokságról” című költeménye.

¹⁵⁵ Dr. Karlóczyai János 70. lábjegyzetben hivatkozott írása, 11. o. és dr. Palágyi Tivadar 171. lábjegyzetben hivatkozott írása, 5. o.

¹⁵⁶ Horváth Gyula, a MIE tiszteletbeli elnöke a következőképp írta le a történeteket: „A szabadalmi ügyvivők száma a háború befejezését követő években – előbb az igények és utánpótlás hiányában, majd 1949-től kezdve a hatalmat család módon megragadott diktatúra elitőlő és gátló szemlélete folytán – tovább csökkent. ... A Szabadalmi Ügyvivők Testülete a háborút követő években – a magyar gazdaság kárára – működését beszüntetni kényszerült.” Horváth Gyula: Szemelvények az Egyesület múltjából (A Magyar Iparjogvédelmi Egyesület 30 éves jubileumára). A Magyar Iparjogvédelmi Egyesület 1993. január havi rendezvényeinek programja, Budapest, 1992. december, 12. o.

¹⁵⁷ Somorjay Ottó szabadalmi ügyvivő a következőket írta erről az időszakról: „A Magyar Kir. Szabadalmi Bíróság megszűnt, székházát elvették, hiánytalan iratgyűjteményét közpredává tették és kiváló bírói karát átmenetileg laikusokkal helyettesítették. Hosszú évekbe telt, amíg az intézmény magához tért, és az újabb generáció a szakszerűséget ismét hathatósan biztosítani tudta.” Somorjay Ottó „A Magyar Kir. Szabadalmi Bíróság” című, Káptalanfüreden 1996. március 10-én kelt kiadatlan visszaemlékezése, 5. o. (Somorjay Ottó volt szíves annak idején a visszaemlékezés másolatát a jelen cikk szerzőjének rendelkezésére bocsátani.)

A szabadalmi ügyvivői magángyakorlatot ugyan jogszabályi úton nem törölték el, de a gyárak és egyéb vállalatok államosításával, valamint a Találmányokat Értékesítő Nemzeti Vállalat (TALÉRT)¹⁵⁸ létrehozásával, amely utóbbit az állami vállalatok szabadalmi ügyvivői teendőinek ellátására kizárólagos joggal ruháztak fel,¹⁵⁹ a legtöbb szabadalmi ügyvivő magántevékenysége gyakorlatilag ellehetetlenült.

Az állami és pártvezetés szovjet mintára újítási és találmányi mozgalmat hozott létre, ennek társadalmi szinten a szakszervezetek lettek a felelősei.¹⁶⁰ Az ágazati elven tagolt szakszervezetek voltak hivatva ellátni az adott ágazatban foglalkoztatott összes „dolgozó” érdekvédelmét. Az egy-egy szakmát, foglalkozást, illetve hivatást gyakorlókat tömörítő civil szervezetek nem voltak kívánatosak.

6. ÚJRAKEZDÉS 1962-BEN

Hosszú szünet után, 1958-tól kezdődően a Külkereskedelmi Minisztérium, a Magyar Kereskedelmi Kamara és a Budapesti Műszaki Egyetem égisze alatt történt több sikertelen próbálkozást követően, 1962-ben lehetett *ismét megalakítani* a Magyar Iparjogvédelmi Egyesületet. Horváth Gyula egyik tanulmányában leírta a megalakulás történetét.¹⁶¹ Az alakuló ülés a Budapesti Műszaki Egyetemen volt, a dr. Csűrös Zoltán Kossuth-díjas akadémikus, műegyetemi tanár¹⁶² által vezetett Szerves Kémiai Technológiai Tanszéken.

Az újraindításban a már említett dr. Csűrös Zoltán, továbbá dr. Beck Salamon jogász, egyetemi tanár,¹⁶³ dr. Lengyel Béla Kossuth-díjas akadémikus, egyetemi tanár,¹⁶⁴ dr. Dán Jenő, az

¹⁵⁸ A TALÉRT neve utóbb „Licencia” Találmányokat Értékesítő Vállalatra változott, amelynek a szabadalmi ügyvivői teendőket ellátó osztálya Danubia Szabadalmi Iroda néven működött (Szabadalmi Közlöny, 1950. 12. sz. 133. o. és 1951. 1. sz. 6. o.).

¹⁵⁹ Dr. Almay György: A szabadalmi ügyvivőkről. Újítók Lapja, 1967. évi 17., 18. és 19. szám; 19. szám, 15–16. o.

¹⁶⁰ Dr. Perédi Károly: A tízéves újítómozgalom. In: Kézikönyv az újításokról és találmányokról (A 38/1957. számú kormányrendelet alapján készült új kiadás). Az Országos Találmányi Hivatal kiadványa. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1958. Az akkori viszonyokról képet nyújtanak az Újítók Lapja 1949–1956 évfolyamai.

¹⁶¹ Horváth Gyula: Iparjogvédelem Magyarországon. Kiadta: az „Alapítvány az iparjogvédelmi kultúráért” az Országos Találmányi Hivatal közreműködésével, Budapest, 1994, 29. o.

¹⁶² Dr. Csűrös Zoltán (1901–1979) okl. vegyészmérnök, 1929-ben műszaki doktori oklevél, 1936-ban egyetemi magántanár, 1941-től ny. r. tanár a budapesti Műegyetemen. 1940-ben és 1946-ban a Kúriához szabadalmi ülnökké nevezték ki (Szabadalmi Közlöny 1940. 14. sz. 201. o. és 1946. 17. sz. 80. o.). 1946-tól az MTA levelező, majd rendes tagja. 1953-ban Kossuth-díjat kapott. Számos találmány feltalálója volt [Glatz Ferenc (főszerk.): A Magyar Tudományos Akadémia Tagjai 1825–2002. MTA Társadalomkutató Központ – Tudománytár, Budapest, 2003, I. kötet 241–242. o.].

¹⁶³ Lásd a 123. lábjegyzetet.

¹⁶⁴ Dr. ebesfalvi Lengyel Béla (1903–1990) okl. vegyészmérnök, bécsi műegyetemi tanulmányok és 1927-ben elnyert műszaki doktori képesítés után, amelyet a budapesti műegyetem 1933-ban honosított, a budapesti tudományegyetemen 1928-ban bölcsészeti doktorátust is szerzett. A tudományegyetemen tanársegéd volt, 1934-ben egyetemi magántanár lett. 1934–42-ben szabadalmi bíró volt. A bírói kinevezésére vonatkozó minisztertanácsi előterjesztés közölve van a 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadványban: a 123. oldalon megadott 269. sz. dokumentum a CD-ROM-mellékletben. Bírói működése alatt megjelent munkái: a filozofikus „Természettudomány és világszemlélet”, Kis Akadémia Könyvtára, XXIII. kötet, Budapest, 1936; a színvonalas ismeretterjesztő „Világhódító ipari anyagok”, Királyi Magyar Természettudományi Társulat, Budapest, 1939; az iparjogvédelmi témájú „A szabadalom és iparfejlesztő jelentősége”, Mérnöki Továbbképző Intézet kiadványai XI. kötet 8. füzet, „Patria” Irodalmi Vállalat és Nyomdai Rt. kiadása,

Országos Találmányi Hivatal jogtanácsosa, *Horváth Gyula* okl. vegyészmérnök, szabadalmi ügyvivő,¹⁶⁵ a Gyógyszeripari Kutató Intézet igazgatóhelyettese és *dr. Vida Sándor* jogtanácsos szereztek elévülhetetlen érdemeket. A megalakulást támogatta *Tasnádi Emil* és *Kiss András*, az Országos Találmányi Hivatal akkori elnöke és elnökhelyettese.¹⁶⁶

Az Egyesületet 1962-ben újra megalapító tagok közül köszönet illeti a még közöttünk lévő következő személyeket: *dr. Gedeon Sándor*, *dr. Messmer Andrásné*, *dr. Palágyi Tivadar* és *dr. Somfai Éva* szabadalmi ügyvivőt, valamint *dr. Vida Sándor* jogtanácsost.

Az Egyesület felügyelő szerve az Országos Találmányi Hivatal volt, amelynek elnöke, *Tasnádi Emil* az Egyesületet 2240-41-43 szám alatt 1962. április 16-án nyilvántartásba vette.¹⁶⁷ A megalakulásról a Szabadalmi Közlönyben jelent meg közlemény.¹⁶⁸ A tagdíj természetes személyeknek évi 10 forint, jogi személyeknek évi legalább 500 forint volt.

1967. január 1-től az Egyesület a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (MTESZ) tagegyesülete lett. Az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény hatálybalépése után az Egyesület önállósodott, azt a Fővárosi Bíróság 391. sorszám alatt társadalmi szervezetként vette nyilvántartásba.¹⁶⁹

A MIE megalakulása utáni évben, 1963-ban újra megalakult az *Ipari Tulajdon Oltalmára Létesült Nemzetközi Egyesület (AIPPI) Magyar Csoportja*, melyet az AIPPI végrehajtó bizottsága a Nyugat-Berlinben tartott kongresszuson, 1963. június 3-án ismert el nemzeti csoportként.¹⁷⁰

Budapest, 1942. A „Világhódító ipari anyagok”-nak az izzólámpáról szóló, „A fény nem fényűzés” című utolsó fejezete a következő sorokkal zárul: „Költői lelkületű írók a tudományt lobogó fáklyához szokták hasonlítani, amely fényével bevilágítja az emberiséget. Az izzólámpa élő tartalmat ad e költői hasonlatnak, mert benne valóban az emberi tudás változik át fénné és sugároz szét mindannyiunkra.” Dr. Lengyel 1942-től 1950 végéig szabadalmi ügyvivőként működött (Szabadalmi Közlöny, 1942. 13. sz. 147. o. és 1943. 1. sz. 12. o.). 1946-ban a Magyar Hites Szabadalmi Ügyvivők Testületének titkárává választották (Szabadalmi Közlöny, 1946. 20. sz. 98. o.). 1950-ben, amikor a szabadalmi ügyvivői magántevékenység gyakorlatilag ellehetetlenült, a Szabadalmi Közlöny 1951. évi 4. számában jelent meg közlemény arról, hogy dr. Lengyel Béla szabadalmi ügyvivői tevékenységét „szünetelteti” (micsoda optimizmus!) és ennek folytán irodája működését 1951. január 1. napjával beszüntette. Visszatért a budapesti tudományegyetemre, ahol az általános és szervetlen kémiai tanszéken lett tanszékvezető egyetemi tanár. 1955-ben Kossuth-díjat kapott. 1961-től az MTA levelező, 1967-től rendes tagja. Számos találmány feltalálója volt [*Glatz Ferenc* (főszerk.): *A Magyar Tudományos Akadémia Tagjai 1825–2002*. MTA Társadalomkutató Központ – Tudománytár, Budapest, 2003, II. kötet 790–791. o.].

¹⁶⁵ Horváth Gyula az Egyesület hajójának fáradhatatlan kormányosa, majd parancsnoka 1968-tól 1980-ig a főtítkári, 1980-tól 1985-ig az elnöki, 1985-től 1996. december 30-án bekövetkezett haláláig pedig a tiszteletbeli elnöki tisztséget töltötte be.

¹⁶⁶ Tasnádi Emil 1958-tól 1979-ig volt elnöke az Országos Találmányi Hivatalnak (a 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadvány, 256. o.).

¹⁶⁷ A megalakulás az egyesületekről szóló 1955. évi 18. sz. törvényerejű rendelet alapján történt, amely szerint az egyesület felett a felügyeletet az egyesület alapszabályszerű célja szerint illetékes minisztérium (országos hatáskörű szerv) gyakorolta, és az egyesület mint jogi személy létrejöttéhez a felügyeleti szerv által történt nyilvántartásba vétel volt szükséges.

¹⁶⁸ Szabadalmi Közlöny, 1962. 10. sz. 355–356. o.

¹⁶⁹ Fővárosi Bíróság 1989. október 5-én kelt 6.Pk.60.420/1. sz. végzése

¹⁷⁰ Dr. *Karlóczi János*: A 75 éves AIPPI – az iparjogvédelem nemzetközi szervezete. I. rész. Újítók Lapja, 1973. 5. sz. 9–11. o.; II. rész. Újítók Lapja, 6. sz. 19–21. o.

A szabadalmi ügyvivők társadalmi szervezete csak jóval később tudott megalakulni. A Magyar Iparjogvédelmi Egyesület kebelén belül 1969-ben hozták létre a Szabadalmi Ügyvivők Körét,¹⁷¹ amely hasonló módon működött, mint az egyes szakosztályok, illetve az 1983-ban megalakított Feltalálók és Újítók Köre¹⁷² és az 1986-ban létrehozott Szeniorok Köre.¹⁷³

Az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény tette lehetővé, hogy a szabadalmi ügyvivők 1989-ben *Szabadalmi Ügyvivői Kamara* néven saját *egyesületet* hozzanak létre,¹⁷⁴ amely egyesület közgyűlése 1997. január 22-én kimondta a feloszlást, miután előzőleg megalakult a *közttestületi Szabadalmi Ügyvivői Kamara*.¹⁷⁵

Nem véletlen, hogy ugyancsak 1989-ben alakult meg a *Magyar Feltalálók Egyesülete*, amely az 1948 előtt működött MAFEOSZ-t tekinti elődjének.¹⁷⁶

1991-ben a MIE adózási megfontolásokból „Alapítvány az iparjogvédelmi kultúráért” néven *alapítványt* hozott létre, amely 2006-ig állott fenn.¹⁷⁷ Az Egyesület mint társadalmi szervezet 1999-ben elnyerte a „közhasznú” minősítést, ami az Egyesületnek juttatott adományok tekintetében jelent némi előnyt.¹⁷⁸

Az Egyesület 1970-től kiadja a *Magyar Iparjogvédelmi Egyesület Közleményei* (röviden: MIE Közleményei) időszakos folyóiratot,¹⁷⁹ melynek 2006-ig 46 száma és egy különszáma¹⁸⁰ jelent meg.

Az *Újítók Lapja* az 1971. évi 1. számtól az 1980. évi 2. számig az Egyesület hivatalos lapja volt.¹⁸¹

¹⁷¹ Dr. Palágyi Tivadar: A szabadalmi ügyvivői hivatás története Magyarországon, II. rész. Iparjogvédelmi Szemle, a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő melléklete, 1999. április, 2. o.

¹⁷² Kóbor László: Együtt az újítókkal és feltalálókkal. A 180. lábjegyzetben hivatkozott különszám, 74–83. o.

¹⁷³ Horváth Gyula 161. lábjegyzetben hivatkozott tanulmánya, 33. o.

¹⁷⁴ A Fővárosi Bíróság nyilvántartásba vevő végzése 1989. július 31-én kelt. Dr. Gödölle István szabadalmi ügyvivő, a megalakuláskor megválasztott elnök 1989. augusztus 31-én kelt levelével bejelentette az egyesület megalakulását dr. Pusztai Gyulának, az Országos Találmányi Hivatal akkori elnökének (a 12. lábjegyzetben hivatkozott kiadvány 242. és 257. o., valamint a 945. dokumentum a CD-ROM-mellékletben).

¹⁷⁵ A szabadalmi ügyvivőkről szóló 1995. évi XXXII. törvény 37. §-a alapján a közttestületi Szabadalmi Ügyvivői Kamara (2003-tól: Magyar Szabadalmi Ügyvivői Kamara) 1996. október 30-án alakult meg. A megalakulást az alakuló közgyűlésen megválasztott elnök, dr. Gödölle István 1996. november 12-én kelt levelében jelentette be dr. Szarka Ernőnek, a Magyar Szabadalmi Hivatal akkori elnökének, aki a kamara felett törvényességi felügyeletet gyakorolt. A Szabadalmi Ügyvivői Kamara megalakulásáról és a megválasztott tisztségviselőkről közlemény jelent meg a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő 1996. évi 11. számában a CV. oldalon.

¹⁷⁶ A MAFEOSZ vonatkozásában lásd a 151. lábjegyzetet.

¹⁷⁷ A Fővárosi Bíróság 1991. november 11-én kelt 9.Pk.67.295/2 sz. végzésével az alapítványt 2316. sorszámon vette nyilvántartásba, és 2006. július 6-án kelt 9.Pk.67.295/1991/4 sz. végzésével törölte az alapítványok nyilvántartásából.

¹⁷⁸ Fővárosi Bíróság 13.Pk.60.420/1989/13. sz. 1999. március 23-án kelt végzése

¹⁷⁹ Az Egyesület 1996-ban történt névváltozásának megfelelően 1997-től a folyóirat „Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület Közleményei” címen jelenik meg.

¹⁸⁰ 100 éves a szabadalmi rendszer Magyarországon. Magyar Iparjogvédelmi Egyesület közleményei, Különszám, 1996. A magyar szabadalmi rendszer 100 éves jubileuma alkalmából megjelent kétnyelvű, magyar–angol különszám, amely dr. Bogsch Árpád, a Szellemi Tulajdon Világszervezete főigazgatójának előszava, valamint dr. Lontai Endre elnök és Marosi György főtítkárra vezetője után 19 cikket tartalmaz az elmúlt száz év iparjogvédelmi történetéről.

¹⁸¹ Az Újítók Lapja 1949-ben az Országos Találmányi Hivatal kéthetente megjelenő lapjaként indult. Az 1980. évi 3. számtól ismét az OTH lapjaként jelent meg 1985. december végéig. A lap 1986. januárjától „Siker” címen havi magazinként jelent meg 1989. december végéig, amikor is megszűnt.

Az újonnan megalapított Egyesület 30 éves jubileuma alkalmából, 1992-ben Horváth Gyula, az Egyesület akkori tiszteletbeli elnöke mondott emlékbeszédet.¹⁸² Ő már említett tanulmányában is foglalkozott az iparjogvédelmi társadalmi tevékenység magyarországi történetével.¹⁸³ Dr. Palágyi Tivadar a szabadalmi ügyvivői hivatás magyarországi történetéről szóló írásában szintén foglalkozott az Egyesület történetével.¹⁸⁴ Az újraindítás 40 éves jubileuma alkalmából 2002-ben dr. Bacher Vilmos ügyvédkollégánk tartott megemlékezést.¹⁸⁵

7. EPILÓGUS*

Amikor most Egyesületünk múltjára emlékezünk, és meghajtjuk fejünket elődeink előtt, reméljük, hogy példájuk a jelenben is ösztönzést ad az iparjogvédelmi „mesterség” magas szintű művelésére és ezzel hazánk bevezetőben említett emelkedésének elősegítésére, hogy megvalósuljanak a költő szavai:¹⁸⁶

*Semmi mesterség nem enyészik ottan,
Gazdag a kalmár, s az egész közönség,
Ott tanít a bölcs, danol a poeta,
Él az igazság.*

¹⁸² Horváth Gyula 156. lábjegyzetben hivatkozott írása, 11–14. o.

¹⁸³ Horváth Gyula 161. lábjegyzetben hivatkozott tanulmánya, 28–37. o.

¹⁸⁴ Dr. Palágyi Tivadar 171. lábjegyzetben hivatkozott írása, 4. o.

¹⁸⁵ Dr. Bacher Vilmos: 40 éves a Magyar Iparjogvédelmi Egyesület (Szubjektív visszaemlékezés). Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület Közleményei, 43. sz. 2002. 7–17. o.

¹⁸⁶ Csokonai Vitéz Mihály: A békekötésre

* A szerző köszönetet mond mindazoknak, akik voltak szívesek munkájához adatokat közölni, illetve dokumentumokat rendelkezésre bocsátani. Köszöni továbbá a Magyar Szabadalmi Hivatal Iparjogvédelmi Szakkönyvtára és Szabadalmi Tára munkatársainak az irodalmazásban nyújtott szíves segítségét, valamint Szücs Lászlónénak a szöveg figyelmes gondozását.

A SZERZŐI JOG KIHÍVÁSAI A XXI. SZÁZADBAN

Manapság mind a szerzői jogi tartalom-előállítók és -kereskedők, mind pedig a szerzői jogászok gyakran hangoztatják, hogy a digitális tartalomipar és tartalomterjesztés területén kétségkívül megfigyelhető válságjelenségekért elsősorban a digitális technika, illetve az arra épülő különböző tartalomterjesztési, közvetítési csatornák, (mint pl. az internet) a felelősek. Ugyancsak gyakran elhangzó álláspont, hogy a válság okai a szerzői jogi védelem gyengítéséért, lebontásáért harcoló különböző felhasználói, illetve távközlési gazdasági érdekcsoportok, amelyek időnként partnerre lelnek egyes fejlődő országokban és nemzetközi nem kormányközi szervezetekben, amelyek nemzetközi szinten a szerzői jog intézményeinek lebontására törekuszenek. Mások, így pl. az ún. creative commons irányzat hívei, általában a szerzői jog „elavult” intézményrendszerében vélik megtalálni a válság fő okát.

Úgy gondolom, a szerzői jog válságjelenségei nem valamilyen végzetes „katasztrófát” vetítenek előre, a digitális korban nincs vége sem a kultúrának, sem a szerzői jognak. A problémák elsősorban azt jelzik, hogy változtatásra van szükség, még hozzá elsősorban szemléletmódbeli változtatásra a kulturális javak jogtulajdonosai, jogosulti képviselői szervezetei mint ún. „jogosultak”, másrészt a művek, tartalmak közvetítői, terjesztői, azaz a „felhasználók” viszonyában.

Ahelyett, hogy a bajokért az internetet, a digitális technikát, a felhasználókat vagy a szerzői jogi rendszert hibáztatnánk, a szerzői jogosulti szervezetek és a felhasználók közötti „klasszikus felálláson”, a gyenge szerző és a gazdasági erőfölényével visszaélni hajlamos felhasználó modelljén alapuló szemléletmódon kellene alapvetően változtatni. E szemléletváltásban kezdeményező, de legalábbis az eddiginél sokkal együttműködőbb szerepet kellene vállalniuk a szerzők jogaival rendelkező, illetve azokat képviselő szervezeteknek, amelyek mára már maguk is a felhasználókkal azonos gazdasági súlycsoportba tartozó versenyszereplők. A cél a digitális környezetre szabott, okos üzleti modellek mentén kialakítandó együttműködési struktúrák létrehozása.

Igaz, hogy még csak a modellkeresés fázisában vagyunk, de éppen most, ebben a fázisban elengedhetetlen a szerzői jogosulti képviselői szervezetek részéről az új, aktív – az eddigi defenzív, alapvetően konfliktusorientált szemléletmóddal szakító – megközelítés. Ennek pedig alapvető előfeltétele a digitális tartalomipar, illetve tartalomterjesztés működésének, gazdasági jellegzetességeinek, problémáinak megértése, a felhasználókkal való párbeszéd.

* Sár és Társai Ügyvédi Iroda

A szerzői jogi ipar jelentős gazdasági súlya

Örvendetes, hogy a Magyar Iparjogvédelmi Egyesület az elmúlt évtizedben kiterjesztette tevékenységét a szerzői jog területére, és 1996 óta Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesületként működik. Az egyesület honlapján található általános ismertető az egyesület tevékenységi körének a szerzői joggal való kiegészítését a következőképpen indokolja: „Az Egyesület jelenlegi, tevékenységi körének megfelelően kiteljesített elnevezését 1996-ban a magyar szabadalmi rendszer és a Magyar Szabadalmi Hivatal fennállásának 100. évfordulója tiszteletére tartott ünnepi egyesületi közgyűlés hagyta jóvá. A MIE korábbi nevének kibővülése híven tükrözi azt, hogy az iparjogvédelem és a szerzői jogok oltalma egyre inkább a szellemi alkotások komplex jogvédelmét esetenként párhuzamosan, egymást kiegészítve, számos esetben pedig egymást legalább részlegesen átfedve és áthatva biztosító jogterületekké fejlődtek, amelyek a szellemi tulajdonjogok oltalmának egyenrangú részterületeit alkotják.”¹

A komplex jogvédelem és az egymást átható jogterületek sajátosságán túl a szerzői jogi területnek az iparjogvédelem mellé történő felemelése mellett szól a szerzői jog egyre nagyobb társadalmi, kulturális és gazdasági jelentősége is.

A WIPO által kiadott módszertani útmutató² alapján végzett felmérés 2005. novemberben megjelent adatai szerint 2002-ben Magyarországon a teljes ún. szerzői jogi ágazatnak a GDP-hez való hozzájárulása 6,668%-ot tett ki, míg a szoros értelemben vett szerzői jogi ipar GDP-hez való hozzájárulása 3,96% volt.³ A felmérés megállapításai azt mutatják, hogy ezzel – a gépipar, a vegyipar vagy az építőipar súlyával összemérhető eredménnyel – a nemzetközileg is magas hozzájárulási arányok alapján a szerzői jogi ágazat súlyát tekintve Magyarország az Európai Unió élvonalába tartozik.

A WIPO ilyen tárgyú nemzetközi felméréseinek eredményei a szerzői jogi ágazatok kiemelkedő gazdasági súlyát mutatják világszerte. A 2004-re vonatkozó adatok tanúsága szerint a szerzői jogi alapú gazdasági ágazatok GDP-hez való hozzájárulása általában 3 és 7% közötti az egész világon, mind a fejlett, mind a felmérésekben részt vevő fejlődő országokat tekintve.

Az Amerikai Egyesült Államokra vonatkozó gazdasági statisztikai adatok szerint 2002-ben a szorosan vett szerzői jogi tartalomiparnak az USA exportjához való hozzájárulása 89,26 milliárd USD volt, amely hozzájárulás mértéke szinte minden iparágat megelőz, ideértve az autógyártást és a mezőgazdaságot is.

A szerzői jogi ipar szintén az egyik legnagyobb és legmagasabb jövedelmet biztosító ágazatok egyike világszerte. Magyarországon 2002-ben a szorosan vett szerzői jogi ágazatban

¹ A Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület internetes honlapja; www.mie.org.hu. Bemutatkozunk. Bemutatkozik a MIE. 1. bekezdés

² Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright-Based industries. WIPO, 2003

³ *Penyigey Krisztina, Munkácsi Péter: A szerzői jogi ágazatok gazdasági súlya Magyarországon. MSZH, 2005*

dolgozók számaránya – az USA adataihoz (4%) hasonlóan – a teljes munkaerőpiacon belül 4,154%, míg az ebben az ágazatban jelentkező munkaerő-jövedelem 4,218% volt.

Ami az Európai Uniót illeti, a szerzői jogi ipar 2000-ben az EU összes GDP-jéhez majdnem 4%-kal járult hozzá, míg ezen ágazat az összes foglalkoztatás 2,02%-át tette ki.⁴

A szerzőijog-tulajdonosok veszteségei

A WIPO-felmérések alapján olyan markáns álláspont fogalmazódott meg a szerzői jogi védelemmel foglalkozó nemzetközi szakmai szervezetek, mint pl. az amerikai könyvkiadói, zenei, film- és szoftveripari szakmai érdek-képviselési szerveket magában foglaló IIPA részéről, hogy a szerzői jogi ipar nagyarányú gazdasági hozzájárulásának kulcsa az erős szerzői jogi védelem.⁵

Általános elv, hogy a hatékony szerzői jogi védelem az alkotás ösztönzését szolgálja. A hatékony jogvédelem hiánya az alkotók, a jogtulajdonosok gazdasági értelemben vett ösztönzését, végső soron a kultúra fejlődését veszélyeztetné.

Mielőtt azonban a szerzői jogi ágazat gazdasági jelentősége és az erős szerzői jogi védelem között egyenes összefüggést állapítanánk meg, nem szabad elfelejtenünk, hogy a szerzői jogi tartalomipar folyamatosan jelentős gazdasági veszteségeket szenved el. A legsúlyosabb veszteségekkel a zenei hangfelvételiipar (leginkább a könnyűzenei) küzd. A hangfelvételiipar nemzetközi szakmai szervezete, az IFPI adatai szerint a 2000-től 2003-ig terjedő hároméves időszakban a hangfelvételiipar világszintű éves vesztesége 20%-os (!) mértékű volt.⁶ Az IFPI adatai szerint a visszaesés valamelyest csökkent, de továbbra is folytatódik.⁷

A veszteség a filmiparban is jelentős. Az MPAA, a filmipar amerikai szakmai egyesülete az amerikai filmstúdiók veszteségét 2005-re vonatkozóan világszinten 6,1 milliárd USD összegben határozta meg. Az MPAA tanulmánya szerint a filmcégek kalózkodás miatt elszenvedett piacvesztésének mértékét tekintve Magyarország nemzetközi összehasonlításban a harmadik helyen áll Kína és Oroszország után a potenciális teljes magyarországi piac 73%-ának elvesztésére tekintettel.⁸

A magyarországi statisztikák szerint is, a szerzői jogi ipar kiemelkedő gazdasági súlya ellenére, az ágazat válságban van, és óriási veszteségeket szenved el évről évre. Az IIPA 2006. évi országjelentése szerint a szoftver-, film-, hangfelvétel- és könyvkiadási ipar teljes vesz-

⁴ Robert G. Picard, Timo E. Toivonen, Mikko Grönlund: Report on the Contribution of Copyright and Related Rights to the European Economy. Európai Bizottság Belső Piaci Főigazgatóság, 2003

⁵ IIPA (International Intellectual Property Alliance): Initial Survey on the Contribution of the Copyright Industries to Economic Development. Ápril 2005, p. 10.; www.iipa.com

⁶ Az IFPI finnországi szervezetének honlapjáról származó információk szerint. Megjelent a www.ifpi.fi honlapon elérhető 2004. április 7-i cikkben

⁷ Lásd pl. az IFPI lengyelországi szervezetének honlapján megjelent információkat: www.zpav.pl. Ezek szerint pl. 2004-ben a zenei hangfelvételiipar világszintű vesztesége 7,6%-os volt.

⁸ Worldwide Study of Losses to the Film Industry & International Economies due to Piracy; Pirate Profiles. MPAA, 2006. Megjelent: www.fact-uk.org.uk/site/media_centre/documents

tesége 2005-ben összesen 182,7 millió USD volt, amely veszteség mintegy 50%-kal haladta meg a 2004. évi mértéket, ami pedig 40%-kal volt magasabb, mint a 2003. évi veszteség. Az évi 40-50%-os veszteségnövekedésen túl különösen riasztóak a filmipar veszteségeire vonatkozó mutatók, mely szerint 2005-ben a 182,7 millió USD veszteségből 102 millió USD veszteség keletkezett csak a filmiparban Magyarországon.⁹

Növekvő súlyú szerzői jogi ágazat – jogosulti piacvesztés

A veszteségek, a piacvesztés és a szerzői jogi kalózkodás okozta károk elemzése rendkívül komplex feladat. A különböző statisztikák más és más módon készülnek. A zenei hangfelvétel-ipar esetében egyértelműen világszintű eladáscsökkenés mutatkozik, még ha a csökkenés mértéke mintha egyre alacsonyabb lenne is. A filmiparra vonatkozó MPAA-mutatók a kalózkodás okozta hatalmas veszteségről beszélnek, míg a filmek DVD-forgalmazásából származó bevételek egyelőre még évről-évre nőnek.

A jogosultakat érő károk, veszteségek kétségtelenül számottevőek, még ha pontos mértékük nehezen határozható is meg. Az is kétségtelen, hogy a kalózkodás nemcsak a szerzői jogosultaknak, de az államnak is veszteséget okoz az elmaradt adó- és járulékbévételek miatt.

Ugyanakkor nem teljesen világos, hogyan lehetséges, hogy a kalózkodás – bizonyos ágazatokban (filmipar) – egyre növekvő súlya ellenére a szerzői jogi ágazat teljesítőképessége összességében mégis ilyen számottevő. Sőt, bár Magyarországon még várunk kell a következő felmérés eredményeire, a nemzetközi (pl. USA) adatok azt mutatják, hogy a kalózkodás mértékének növekedése ellenére a szerzői jogi ágazat súlya mégis egyre nő.

A szerzői jogosultak veszteségei persze nem feltétlenül és nem minden esetben jelentkeznek az ágazat egészét tekintve veszteséggént. Igaz ez nemcsak a tág, de a szűk értelemben vett ágazatra is. Így például egy kalóz internetes filmforgalmazó vállalkozás tevékenysége ugyan kétségtelenül kárt okoz a filmek gyártóinak, forgalmazóinak, ugyanakkor az ilyen vállalkozások tevékenysége serkenti a lakossági üresképhordozó-vásárlást, hiszen az internetfogyasztók ahhoz, hogy a kalóz internetes site-okról saját tévékészülékükön megnézhető formában filmeket tölthessenek le, nagy mennyiségben használnak fel üres DVD-lemezeket. Az internetes filmkalózkodás tehát ugyan bevételkiesésben megjelenő károkat okoz a szerzői jogosultaknak, hatására ugyanakkor a tág értelemben vett szerzői jogi ágazathoz tartozó képhordozó-előállítói, illetve kereskedelmi ipar valószínűleg kifejezetten növekszik.

Az internetes példánál maradva: a filmek és egyéb szerzői jogi tartalmak jogosulatlan internetes feltöltése és közvetítése kétségtelenül ugyancsak jelentős veszteségeket okoz a szerzői jogosultaknak, az internetszolgáltatói, illetve távközlési iparág fejlődése szempontjából azonban elengedhetetlen, hogy a világhálón minél több és minél nagyobb tömegű tartalom

⁹ International Intellectual Property Alliance – 2006 Special 301 Report – Hungary; www.iipa.com

kerüljön továbbításra, minél nagyobb forgalom mellett. Ez viszont azt jelenti, hogy a szűk értelemben vett szerzői jogi ágazat (amelyhez a WIPO módszertani útmutatója alapján a tartalomközvetítéssel foglalkozó iparágak is tartoznak) teljesítőképessége az internetes kalózkodás hatására nem feltétlenül csökken, sőt lehet, hogy éppenséggel növekedés lesz megállapítható.

A szerzői jogosult piacvesztés lehetséges okai

A fenti összefüggések komplexitása, közgazdasági tartalmának pontos ismerete ellenére azonban nagy biztonsággal kimondható, hogy abszolút mértékben akár növekedjék, akár csökkenjen egyes védett tartalmak eladási volumene, a szerzői jogosultak különböző kimutatásokban szereplő piacvesztése nem feltétlenül jár együtt a szerzői jogi ágazat összességének zsugorodásával. Megállapítható, hogy a szerzői jogosultakat érintő veszteség jelentős része az ágazaton belül, más piaci szereplőknél jelentkezik. A veszteségek egy másik része olyan tevékenységek következménye, amelyek pedig részben vagy teljes mértékben kívül esnek mind a szerzők, mind a szerzői jogi ipar más szereplőinek ellenőrzésén.

Ez utóbbi körbe tartozó nagyon fontos felhasználási terület a lakossági ún. szabad felhasználások köre, melyek a hatályos hazai szerzői jogi szabályok alapján a szerzői jogosultak hozzájárulása és a nekik történő díjfizetés nélkül folytathatóak. Az egyik legfontosabb és szerzői jogi szempontból történő megítélését tekintve leginkább vitákat keltő szabad felhasználási csoport a magáncélú másolások köre. Az mindenestre elmondható, hogy nagymértékben torzíthatja a kalózkodás okozta veszteségekre vonatkozó statisztikákat, ha a magáncélú másolásokat, internetes letöltéseket is a kalózkodás területére soroljuk.

A szerzői jogosultak piacvesztésének okait tehát nemcsak a szerzői jogi kalózkodásban, illetve a kalózkodás elleni fellépés – az ún. jogérvényesítés – eredménytelenségében kell keresnünk. Az okok között legalább ilyen fontos, hogy a jogosultak, illetve azok jogképviselői szervezetei nem érzékenyek eléggé a megváltozott fogyasztói igényekre, a piac változásaira nem reagálnak megfelelően, és elkerülik a valódi párbeszédet a szerzői jogi tartalmak terjesztésében és közvetítésében részt vevő legális felhasználói csoportokkal.

Válságjelenségek a szerzői jogban

A digitális korszak beköszöntével a műfelhasználás, illetve a műhöz való hozzájutás, a műélvezet természete alapvetően megváltozott. Sokan ezt a szerzői mű értékválságként is emlegetik.

A mű értékválsága azonban még nem indokolja annak a nagyszámú és mélyreható konfliktusnak létét, melyet ma a szerzőijog-tulajdonosok és jogkezelő szervezeteik elszenvednek. Most nem elsősorban a digitális műfelhasználás, az internet működése, a különböző digitális jogkezelési rendszerek, a DRM kapcsán gyakran emlegetett, alapvetően technikai

problémákra szeretnék utalni. Ezek és az ezekhez hasonló problémák csak tünetek, melyek kezelésére a szerzői jog képes lehet majd, ha a mögöttük húzódó társadalmi és gazdasági érdekek tisztázhatókká válnak.

Ami a mostani válságot megkülönbözteti a szerzői jog korábbi válságaitól, hogy most nemcsak a klasszikus szerző–felhasználó közötti érdekharc területén jelentkeznek az ellentétek, de a szerzői, szerzői képviselői csoportok a társadalom szinte egészével harcban állnak. Komoly gazdasági érdekellentétek mutatkoznak a jogosultak egymás közti viszonyában, azaz a szerzői és az ún. szerzői joggal szomszédos jogi jogosultak között, hiszen végső soron mindannyian ugyanazon a piacon, ugyanazon felhasználói körrel szemben igyekeznek gazdasági érdekeiket érvényesíteni, méghozzá egymással konkurálva.

Éles a szerzői jogkezelő szervezetek és a felhasználók, elsősorban a rádió-, televíziószervezetek, továbbá az informatikai, távközlési cégek közötti harc.

Ahogy pedig az előzőekben utaltunk rá, feszültségekkel, ellentétekkel terhelt a jogosultak és a széles közönség kapcsolata (a legmarkánsabb példa erre az internetes letöltésekkel, illetve a magáncélú másolásokkal kapcsolatos konfliktus).

Nem ellentmondásmentes azonban a jogosultak és az állam, a kultúrpolitika kapcsolata sem. Különösen a különböző közép-kelet-európai gazdaságokban figyelhető meg a kultúra támogatásának csökkenése, az elvonások, a támogatások kiosztásával kapcsolatos visszasságok miatti konfliktus a szerzői jogosultak és a kulturális kormányzat között.

Mindezekhez a konfliktusokhoz kapcsolódnak a szerzői jog, a jogelmélet és a joggyakorlat súlyos gondjai, együtt keletkeztetve a szerzői jog mai válságát.

Kiútkeresés

Mára mind a szerzői jogi elméleti szakemberek, mind pedig a szerzői jogi szakmai, valamint a jogkezelő szervezetek számára nyilvánvalóvá vált, hogy az előzőekben hivatkozott problémákat nem lehet egyszerűen az eddigi defenzív megközelítéssel, a maximális védelem, a védelmi szint növelése útján megoldani. Nem lehet megoldás a védelmi idők további növelése, a szabad felhasználási esetkörök bonyolult, a társadalom, szerzői jogászokon kívüli köre számára teljességgel érthetetlen szabályok útján való szűkítése. Önmagában a jogérvényesítési jogszabályok reformja sem segít, mert a problémák jelentős részét úgysem lehet a bírósági tárgyalótermekben megoldani.

Megjelentek gyökeresen új megoldási javaslatok is, melyek a szerzői jogi rendszer teljes reformjának szükségességét hirdetik. Ide tartozik a creative commons mozgalom is, melyet a MIE szerzői jogi szakosztálya nagyon helyesen úgy értékelt, mint egy alapvetően „helyes diagnózist”. A helyes diagnózisra azonban a creative commons nem ad igazán használható megoldási javaslatot, mert a szerzői műveknek és a felhasználási módoknak csak egy szűk körére van tekintettel, és figyelmen kívül hagyja egy sor nagy gazdasági súllyal rendelkező műtípus és felhasználási mód sajátosságait. Teljes mértékben tiszteletben tartom a szerző

kizárólagos jogát, hogy művét, akár a nyilvánosság széles köre számára, jogosítottá tehesse az ahhoz való szabad hozzáférés, illetve a mű továbbfejlesztése, átdolgozása, feldolgozása céljából (még ha számos jogtechnikai kérdést fel is vet ez a rendszer). Nem hiszem azonban, hogy a creative commons által javasolt jogosítási mechanizmus és a jogosítás kereteinek meghatározása a gyakorlatban kivitelezhető lenne pl. a filmiparban, a filmforgalmazásban, a sokszerzős, együttesen létrehozott művek esetén, az alapvetően forgalmazási típusú, kereskedelmi felhasználások esetén. Nem beszélve arról, hogy ez az új kezdeményezés nyilvánvalóan „nem segít” a már meglévő védett szerzői műveken, melyek nagy tömegét a különböző felhasználók, rádió-, televíziószervezetek, internetes tartalomszolgáltatók, könyvkiadók még jó ideig közvetíteni, terjeszteni fogják.

A modellek és kiutak keresése közben talán megfontolásra érdemes lehet olyan megoldások kialakítására törekedni, melyek a különböző szerzői közös jogkezelő rendszerek együttműködésén alapulnak, és amelyekben e jogkezelő szervezetek az eddigi passzív, defenzív politikával szemben sokkal inkább aktív, kezdeményező szerepet vállalnak. Ebben a körben elsősorban az archív, a sokszerzős művek új típusú digitális felhasználásainak jogosításáról lehet szó olyan esetekben, amikor valamely felhasználási mód tekintetében a digitális felhasználási jogok a régi jogszabályok alapján nem rendelkezhetők egyetlen jogosult szervezethez, azokról a régi szerzői jogi szabályok, internet és digitális technika nem lévén, nem rendelkeztek.

Általában nagy lehetőség lehet abban, hogy az archív tartalmak, szerzői művek új típusú digitális, online felhasználásait oly módon tegyük lehetővé, illetve kifejezetten ösztönözzük, hogy a felhasználás a közös jogkezelők és a felhasználók között kialakított aktív együttműködésen alapulva, minél magasabb technikai, minőségi színvonalon valósuljon meg.

Az archív tartalmak felhasználásán túl az ilyen, a különböző közös jogkezelő szervezetek és a felhasználók közötti együttműködésen alapuló rendszerek alkalmasak lehetnének arra is, hogy a klasszikus közös jogkezelési tevékenység mellett, ahhoz szorosan kapcsolódóan – szigorúan önkéntes alapon – azon független szerzők műveit is befogadják, illetve képviseljék, akik nem tartoznak valamely nagy nemzetközi szórakoztatóipari vállalatcsoporthoz, illetve akiknek művei, jogai ily módon nem szállnak át valamely nagy nemzetközi jogtulajdonosi csoport katalógusába.

A szerzői közös jogkezelő szervezetek könnyen válhatnak a nemzeti kulturális javak jogkezelőivé a legkülönbözőbb műfajokban. Ehhez nem lenne szükség a szerzői jogszabályok külön módosítására sem, pusztán szemléletmódbeli változtatásra.

A szemléletváltás terén a közös jogkezelők legfontosabb feladatait a következőkben látom:

- Visszatérés a közös jogkezelés 90-es évek elején kialakított nemzetközi elveihez, melyek alapvetően a szerzői kizárólagos jogok tiszteletben tartásán alapultak.
- Az új digitális piac sajátosságainak megismerését célzó nyitott és párbeszédre alapuló üzletpolitika folytatása.

- A klasszikus „gyenge szerző – erős felhasználó” kommunikációs/jogérvényesítési stratégia helyett párbeszéd kialakítása a jogkövető felhasználói partnerekkel.
- A műfelhasználás folyamatának közgazdasági elemzésével alternatív üzleti modellek kidolgozására törekvés a felhasználókkal, különösen a távközlési és informatikai vállalatokkal.
- A felhasználás aktív ösztönzése, keretjogosítási rendszerek létrehozása annak érdekében, hogy ne csak teljes mértékben külső szemlélője legyen a közös jogkezelő szervezet a művek digitális közvetítésének.
- Aktív együttműködés a különböző audio-, illetve audiovizuális archívumokkal a felhasználások ösztönzése érdekében.

Az előzőek szerinti gondolatok alapvetően a szerzői jogi ipar területén szerzett egyes gyakorlati tapasztalataimból kiindulva, a jobbítás szándékával születtek. Nagy lehetőséget látok a közép-kelet-európai jogkezelő szervezetek előtt, amennyiben nyitott, kezdeményező és párbeszédre kész üzletpolitikát folytatnak. Maga a régió is alkalmas az új típusú modellek kidolgozására, kipróbálására.

HORMONTERÁPIA A GYÓGYSZERPIACON: A BIOGENERIKUS VERSENY KEZDETE**

A jelen áttekintő jellegű tanulmány aktualitását az a tény adja, hogy a 2006-os évben a gyógyszeripar – azon belül is annak a biotechnológiában érdekelt része – új, történelmi mérföldkőhöz érkezett, legalábbis az Európai Unióban. Egészen pontosan 2006. április 12-én adott az Európai Bizottság az Európai Gyógyszerügynökség¹ pozitív állásfoglalása után forgalmazási engedélyt az OMNITROPE® márkanévű, rekombináns DNS-technológiával előállított növekedési hormonra (a gyártó a svájci gigász Novartis AG. generikus divíziója, a Sandoz GmbH).

Az eset fontosságát nemcsak a nyomtatott és online sajtóban néhány hét leforgása alatt megjelent több száz cikk és kommentár jelzi, hanem az is, hogy Günther Verheugen EU biztos is külön kommentálta az eseményt, mégpedig a következő szavakkal: *„Biosimilar medicines offer new opportunities, both for the growth of our generic industry and for the control of national healthcare expenditure. Nevertheless, these complex products must comply with the same rigorous standards for quality, safety and efficacy as for any other medicine, for the benefit of European patients.”*

Tanulmányunkban egy rövid felvezetés után áttekintést adunk a makromolekulás biotechnológiai úton előállított gyógyszerek (megjegyzés: a makromolekulás jelzöt a következőkben nem ismételjük minden esetben, de felhívjuk a figyelmet arra, hogy a cikkben kizárólag ilyen hatóanyagokkal foglalkozunk, a biotechnológiai úton előállított, de kismolekulás gyógyszerek – ilyen pl. számos antibiotikum – nem képezik a vizsgálódás tárgyát) piacról, kitérünk a „hagyományos” generikumok és a biotechnológiai úton előállított gyógyszerek generikus változatai közti alapvető különbségekre és az ebből adódó problémákra, valamint áttekintjük azokat a problémákat – különös hangsúlyt fektetve az engedélyezési problémákra – amivel a biotech gyógyszercégek az elmúlt időszakban, illetve aktuálisan szembesülnek.

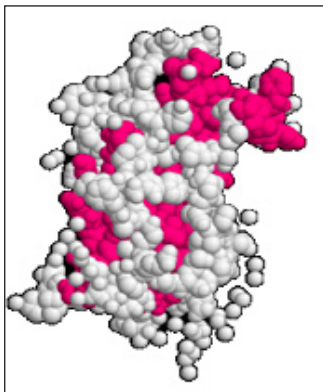
* Danubia Szabadalmi és Védjegy Iroda Kft.

** Ravadits Imre és Tar Miklós (Richter Gedeon Rt.) közös előadása alapján

¹ European Medicines Agency (EMA)

1. Bevezető

1.1. Mi olyan érdekes az OMNITROPE®-ban?



Ahogy fentebb említettük, az OMNITROPE® (l. a molekula 3D modelljét balra) egy rekombináns DNS-technológiával előállított, mesterséges humán növekedési hormon (hGH), amit az endogén növekedési hormon elégtelen termelődése következtében kialakult növekedési zavar, a Turner-szindrómával vagy krónikus veseelégtelenséggel társult növekedési zavar és a kortársaikhoz képest növekedésben lemaradt gyermekek kezelésére, továbbá a Prader–Willi-szindróma nevű genetikai rendellenesség kezelésére, valamint felnőtt betegeknél a növekedési hormon kifejezett hiányának kezelésére alkalmaznak. A hGH-ból évente összesen mintegy 1,5 milliárd dolláros forgalom keletkezik.

Az OMNITROPE nem az első biológiai úton előállított mesterséges növekedési hormon a piacon, originális elődjének tulajdonképpen a Pfizer Inc. piacvezető GENOTROPIN®-ja (somatropin) tekinthető. Az OMNITROPE® azonban az első olyan nem originális, biológiai úton előállított gyógyszer, amit immár nem önálló teljes gyógyszer-engedélyezéssel (az összes előírt klinikai vizsgálat kötelező elvégzése után), hanem úttörő módon – a hagyományos szintetikus gyógyszerhatóanyagok generikus változataihoz hasonlóan – egyszerűsített eljárással, „generikumszerű”, ún. bioszimiláris termékként (angol szakkifejezés: „similar biological medicinal product” vagy rövidebben „biosimilar medicine”) kerülhetett piacra. A Sandoz ennek az egyszerűsített bioszimiláris útnak a kitaposásával oroszlánrészt vállalt abban a fejlődésben, ami végül a hagyományos generikumoktól sokban eltérő és eltérően is kezelendő (l. a 3. fejezetet), nem originális biológiai úton előállított gyógyszerekre vonatkozó jogszabályi kereteket és ezek egyszerűsített eljárással történő gyógyszer-engedélyezésének irányelveit megteremtette. Megemlítendő, hogy azóta egyszerűsített engedélyezési eljárással másodikként a Biopartners nevű svájci biotechnológiai gyártó rekombináns növekedési hormonja (VALTROPIN®)² is megkapta az Európai Bizottság forgalombahozatali engedélyét.

Az Európai Unió ezzel tehát elsőként alkotott és – nem mellékesen – alkalmazott az ún. bioszimiláris elven alapuló, egyszerűsített engedélyezésére vonatkozó jogszabályokat és általános irányelveket.

Itt kell megjegyeznünk, hogy biológiai úton előállított gyógyszerek generikus változatának engedélyezésére már korábban is volt példa. Az USA-ban például a Food and Drug Administration (FDA) már 1996-ban engedélyezte biogenerikumként a Biogen cég

² Az LG Life Sciences céggel közös fejlesztésű rekombináns humán növekedési hormon

AVONEX[®] termékét (rekombináns interferon béta), úgy, hogy az engedélyezési eljárást a már ismert originális termék klinikai vizsgálati adataira alapozták, noha az AVONEX[®]-et eltérő sejtvonalból állították elő. Ez azonban egyedi eset, az FDA azóta is adós a biogenerikumok engedélyezésére vonatkozó általános irányelvek kidolgozásával.

Sok fejlett országban (például Japánban) is hiányoznak azonban a biogenerikumok bioszimilitárison alapuló egyszerűsített engedélyezésére vonatkozó általános és részletes irányelvek és jogszabályok, ami jó esetben versenyelőnyhöz juttathatja az EU biogenerikus iparát, és ezzel Európa ezen a területen könnyen kutatási és fejlesztési világközponttá válhat.

1.2. Miért pont most lettek érdekesek a biológiai úton előállított gyógyszerek?

A biológiai úton történő gyógyszer-előállítás köztudottan nem ma kezdődött. A 80-as évek elején kerültek a piacra az új gyógyszer-család, a biotechnológiai úton – leggyakrabban rekombináns DNS-technológiával – előállított gyógyszerek első képviselői (pl. úttörő volt az Eli Lilly humán rekombináns inzulinja, ami az 1980-as években kiváltotta a sertéshasnyálmirigyből kivont inzulint). Azóta a termékek száma elérte a néhány százas nagyságrendet, és jelenleg becsülhetően 300-400 biotechnológiai úton előállított gyógyszer tart a klinikai vagy preklinikai kipróbálásnál, ezek sikeressége esetén többek között új terápiás lehetőségek nyílhatnak meg a rák vagy az idegrendszeri betegségek kezelésében.

A korai termékek közül tehát sok nagy forgalmú és fontos gyógyszer alapszabaddalmi védettsége éppen ennek az évtizednek a második felében, azaz napjainkban jár le, hiszen a húszéves (adott esetben még a kiegészítő oltalmi tanúsítvánnyal további öt évig meghosszabbított) oltalmi idő végéhez közeledünk (l. táblázat). Következésképp szabaddalomjogi szempontból megnyílik a piac, a kellően felkészült generikus gyártók termékeikkel most már jogszerűen piacra léphetnek, és versenyhelyzetbe kényszeríthetik az originális gyártókat.

1. táblázat: A fontosabb, biotechnológiai úton előállított gyógyszerek forgalma és szabaddalmi védettségének lejárata

Márkanév (generikus név)	Forgalmazó	Indikáció	Forgalom 2000-ben (millió USD)	USA szabaddalom lejárata
REBETRON TM (kombinációs terápia, ribavirin + interferon alfa-2b)	Schering-Plough	Krónikus hepatitis C	1 361*	2001
CEREDASE [®] (αglucerase)	Genzyme	Gaucher- betegség	537**	2001
CEREZYME [®] (imiglucerase)	Genzyme	Gaucher- betegség	537**	2001
HUMULIN [®] (humán inzulin)	Eli Lilly & Co.	Diabetes	1 137	2002

Márkanév (generikus név)	Forgalmazó	Indikáció	Forgalom 2000-ben (millió USD)	USA szabadalom lejárat
NOVOLIN® (humán inzulin)	Novo Nordisk	Diabetes	260,4	2002
INTRON®A (interferon alfa-2b)	Schering-Plough	Leukaemia, hepatitis B és C, melanoma, lymphoma	1 361*	2002
AVONEX® (interferon beta-1a)	Biogen	Szklerózis multiplex	761	2003
HUMATROPE® (somatropin)	Eli Lilly & Co.	Növekedési hormon hiánya	303	2003
NUTROPIN®/NUTROPIN AQ® (somatropin)	Genentech	Növekedési hormon hiánya	226	2003
EPOGEN® (epoetin alpha)	Amgen	Anémia	2 034	2004
PROCRIPT® (epoetin alpha)	Johnson & Johnson	Anémia	1 720	2004
GEREF® (sermorelin)	Serono Laboratories	Növekedési hormon hiánya	0,045	2004
SYNAGIS® (palivizumab)	Abbott	Respiratoricus syncytialis vírus	420	2005
ACTIVASE® (alteplase)	Genetech	Myocardialis infarctus, stroke, tüdőembólia	206	2005
PROTROPIN® (somatrem)	Genetech	Növekedési hormon hiánya	1,796	2005
NEUPOGEN® (filgrastim)	Amgen	Neutropenia	1 224	2006
ALBUTEIN® (humán albumin)	Enzon	Sokk és haemodialysis	4,509	2006
Összesen			10 197	

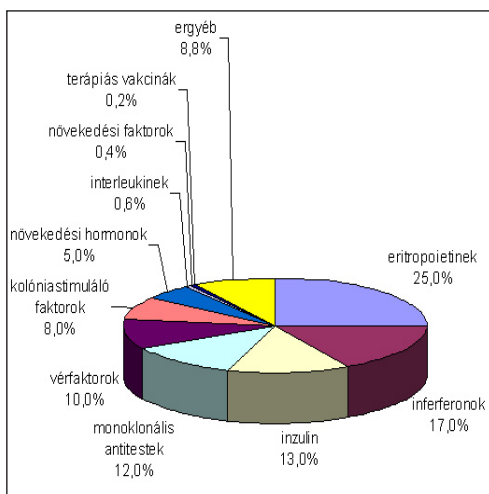
*, ** két készítmény kumulált eladási értéke (Forrás: <http://www.touchbriefings.com/pdf/955/ACFB481.pdf>)

2. Gazdasági aspektusok, azaz vajon „Money makes the world go around”?

Érdemes a biotechnológiai úton előállított gyógyszerek gazdasági aspektusaira is vetni egy pillantást. A generikus gyártók által megcélzott piac volumenét, növekedési kilátásait szemügyre véve ugyanis jobban érzékelhető, mekkora külső gazdasági erők hatnak a forgalomba hozatalt engedélyező hatóságokra, és ezzel együtt a jogszabályokat és irányelveket alkotó szervekre, hatóságokra, másrészt világosan látható, hogy az originális cégek piacvédelmi

törekvéseit (iparjogvédelmi és pl. adatvédelmi lehetőségek kiaknázásán keresztül) milyen súlyos gazdasági érdekek mozgatják.

A biológiai úton előállított gyógyszerek piacának átfogó bemutatásához 11 olyan biológiai úton előállított gyógyszercsoportot választottunk ki, amelyek nagy forgalmuk miatt közelítőleg az egész piac volumenét és trendjeit képesek reprezentálni. A 11 vizsgált csoport összesített forgalma 2002-ben 33,3 milliárd USD volt (ez kb. 6745 milliárd forint), ami – összehasonlításképpen – az éves magyar nemzeti össztermék (2005-ben az éves GDP 21 785 milliárd Ft volt) kb. egyharmada, és a teljes magyar gyógyszerpiac (évi 500 Mrd Ft) több mint tízszerese!



A kördiagramot szemügyre véve látható, hogy a piacot az elmúlt években a – sportolók doppingvizsgálatai okán kétes „hírnévre” szert tett – eritropoietinek³ vezették, részesedésük meghaladja a 25%-ot. Nyilván nem a doppingfelhasználás mértéke miatt, de ebbe az osztályba tartozik a rekorderkészítmény is, a J&J PROCRIT/EPREX (epoetin alfa) blockbustere, amely 2002-ben egyedül 4269 millió USD forgalmat generált, és ezzel a negyedik legnagyobb árbevételt hozó gyógyszer a világon (csupán a számok megszállottainak kedvéért megemlíthető, hogy ez éppen csak a negyede a blockbusterrekorder nem biotech gyógy-

szer, egy koleszterinszint-csökkentő statinvegyület forgalmának, ami évi 12 milliárd USD!).

Az EPO-kat a részesedést tekintve az interferonok⁴ követik, amelyek egyébként a hepatitisz, néhány rákfajta és a szklerózis multiplex kezelésére használható antivirális és immunmódosító tulajdonságú anyagok.

³ Az eritropoietin egy olyan glikoprotein, amely stimulálja a vörösvérsejt-képződést. A szervezetben lévő eritropoietin 90%-át a vese állítja elő, stimulálja a csontvelőben az eritroid progenitorok osztódását és differenciálódását. Az eritropoietint elsősorban anémia kezelésére használják; ez egy olyan betegség, amikor a páciensek vörösvértesthiányban szenvednek. Az eritropoietinek jelenlegi fejlesztési iránya elsősorban a már piacon lévő termékek új indikációinak kutatása.

⁴ Az interferonok antivirális és immunmódosító tulajdonságú citokinek. Ezeket a test a vírusos fertőzésre és daganatokra válaszul termeli, és az immunitás szabályozásához használja. Három típusuk létezik (alfa, béta és gamma), és ezeket eredetük és a kötőreceptorok típusa szerint osztályozzuk: a leukociták interferon alfát, a fibroblasztok interferon bétát és aktivált T-sejteket, míg a természetes ölüsejtek interferon gammát állítanak elő. Az interferon alfa osztályt hepatitisz és néhány rákfajta kezelésére használják, míg az interferon béta elsősorban szklerózis multiplex és hepatitisz kezelésére használható. A gamma interferonok alkalmazása változó. Az interferonok fejlesztésének iránya jelenleg a pegilált változatok előállítása – a pegilálás olyan eljárás, amelynek során polietilén-glikolt (PEG-et) kapcsolnak a proteinhez, hogy növeljék annak aktivitását.

A globális piac ráadásul rohamléptekkel nő. A diagramon is feltüntetett 11 fő, biotechnológiai úton előállított gyógyszercsoport piaca 2000–2002 között átlagosan 20%-os éves növekedést mutatott, míg a legkiemelkedőbb teljesítményt az interferonok érték el 2001–2002 között 46%-os növekedéssel.

Levonhatjuk tehát a nem túl merész következtetést: egy, a teljes gyógyszerpiac kb. 10%-ának megfelelő és ilyen tempóban növekedő részpiac 10-30%-os szelete igencsak kíváncsot szít a generikus cégek számára még akkor is, ha az árverseny ebben a szegmensben valószínűleg kevésbé lesz erőteljes, hiszen itt csúcstechnológiával előállított, nagy know-how-t kívánó termékekről van szó, és nem is minden generikus gyártó lesz képes betörni erre a piacra.

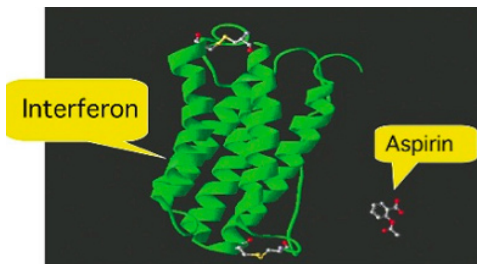
3. Generikumok vs. biogenerikumok

A „hagyományos”, kémiai gyógyszeripar által előállított innovatív, kismolekulás hatóanyagokra (originális vegyületek) vonatkozó szabadalmi oltalom lejártával léphetnek piacra a szokásos *generikus gyógyszerek* (*generikumok*), ezek általában az originális termékek „másolatai” vagy analógjai. A „kismolekulás” jelzőnél azért egy pillanatra érdemes megállni és megjegyezni, hogy a szokásos generikus hatóanyagok móltömege a néhány százás értéktől (pl. a jól ismert aszpirin móltömege 180), akár 1000-es móltömegig is elmehet – a legnagyobb móltömegű statinok (koleszterinszint-csökkentők) móltömege 1200 körüli. A szokásos generikumokat a jelenlegi vegyipar egzakt módon tudja reprodukálni, „másolni”, azaz elvileg bármelyik kismolekulás innovatív hatóanyag pontos, kémiai azonos másolata megfelelően tiszta formában előállítható (eltekintve most az eltérő szintézisút és az eltérő minőségű reagensek okozta, de a terápiás hatás szempontjából nagyrészt lényegtelen szennyezésektől), és az azonosság (kémiai azonosság) analitikailag is jól igazolható. A generikus gyógyszer definícióját a hatályos 2001/83 EK irányelv (lényeges kérdésekben módosította a 2004-ben hatályba lépett 2004/27 EK irányelv) 10. cikke részletezi.

A 10. cikk 2.(b) bekezdése szerint: „*generikus gyógyszer*”: a referencia-gyógyszerrel a hatóanyagok tekintetében azonos minőségi és mennyiségi összetételű, illetve azonos gyógyszerformájú gyógyszer, amelynek a referencia-gyógyszerrel való *bio-egyenértékűségét* megfelelő biohasznosulási vizsgálatokkal igazolták. Valamely hatóanyag *különböző sóit, észtereit, étereit, izomereit, izomerkeveréseit, komplexeit vagy származékait egyazon hatóanyagnak kell tekinteni, kivéve ha tulajdonságaik jelentősen különböznek a biztonságosság és/vagy hatássosság tekintetében*. Ilyen esetekben a kérelmezőnek az engedélyezett hatóanyag különböző sói, észtereit vagy származékai biztonságosságára és/vagy hatássosságára vonatkozó további bizonyítékokat kell benyújtania. A különböző azonnali hatóanyag-leadású orális gyógyszerformák egy és ugyanazon gyógyszerformának tekintendők. Nem szükséges biohasznosulási tanulmányokat kérni a kérelmezőtől, ha az bizonyítani tudja, hogy a generikus gyógyszer

eleget tesz a vonatkozó kritériumoknak a megfelelő részletes iránymutatásokban meghatározottak szerint.”

Ezzel szemben a makromolekulás, biotechnológiai úton előállított gyógyszerek a szervezetben is képződő komplex óriásmolekulák, jellemzően fehérjék, cukrok. A méretkülönbségek érzékeltetése végett talán érdemes megemlíteni, hogy a biotechnológiai úton előállított gyógyszerek közül molekulaméretében az egyik legkisebbnek, az inzulinnak a



móltömege is kb. ötszöröse (6000) a hagyományos generikumok legnagyobb képviselője móltömegének, míg a korábban már említett eritropoietin (EPO) móltömege ca. 34 000, és egy forgalomban lévő antitest fúziós fehérje⁵ móltömege 150 000 (a bal oldali ábrán egy kb. 20 000 móltömegű interferon és az aszpirin molekulájának méretbe-

li összehasonlítása látható, a korábban említett növekedési hormonok is az interferonok méretterományába esnek). A biotechnológiai úton előállított gyógyszereknek molekulaméretüknél fogva számos térbeli szerkezeti variánsuk lehet, ezért a termékek is sokkal inkább heterogének. Ez adódik abból, hogy itt a hatóanyagot (általában valamilyen fehérjét) nem egy pontosan kiszámítható kémiai szintézisben, hanem biológiai rendszerekben, élő sejtekben kell előállítani, ahol a minél nagyobb azonossághoz nemcsak azonos előállítási paraméterek, de azonos gazdasejtek, sejtvonalak lennének szükségesek. A biológiai hatást nagymértékben megváltoztathatják a poszttranszlációs módosítások, pl. a glikolizálás, és a kevésbé jelentősnek tűnő előállításbeli változtatások is.

Ráadásul a termékek biztonsági/hatástani profilja függ a minőségbiztosítási módszerektől is (reprodukálható és stabil termék), mert a molekuláris szinten mért azonosság/különbözőség analitikailag nehezen megfogható, és a kismolekulás analitikához képest több és jóval bonyolultabb tesztet (gyakran saját fejlesztésű, csak az adott biotechnológiai termékre és gyártásra specifikus tesztet) igényel.

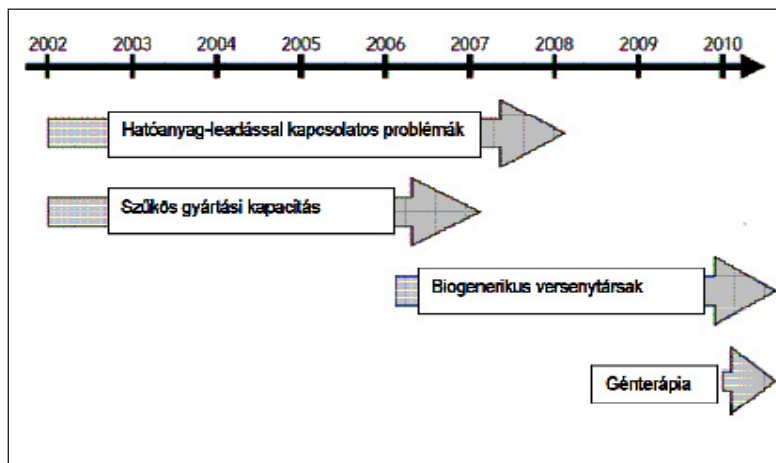
Következésképpen a biotechnológiai úton előállított gyógyszerek (pl. fehérjék) esetében a kémikus szemmel nézett pontos másolat előállítása az originátortól függetlenül elvileg szinte lehetetlen, azaz a fenti generikumfogalom sem értelmezhető. A „biogenerikumok” esetében ugyanis maga a gyártási eljárás az, ami döntően meghatározza és jellemzi a termék minőségét, hatékonyságát, immunogenitását és biztonságosságát, hiszen a gyártási eljárásban (beleértve a tisztítást, a steril formulázást és a megfelelő tárolást is) levő kisebb eltérések is komoly terápiás eltéréseket okozhatnak alkalmazáskor.

⁵ Genetikailag tervezett fehérje, pl. amit egy immunglobulin és egy nem immunglobulin cDNS fúziója kódol.

A korábban már hivatkozott 2001/83 EK irányelv 10. cikk (4) bekezdése éppen ezért kitér arra az esetre, amikor a biotechnológiai úton előállított gyógyszer nem felel meg a hagyományos generikum definíciójának: „Amennyiben valamely *biológiai gyógyszer*, amely hasonlít a referencia biológiai termékre, *nem felel meg a generikus gyógyszer fogalom meghatározásában foglalt feltételeknek, elsősorban a nyersanyagokkal kapcsolatos vagy a biológiai gyógyszer és a referencia biológiai gyógyszer gyártási folyamataiban mutatkozó különbségek miatt*, akkor meg kell adni a megfelelő preklinikai vagy klinikai vizsgálatok eredményeit e feltételekre vonatkozóan. A megadandó kiegészítő adatok típusának és mennyiségének meg kell felelnie az I. mellékletben és a vonatkozó részletes iránymutatásokban megadott kritériumoknak. A referencia-gyógyszer dokumentációjából az egyéb vizsgálatok és kísérletek eredményeit nem kell megadni.”

4. Biotech gyógyszergyártók múltbeli, mai és jövőbeli problémái

A biológiai úton előállított gyógyszerek piaci sikerének több akadály is van, ezek megjelenésének időbeli sorrendjét szemlélteti az időskálás ábra. A hatóanyag-leadással kapcsolatos problémák a kezdetektől jelen vannak, később jelentkezett a gyártókapacitások beszűkülése, ami éppenséggel az iparág „túlzott sikerességének” a következménye. Napjainkban a biogenerikumok okozta versennyel kell megküzdeniük az originális gyártóknak, a távolabbi jövőben pedig mind az innovatív, mind a generikus gyártóknak borsot törhet az orra alá a génterápia fejlődése azáltal, hogy a biológiai hatásláncba korábbi ponton avatkozik be, azaz elvileg sokkal hatékonyabban működhet.



4.1. Hatóanyag-leadással kapcsolatos problémák

A hatóanyag-leadással kapcsolatos problémák – ahogy említettük – a kezdetektől jelen vannak, hiszen ezek a biológiai úton előállított gyógyszerek kémiai tulajdonságaiból közvetlenül fakadnak. A hatóanyag-leadással kapcsolatban két fő problémát kell mindig megoldani. Egyrészt az egyébként általában vízoldható fehérjék orálisan – hagyományos módon – nem adhatók be, mert a gyomorban és a bélrendszerben lévő proteáz enzimek még azelőtt lebontják a fehérjéket, mielőtt azokat a véráram abszorbeálhatná. Másrészt a nagy molekulaméretük és pl. a polaritásuk következtében fellépő alacsony biológiai hasznosulás miatt ahhoz, hogy terápiásan szignifikáns mennyiségű hatóanyag-abszorpciót tudjunk elérni, ezeket a fehérjéket gyakori, osztott dózisban kell beadni. A fenti okokból a biológiai úton előállított gyógyszerek első generációját egyöntetűen injekcióval adták be. Ehhez azonban általában képzett orvos vagy ápoló szükséges, azaz a kezelés költséges és a beteg számára nehézkes is, márpedig a betegek a nem invazív bevittet kedvelik, és ez az igény korlátozza az injektálható készítmények piacának növekedését. Természetesen ez egyúttal komoly piaci lehetőséget nyújt a különböző formulázással foglalkozó cégek számára új orális vagy parenterális beadási rendszerek kidolgozására.

4.2. A gyártókapacitással kapcsolatos problémák

A gyártókapacitással kapcsolatos problémák, pontosabban a kapacitásbeszűkülés 2003–2005 folyamán jelentkezett, furcsa módon az új iparág tulajdonképpen saját sikerességének áldozata lett, ahol a cégek gyakorlatilag versengenek a gyártókapacitásokért.

A kapacitáshiányhoz leginkább a monoklonális antitestek terápiás elterjedése vezetett, ezek ugyanis aránytalanul nagy termelési kapacitásokat kötnek le, mert nagy dózisban kell alkalmazni őket. Jelenleg 160 monoklonális antitest van klinikai kifejlesztés alatt, szemben a forgalmazott 13 termékkel (2002-ben), így a terápiás proteinek gyártókapacitás-igénye a következő években akár még az ötszörösére is nőhet. A gyártási kapacitásokat nézve tehát további hiánygazdálkodás prognosztizálható, és nincs gyors megoldás a rövid távú kapacitásbővítésre. A nagyobb cégek ugyan megkezdtek saját gyártókapacitásaik kiépítését, de ez rövid távon nem jelent megoldást, ugyanis a tervezéstől az üzembe állításig kb. öt év telik el.

4.3. Génterápia – az új kihívás

A génterápia – ami nem más, mint a megfelelő genetikai információ bejuttatása a terápiás célsejtbe – most még gyerekcipőben jár. Ha azonban a módszer valaha kommercializálható lesz, az a hatáslánc egy korábbi fokánál avatkozik be, helyettesítve a hibás géneket, vagy stimulálva a terápiás hatásért felelős génexpressziót, és így a hagyományos gyógyszereknek óriási kihívást jelenthet. Egyedülállóan sikeres lehet olyan területeken, ahol ma nincs hatásos

terápia, így egyes rákbetegségek, szív-érrendszeri megbetegedések és az örökletes betegségek esetében. De addig még számos jogi, szabályozásbeli és technikai problémát kell leküzdeni, így 2010 előtt nem várható ennek megjelenése. Ráadásul a génterápia tényleges kereskedelmi sikerét jelentősen limitálhatják az egyéb, már piacra jutott új terápiák, beleértve a monoklonális antitesteket és a kísérleti rákterápiás vakcinákat, valamint a korai stádiumú betegségek tradicionális sebészeti gyógyítását. Arra az időre, amire a génterápia elfogadható lesz, szerencsés esetben több jelenlegi, még nem megoldott probléma (például korai stádiumban lévő betegekre gyakorolt hatékonyság, mellékhatások kiküszöbölése, hagyományos citotoxikumokkal együtt történő alkalmazhatóság, új hatásmechanizmusok) már megoldott lesz a monoklonális antitestek, rákvakcinák és angiogenezis-inhibitorok esetében.

5. A biogenerikus versenytársak akadályfutása

A biogenerikumok előtt 2000–2006-ban tehát fokozatosan megnyílt az út, de a kezdeti hatás várhatóan mégis kicsi lesz. A szakemberek a biogenerikumok várható piaci penetrációját kezdetben 10%-ra, de az érzékeny piacokon akár 30%-ra becsülik. A kismolekulás szektorral ellentétben az azonban nem valószínű, hogy a biogenerikus vegyületek egyik napról a másikra elárasztják a biológiai gyógyszerek piacát.

5.1. *Első akadály: az árkérdés*

A biogenerikus cégek között több is rendelkezik a megfelelő K+F infrastruktúrával, tudással és a gyártáshoz szükséges tapasztalatokkal, de nagy kérdés, hogy a költséges előállítás miatt milyen árdiszkontot tudnak kínálni az originális termékekhez képest. A sokat említett OMNITROPE 20%-kal alacsonyabb áron került piacra, mint a Pfizer eredeti terméke, de az olcsón termelő indiai, ázsiai és nem utolsósorban kelet-európai gyártók talán még ennél nagyobb árcsökkentésre is képesek lesznek.

5.2. *Második akadály: a generikus engedélyezés – vagy nem engedélyezés(?)*

Ahogy a 3. részben kifejtettük, a hagyományos generikumoktól a biotechnológiai úton előállított makromolekulás generikus gyógyszerek több szempontból is eltérnek, így nem alkalmazhatók rájuk általában a korábban kialakult generikus engedélyezési szabályozások és definíciók sem (1. fent 2001/83 EK, 10. cikk). A 10.(4) cikk szerint a biotechnológiai úton előállított gyógyszerekre akkor lenne alkalmazható a klasszikus generikus megközelítés, ha elsősorban a kiindulási anyagok és a gyártási eljárás azonosak lennének, és a termék azonossága is bizonyítható lenne. Ezek a kitételek azonban legtöbbször itt nem teljesülnek.

A gyors és olcsó generikus engedélyezés lényege, hogy az adatkizárólagossági idő lejártával a generikus gyártó szabadon hivatkozhat az originális gyártó által elvégzett biztonságossági és hatékonysági vizsgálatok adataira (ún. „cross-referral”), amit az originátornak a törzskönyvezéshez be kellett nyújtani. Ezeket a klinikai vagy nem klinikai vizsgálatokat tehát a generikus gyártónak már nem kell újra elvégeznie, ha kérelmezett hatóanyaga megfelel a fent idézett 2001/83 EK irányelv „generikus termék” definíciójának, amit időközben természetesen többször is lényegesen módosítottak és pontosítottak.

A biológiai anyagok generikus másainak, a bioszimiláris gyógyszereknek azonban nem ilyen könnyű a sorsa. A bioszimiláris gyógyszer megközelítési elve szerint ugyanis a bioszimiláris gyógyszertermék nem az EK-irányelv definíciója szerinti szokásos „generikus gyógyszertermék”, mert a különböző gyártók termékei között (a referenciatermékhez viszonyítva) más és más különbségek adódhatnak, amelyek egy része nem is „szemmel látható” mindaddig, amíg jelentősebb klinikai tapasztalatokat nem szereznek az adott anyaggal.

Az elveket ráadásul különösen nem lehet alkalmazni pl. természetes forrásból származó vagy kisebb múltú és így kevesebb orvosi szakirodalmi leírással rendelkező termékekre (az OMINTROPE® esetében éppen az esett pozitívan latba, hogy az évtizedek óta alkalmazott növekedési hormonok szakirodalma rendkívül bőséges). A bioszimiláris megközelítés főként azon múlik, hogy milyen gyártási eljárást és milyen analitikai eljárásokat alkalmazott a forgalomba hozatalt kérelmező, és mekkora a már meglévő klinikai alkalmazási tapasztalat az adott termékkel kapcsolatban. Az ezen az úton engedélyezni kívánt terméknek meg kell felelnie a 2001/83 EK irányelv mellékletében meghatározott minőségi és egyéb követelményeknek, valamint az European Pharmacopoeia követelményeinek és további, az EMEA CHMP bizottsága által nagyrészt 2005–2006-ban lefektetett irányelveknek (l. például ^{6,7}).

Mindezen irányelvekből, módszertani útmutatókból végezve az is következik, hogy – a betegek biztonsága érdekében – amennyiben a bioszimilárisként forgalomba hozni kívánt terméknek a referenciatermékhez való hasonlósága nem bizonyítható megfelelő mértékben, a gyártónak a teljes dossziét be kell nyújtania, azaz az engedélyezés végeredményben az originális gyógyszerrel bevett útra terelődik.

6. Zárszó

A hivatkozott EU-s jogszabályi változások, a releváns direktívák és módszertani útmutatók részletekbe menő ismertetése és a részletesebb nemzetközi kitekintés a jelen cikk kereteit meghaladná. A téma aktualitásánál maradván talán azt fontos összefoglalásként kiemelnünk, hogy a 2006. év fordulóponthoz jelentett a biogenerikumokat gyártó ipar számára abban az

⁶ CHMP/437/04 Guideline on Similar Biological Medicinal Products (2005)

⁷ CHMP/49348/05 Guideline on Similar Biological Medicinal Products Containing Biotechnology-Derived Proteins as Active Substance: Quality Issues

értelemben, hogy a jogi és módszertani szabályozás az EU-ban, úgy tűnik, elérte a biotechnológiai úton előállított generikus gyógyszerek egyszerűsített (a bioszimilitás elvén alapuló) engedélyezéséhez szükséges kritikus szintet.

Miután a legfontosabb jogi és módszertani szabályozásokat az EU megalkotta, az Unióban aktív biotechnológiai cégek számára ismertek és kiszámíthatóak lettek a forgalomba hozatal lényegi keretfeltételei. Ez az előremutató szabályozás másutt nem vagy csak töredékesen létezik, és ez a helyzet nemcsak az iparági verseny kibontakozásához és a K+F erősödéséhez, de hosszú távon egyúttal a társadalombiztosítási kiadások csökkenéséhez is vezethet.

Irodalom

Rüdiger Häcker: Regulating biosimilar drugs. www.pharmabiz.com

Jane M. Love: Seeking approval of follow-on protein products: A perspective from the United States. *Bio-Science Law Review*, 2005/2006, 3. sz.

Isabel Teare: Biosimilar Warfare: the arrival of generic biopharmaceuticals – the Omnitrope decision. *Bio-Science Law review*, 2005/2006, 1. sz.

Second biosimilar drug approved by European Commission. *GlobalInsight*; www.globalinsight.com

First biosimilar drug gets EU market. *EurActiv*; www.euractiv.com

Nemsokára piacon az első bio-jellegű gyógyszer az EU-ban. *HVG online*; www.hvg.hu

EMA; www.emea.eu.int

AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG ÉS AZ OHIM EGYES DÖNTÉSEINEK ELEMZÉSE ÉS AZOK HATÁSA A HAZAI VÉDJEGYJOGI GYAKORLATRA

I. RÉSZ

Az előadás két fő témacsoportot ölelt fel, az első részben a Közösségi Véddjegyrendelet azon rendelkezései kerültek elemzésre, amelyek a Közösségi Véddjegyrendelet 7. §-ában találhatók, azaz azok a jogesetek kerültek ismertetésre, amelyekben a döntés a 7. § alapján történt.

7. § FELTÉTLEN KIZÁRÓ OKOK

- (1) A megjelölés nem részesülhet védjegyoltalomban, ha
- a) nem felel meg a 4. cikkben meghatározott követelményeknek;
 - b) nem alkalmas a megkülönböztetésre;
 - c) kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése, értéke, földrajzi származása, előállítási vagy teljesítési ideje, illetve egyéb jellemzője feltüntetésére használhatnak;
 - d) kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket az általános nyelvhasználatban, illetve a tisztességes üzleti gyakorlatban állandóan és szokásosan alkalmaznak;
 - e) kizárólag olyan formából áll, amely
 - i) az áru jellegéből következik; vagy
 - ii) a célzott műszaki hatás eléréséhez szükséges; vagy
 - iii) az áru értékének a lényegét hordozza;
 - f) a közrendbe vagy a közérkölcsebe ütközik;
 - g) az áru, illetve a szolgáltatás fajtája, minősége, földrajzi származása vagy egyéb tulajdonsága tekintetében alkalmas a fogyasztók megtévesztésére.
- (2) Az (1) bekezdést akkor is alkalmazni kell, ha a kizáró ok csak a Közösség egy részében áll fenn.
- (3) Az (1) bekezdés b), c) és d) albekezdése alapján a megjelölés nincs kizárva a védjegyoltalomból, ha az árujegyzékben szereplő áruk, illetve szolgáltatások tekintetében használata révén megszerezte a megkülönböztető képességet.

* DANUBIA Szabadalmi és Véddjegy Iroda Kft.

Az alábbi jogesetekben az OHIM döntése ellen a bejelentő fellebbezése alapján az Első-fokú Bíróság döntött. Külön kiemeltük azokat a döntéseket, ahol a védjegyhasználatlaltal a megkülönböztetőképesség megszerezhető, azaz a védjegybejelentés a 7. cikk. 1) bek. b), c) és d) pontja alapján került elutasításra, illetve megadásra.

EURÓPAI BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

(Abszolút lajstromozást gátló ok, 7. §)

Védjegy	Áruk/Szolgáltatások	Döntés
Palackforma (Contrex)	32	7(1)(b) Megadva
Palackforma (No.1162395)	3, 20	7(1)(b) Megadva
Palackforma (No. 2193753)	32	7(1)(b) Elutasítva
Barna szivarforma (No. 156589)	30	7(1)(b) Elutasítva
Sajtcsomagolás (No. 2631745)	29	7(1)(b) Elutasítva
Fehérítő tabletta (Henkel)	3	7(1)(b)(e) Elutasítva
Mosogatószer-tabletta (Procter & Gamble)	3	7(1)(b) Elutasítva
Üvegfelszín-díszítés (No. 811281)	11, 19, 21	7(1)(b) Elutasítva
Aranyrúd (No. 140889)	30	7(1)(b) Elutasítva
Zöld/szürke színek (No. 459149)	7	7(1)(b) Elutasítva
Lime a sörösüveg nyakában (No. 1000165)	32	7(1)(b) Elutasítva
Narancsszín (No. 773630)	7, 11, 31, 42	7(1)(b) Elutasítva
Narancs/szürke színek (No. 338197)	7	7(1)(b) Elutasítva
Tojásalakú tabletta (No. 1418250)	3	7(1)(b) Elutasítva
Játékkártya (No. 89565, 89961, 90019)	16	7(1)(b)(c) Elutasítva
Zacskós ital (No. 573048)	32, 33	7(1)(b) Elutasítva
Érett eper illata (No. 1122118)	3, 16, 18, 25	7(1)(a) Elutasítva
Szappan (3D) (No. 230680)	3	7(1)(b)(e) Elutasítva
Cukorkaforma (Werther's Original)	30	7(1)(b) 7(3) Elutasítva
Cukorkacsomagolás (No. 784454)	30	7(1)(b) Elutasítva
Zseblámpaforma (Maglite)	9, 11	7(1)(b) 7(3) Elutasítva
Bestparner	36, 38, 42	7(1)(b) Elutasítva
BioID (jellegzetes)	9, 38, 42	7(1)(b) Elutasítva
Bioknowledge	9, 16, 42	7(1)(c) Elutasítva
BSS	5	7(1)(d) Elutasítva
Carcard	9, 36, 37, 38, 39, 42	7(1)(b)(c) Elutasítva
Cargo Partner	36, 39	7(1)(b) Elutasítva
Celltech	5, 10, 42	7(1)(b)(c) Megadva
Cine Action	9, 16, 38, 41, 42	7(1)(b)(c) Elutasítva
Cine Comedy	9, 16, 38, 41, 42	7(1)(b)(c) Elutasítva
Cloppenburg	35	7(1)(c) Megadva
Companyline	36	7(1)(b)(c) Elutasítva
Das Prinzip Der Bequemlichkeit	8, 12, 20	7(1)(b)(c) Megadva
DigiFilm	9, 16, 42	7(1)(b)(c) Elutasítva

<i>Védjegy</i>	<i>Áruk/Szolgáltatások</i>	<i>Döntés</i>
Digi Film Maker	9, 16, 42	7(1)(b)(c) Elutasítva
Easybank	36	7(1)(b)(c) Megadva
ECA/EU ábrás	9, 41, 42	7(1)(h) Elutasítva
Electronica	16, 35, 41	7(1)(b)(c) Elutasítva
Ellos	24, 25, 35	7(1)(b)(c) Elutasítva
Eorocool	39, 42	7(1)(b) Megadva
Eurohealth	36	7(1)(b)(c) Elutasítva
Europremium	16, 20, 35, 39	7(1)(c) Megadva
Giroform	16	7(1)(b)(c) Elutasítva
Intertops ábrás	42	7(1)(f) Elutasítva
Investorworld	36	7(1)(f) Elutasítva
Kit Pro	12	7(1)(b)(c) Elutasítva
Limo	9, 10, 11	7(1)(b) Elutasítva
Lite	5, 29, 30, 32, 33, 42	7(1)(c) Elutasítva
Live Richly	36	7(1)(b) Elutasítva
Looks like grass... Feels like grass... Plays like grass	27, 37	7(1)(b) Elutasítva
Mehr für Ihr Geld (More for Your Money)	3, 29, 30, 35	7(1)(b)(c) Elutasítva
Munich Financial Services	36	7(1)(c) Elutasítva
New Born Baby	28	7(1)(b)(c) Megadva
Nurseryroom	16, 18, 21, 25, 28	7(1)(c) Elutasítva
Oldenburger	29, 30, 32	7(1)(c) Elutasítva
Options	36	7(1)(b)(c) 7(3) Elutasítva
Paperlab	9	7(1)(c) Elutasítva
Quick jellegzetes	29, 30, 31	7(1)(c) Elutasítva
QuickGrip	8	7(1)(c) Elutasítva
Real People, Real Solutins	35, 37, 42	7(1)(b) Elutasítva
Robotunits	6, 7, 9	7(1)(c) Elutasítva
Rock Bass	9, 15, 18	7(1)(c) Elutasítva
SAT.2	38, 41, 420	7(1)(b) Megadva
SnMIX	6	7(1)(b)(c) Elutasítva
Streamserve	9, 16	7(1)(b)(c) Elutasítva
Super Kit Pro	12	7(1)(b) Elutasítva
TDI	12, 37	7(1)(b)(c) Elutasítva
Tele Aid	9, 12, 37, 38, 39, 42	7(1)(b)(c) Elutasítva
Telepharmacy Solutions	9, 10, 38, 42	7(1)(c) Elutasítva
Truckcard	9, 36, 37, 38, 39, 42	7(1)(b)(c) Elutasítva
Trustedlink	9, 35, 38, 41, 42	7(1)(b) Elutasítva
Ultraplus	21	7(1)(b) Megadva
Universalkommunicatinsverzeichnis	9, 16, 41, 42	7(1)(b)(c) Elutasítva
Universaltelefonbuch	9, 16, 41, 42	7(1)(b)(c) Elutasítva
Vitalite	5, 29, 32,	7(1)(b)(c) Elutasítva

A következőkben röviden néhány jogesetet ismertetünk.

„Az érett eper illata”

Az Eden francia cég 1122128 lajstromszámon „érett eper illata” ábrás védjegyet jelentett be a 3., 16., 18. és 25. áruosztályok tekintetében.

2005. október 27-én az Elsőfokú Bíróság elutasította az „érett eper illata” védjegybejelentést, döntésében a közösségi védjegyrendelet 4. cikkére hivatkozott, azaz arra, hogy „az érett eper illata” védjegybejelentés nem felel meg a Közöségi Védjegyrendelet 4. §-ában foglalt kritériumoknak, azaz „közösségi védjegyoltalom tárgya lehet minden grafikailag ábrázolható megjelölés, így különösen szó – beleértve a személyneveket –, ábra, kép, alakzat, betű, szám, az áru vagy a csomagolás formája, ha a megjelölés alkalmas arra, hogy valamely vállalkozás áruit vagy szolgáltatásait megkülönböztesse más vállalkozások áruitól vagy szolgáltatásaitól”, és tekintettel arra, hogy az „érett eper illata” grafikailag nem ábrázolható, ezért nem alkalmas védjegyként történő lajstromozásra. A védjegybejelentő az eljárás során hivatkozott arra, hogy időközben lajstromozták a „frissen vágott fű illatát” teniszlabdákra. Ennek ellenére az Elsőfokú Bíróság „az érett eper illata” védjegybejelentést elutasította (T305/04).

A védjegyhasználatból való megkülönböztetőképesség megszerzésével kapcsolatban a számos közösségi, valamint magyarországi védjegybejelentéssel kapcsolatos jogeset közül következik néhány az alábbiakban.

Cukorkaforma, cukorkacsomagolás

Az August Storck „cukorkacsomagolás” és „cukorkaforma” háromdimenziós védjegybejelentéseivel kapcsolatban a közösségi védjegyek bejelentője az OHIM döntései ellen az Elsőfokú Bíróság előtt azzal érvelt, hogy mind a „cukorkacsomagolás”, mind a „cukorkaforma” védjegybejelentésekkel kapcsolatban a kiterjedt védjegyhasználat révén a védjegybejelentések megszerezték a megkülönböztetőképességet. A védjegybejelentő a megkülönböztetőképesség megszerzése céljából számos bizonyítékot nyújtott be, többek között az édességiparban való piaci részesedését igazolta, közvélemény-kutatási adatokat szolgáltatott. Szakmai kamarák igazolásával próbálta a védjegyhasználatot igazolni. Az Elsőfokú Bíróság ennek ellenére fenntartotta az OHIM elutasító határozatait, és azzal indokolta elutasító döntéseit, hogy a bejelentő nem igazolta olyan nagy mértékben a védjegyhasználatot egyik védjegybejelentésnél sem, ami alkalmas lett volna a megkülönböztetőképesség megszerzésére (T402/02 és T-396/02).

LEGO kockák

A Belső Piaci Harmonizációs Hivatal Fellebbviteli Tanácsa 2006. június 10-én elutasította a Lego cég fellebbezését, amelyet a „LEGO kockák” (Lego felirat nélkül) védjegy törlése ellen nyújtott be.

A Lego cég 1996-ban közösségi védjegyet jelentett be a LEGO kockákra, azután, hogy a LEGO kockákra megadott szabadalmi oltalom lejárt. A LEGO kockákat 1999-ben lajstromozták azon a jogalapon, hogy a kockák megszerezték a megkülönböztetőképeséget védjegyhasználat révén a közösségi védjegyrendelet 7. § (3) alapján. Azon a jogalapon, hogy a Lego cég megpróbálta „meghosszabbítani” a kockákra kapott szabadalmi oltalmat, és így jogtalanul szerzett további monopololtalmat a kockákra, a Mega Brand kanadai cég törlési eljárást indított, többek között a 7. § (1) *e* és *ii*) alapján azaz azon az alapon, hogy a kockák nem részesülhetnek védjegyoltalomban „mert kizárólag olyan formákból áll, amelyek a célzott műszaki hatás eléréséhez szükségesek”. A Belső Piaci Harmonizációs Hivatal ezek után törölte a kockákra megadott közösségi védjegyet. Természetesen a Lego cég fellebbezett. 2006. júliusában a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal Fellebbezési Tanácsa (Grand Board of Appeal) hatályában fenntartotta a törlési osztály döntését; indokolásában hivatkozott az Európai Bíróság *Philips vs. Remington*-döntésére, amelyet a híres „háromfejű borotva” háromdimenziós védjegy törlése ügyében hozott.

A Fellebbezési Tanács indokolásában kifejtette, hogy a lejárt szabadalmi oltalom nem hosszabbítható meg védjegyoltalommal. Bár a korábban fennállt szabadalmi oltalom nem lehet a védjegyoltalom korlátja, de a védjegyoltalom megadásánál figyelembe kellett venni, hogy a LEGO kockák formailag kizárólag a termék műszaki hatását szolgálták. Indokolásában továbbá részletesen kifejtette, hogy a Községi Védjegyrendelet 7. § (3) bekezdése alapján a védjegyhasználati való megkülönböztetőképeség jogszabályi rendelkezést irrelevánsak kell tekinteni, ha egyidejűleg a közösségi védjegyrendelet 7. § (1) *e* *ii*) pontjait is kell alkalmazni. A Fellebbezési Tanács lényegében az Európai Bíróság *Philips vs. Remington*-ítéletét vette alapul amikor elutasította a Lego cég fellebbezését a LEGO kocka törlése ellen, vagyis a használati történő megkülönböztetőképeség nem tekinthető a fantázia szüleményének, sem dekorációs jellegűnek.

(Ez a döntés még nem jogerős, de azért fontos megemlíteni, mert a szerző tudomása szerint a Magyar Szabadalmi Hivatal is törölte a LEGO kockákat a védjegy-lajstromból azon indokolással, hogy nincs megkülönböztetőképesége. Az eljárás folyamatban van a Fővárosi Bíróság előtt.)

A Fellebbezési Tanács fenti döntésével úgy tűnik, hogy mintegy 10 éve tartó „háború” fejeződött be a dániai Lego és a kanadai Mega Brand cég között, de a szakmai irodalom tájékoztatása szerint a Lego cég további fellebbezést nyújtott be az Európai Bírósághoz.

„Have a break ... Have a Kit-Kat”

A Fellebbezési Tanács (England & Wales, Egyesült Királyság) az Európai Bírósághoz fordult előzetes döntéshozatali eljárásban, és azt a kérdést terjesztette elő, hogy egy védjegy az irányelv 3. § (1) bekezdésben foglalt megkülönböztetőképeséget megszerezheti-e annak következtében, hogy ezen védjegyet egy lajstromozott védjegy részeként vagy azzal kombinálva használták. A jogvita a Mars UK és a Nestlé SA között merült fel a „Have a break ... Have a Kit-Kat” védjegy ellen benyújtott felszólalással kapcsolatban.

A Nestlé és az ír kormány úgy vélte, hogy az irányelv 3. § (3) bekezdés értelmében egy védjegy akár más védjegy részeként, akár azzal kombinálva történő használata révén megszerezheti a megkülönböztetőképeséget.

A Mars UK és az Egyesült Királyság kormánya, valamint az Európai Bizottság úgy ítélte meg, hogy egy védjegy nem szerezhethet megkülönböztetőképeséget, amennyiben azt kizárólag egy összetett védjegy részeként használták. A Mars UK és az Európai Bizottság elismerte ugyanakkor, hogy egy másik védjeggyel történt használat révén egy védjegy szerezhethet megkülönböztetőképeséget. Az Egyesült Királyság kormánya kijelentette, hogy egy védjegy alkotóelemként történő használata révén is lehet megkülönböztetőképeséget szerezni. E tekintetben figyelembe kell venni azt, hogy az irányelv 2. §-a értelmében egy védjegy akkor rendelkezik megkülönböztetőképeséggel, ha alkalmas arra, hogy valamely vállalkozás áru-ít vagy szolgáltatásait megkülönböztesse más vállalkozás áruitól vagy szolgáltatásaitól.

A fenti szempontokat figyelembe véve az Európai Bíróság az alábbi módon határozott.

A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1988. december 21-i 89/104/EGK első tanácsi irányelv 3. § (3) bekezdésében foglalt megkülönböztetőképeséget egy védjegy megszerezheti annak következtében, hogy e védjegyet egy lajstromozott védjegy részeként vagy azzal kombinálva használták (C-353/03).

Az alábbi két jogvita ügyben a Fővárosi Bíróság, illetőleg a Fővárosi Ítélőtábla döntött.

A SNACK AND SHOP-jogeset

A védjegybejelentő 2003. január 24-én a SNACK AND SHOP jellegzetes betűs, színes ábrás védjegy lajstromozását kérte a 35., 37. és 43. osztályba tartozó szolgáltatásokra, különösen a vendéglátásra vonatkozóan, valamint a töltőállomásokon lévő, sokféle áruval ellátott kiskereskedelmi bolti szolgáltatásokra, beleértve a fogyasztásra kész, friss élelmiszertermékek és italok elvitelre történő árusítását.

A Magyar Szabadalmi Hivatal a védjegybejelentést az 1997. évi XI. törvény (Vt.) 2. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján elutasította, döntését azzal indokolta, hogy a lajstromoztatni kért megjelölés kizárólag olyan elemekből áll, amelyek a szolgáltatás fajtáját jelölik: a „gyors étkezésre” és „vásárlásra” utalnak.

A bejelentő nyilatkozatában állította, hogy a megjelölés 1990 óta tartó folyamatos használatára révén megszerezte a megkülönböztetőképeséget, így a Vt. 2. §-ának (2) bekezdése *a*) pontja értelmében nincs kizárva a védjegyoltalomból. Ennek bizonyítékaként csatolta az országban fellelhető és a tárgyi megjelöléssel ellátott töltőkutak listáját, továbbá néhány ilyen töltőkútról és totemoszlopról készült fényképfelvételt, valamint egy újabb állomás homlokzattervét.

Ezt követően a Magyar Szabadalmi Hivatal a Vt. 2. §-a (2) bekezdésének *a*) pontja alapján a védjegybejelentést elutasította. Fenntartotta álláspontját, hogy a megjelölés kizárólag a gyors étkezés és vásárlás lehetőségét jelzi, így nem alkalmas a szóban forgó szolgáltatások megkülönböztetésére. Ilyen alapon a fogyasztók is a szolgáltatás fajtájára gondolnak, s nem a védjegybejelentőre. Ezt bizonyították a csatolt fényképfelvételek is, amelyeken a tárgyi megjelölés mellett minden esetben látható az „ESSO” felirat, amely a megkülönböztetés tényleges eszköze szemben a szolgáltatást leíró szóösszetétellel. A Magyar Szabadalmi Hivatal szerint önmagában az a tény, hogy a cég egy általánosan használt szóösszetételt hosszabb időn keresztül használ, nem elegendő ahhoz, hogy a fogyasztók tudatában a cég védjegyeként rögzüljön.

A védjegybejelentő a fenti határozat megváltoztatásával a megjelölés védjegykénti lajstromozásának elrendelését kérte a Fővárosi Bíróságtól.

Továbbra is azzal érvelt, hogy a 14 éve tartó folyamatos használat a megkülönböztetőképeség megszerzését eredményezte, a megjelölést a fogyasztók egyértelműen a kérelmezővel azonosítják. Érvelése szerint az „ESSO” szó csak erősíti a fogyasztók tudatában a kérelmező által fogalmazott üzemanyagok és a megjelölés kapcsolatát. Nem tekinthető „fajtagmegnevezésnek” sem, mert a „gyors falat és üzlet” szó szerinti fordítása az árujegyzékben szereplő kiskereskedelmi, vendéglátó-ipari, de különösen autósosó szolgáltatások tekintetében nem meríti ki a leíró jelleget.

A megváltoztatási kérelmet a Fővárosi Bíróság elutasította, és indoklásában kifejtette, hogy a Vt. 2. §-a (2) bekezdésének *a*) pontja alapján ki van zárva a védjegyoltalomból a megjelölés, ha nem alkalmas a megkülönböztetésre, különösen, ha kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése, értéke, földrajzi származása, előállítási vagy teljesítési ideje, illetve egyéb jellemzője feltüntetésére használhatnak, vagy pedig amelyeket az általános nyelvhasználatban, illetve az üzleti kapcsolatokban állandóan és szokásosan alkalmaznak.

A Magyar Szabadalmi Hivatal helytállóan állapította meg, hogy a tárgyi megjelölés – amelynek írásmódja alig tér el a szokástól – a vendéglátóiparban és a kereskedelemben jellemző gyors kiszolgálás (fogyasztás) és vásárlás lehetőségét írja le, így e körben nem rendelkezik megkülönböztetőképeséggel. Hasonlóképpen leíró jellegű a kifejezés az autósosó szolgáltatások tekintetében, s e körben értékelendő az is, hogy a töltőkutakra jellemzően ez a szolgáltatás az étkezést, vásárlást biztosító szolgáltatásokkal együtt – egymáshoz kapcsolható egységekben – jelenik meg. A Fővárosi Bíróság indoklásában olvasható továbbá, hogy helyesen állapította meg a Magyar Szabadalmi Hivatal azt is, hogy a csatolt bizonyítékok

nem igazolták, hogy a lajstromozni kért szóelem a megkülönböztetőképességet megszerezte volna. Ezekből ugyanis az derül ki, hogy a kérelmező a megjelölést minden esetben az „ESSO” szóval használta, feltehetően azért, mert maga sem gondolta, hogy az általa nyújtott szolgáltatás jellegére utaló szóösszetétel önmagában elégséges lehet ahhoz, hogy arról őt a fogyasztók felismerjék. Szolgáltatásai azonosítását ilyen formán az „ESSO” elem biztosította, vagyis a fogyasztókban legfeljebb az „ESSO SNACK AND SHOP” válhatott a kérelmező azonosítójává, de semmiképpen sem a lajstromozni kért megjelölés önmagában (3.Pk.63-3.006/2004/3.).

E sorok szerzője úgy véli, a Fővárosi Bíróságnak a SNACK AND SHOP védjegybejelentés tárgyában hozott döntése ellentétes az Európai Bíróság *Have a break... Have a Kit-Kat*-döntésével.

A RAPIDE-védjegybejelentés

A védjegybejelentő az 5. áruosztályba sorolt „gyógyszerészeti készítmények és anyagok, főként fájdalomcsillapító és lázcsillapító szerek vonatkozásában kérte a RAPIDE védjegy bejelentését. A Magyar Szabadalmi Hivatal a védjegybejelentést elutasította azzal az indoklással, hogy az nem részesülhet védjegyoltalomban az 5. áruosztályon belüli „Gyógyszerészeti készítmények és anyagok, főként fájdalomcsillapító és lázcsillapító szerek” tekintetében, mivel nem rendelkezik a védjegyoltalomhoz szükséges megkülönböztetőképességgel.

A Magyar Szabadalmi Hivatal az 1997. évi XI. törvény (Vt.) 2. § (2) bekezdésének a) pontjában írt lajstromozást kizáró ok tekintetében kifejtette, hogy a „rapide” szó magyarul gyorsat jelent, és ezzel az átlagfogyasztó is tisztában van, mert az szinonimaként beépült a köznyelvbe. Láz- és fájdalomcsillapító gyógyszereknél a „gyors” kifejezés a termékek hatásának időtartamára utalva azt kívánja kifejezni, hogy a gyógyszerek rövid idő alatt elérik a kívánt hatást, így a termék egyik jellemzője fejeződik ki a megjelölésben, amelynek a lajstromozását ez okból meg kell tagadni.

A bejelentő a Magyar Szabadalmi Hivatal döntése ellen megváltoztatási kérelmet nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz. Megváltoztatási kérelmében arra hivatkozott, hogy a RAPIDE megjelölés kiterjedt hazai védjegyhasználattal megszerezte a megkülönböztetőképességet, és kérte a Fővárosi Bíróságot, hogy rendelje el a RAPIDE megjelölés védjegyként való lajstromozását.

A Vt. 2. §-ának (3) bekezdésére történt védjegybejelentői érvelést, miszerint a használattal megszerezte a megkülönböztetőképességet nem fogadta el az elsőfokú bíróság, és ebben a kérdésben is a hivatallal értett egyet. Rámutatott arra, hogy a bejelentő a PANADOL RAPIDE szóösszetétel használatát igazolta, amely alapján a „rapide” szó elterjedtségére, közismertté válására vonatkozóan nem lehetett következtetést levonni.

Az elsőfokú végzés ellen a védjegybejelentő fellebbezett, annak megváltoztatását és a védjegy lajstromozását kérte. A védjegybejelentő véleménye szerint a megkülönböztetés hiánya

nem volt megállapítható. Vitathatatlan, hogy a „rapide” szó gyorsat jelent, de nincs arra adat, hogy ezt a szót az üzleti életben a gyógyszerek vonatkozásában általánosan használnák az 5. áruosztályba tartozó árukra, és ennél fogva leírónak minősülne, az átlagos magyar fogyasztó a „rapide” szó kapcsán nem gyógyszerekre asszociál.

A védjegybejelentő rámutatott arra, hogy a hivatalnak az az indokolása, miszerint a védjegybejelentést azért kell elutasítani, mert a megjelölés a betegség tüneteinek a megszüntetési idejére, sebességére utal, ellentétes a Vt. 2. § (2) bekezdés a) pontjában írtakkal, mert a jogszabály nem tartalmazza az utalás fogalmát.

A védjegybejelentő hivatkozott továbbá az Európai Bíróságnak a BRAVO védjegy ügyében hozott határozatára és a védjegyjogi irányelvre, amelyek szerint csak olyan megjelölések vannak kizárva az oltalomból, amelyek kizárólag olyan jelekből vagy adatokból állnak, amelyeket az általános nyelvhasználatban, illetve a tisztességes gyakorlatban általánosan és szokásosan alkalmaznak.

Hivatkozott még arra, hogy a megjelölés folyamatos és széles körben történt használata következtében megszerezte a megkülönböztetőképességet. Az elsőfokú bíróság indokolásával szemben az Európai Bíróság egy másik, a HAVE A BREAK védjegyet érintő döntésére is hivatkozás történt, amelyben kifejtésre került, hogy a védjegy használatát jelenti az is, ha a védjegy egy teljes szlogenben került használatra. A Fővárosi Ítéltábla döntésében kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság, valamint a Magyar Szabadalmi Hivatal tévesen állapította meg, hogy a RAPIDE szómegjelölés csak olyan adatokból áll, amelyet az áru egyik jellemzőjének feltüntetésére használhatnak, és ezért a védjegyoltalomból a megjelölés kizárt. Döntésével a másodfokú bíróság nem értett egyet, mivel a RAPIDE megjelölés az 5. osztályba sorolt gyógyszerészeti készítmények vonatkozásában nem tekinthető leíró jellegűnek, tehát rendelkezik megkülönböztető erővel. Indoklása szerint a Vt. 2. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján ki van zárva a védjegyoltalomból a megjelölés, ha nem alkalmas a megkülönböztetésre, különösen ha kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése, értéke, földrajzi származása, előállítási vagy teljesítési ideje, illetve egyéb jellemzője feltüntetésére használhatnak, vagy pedig amelyeket az általános nyelvhasználatban, illetve az üzleti kapcsolatokban állandóan és szokásosan alkalmaznak.

Az elsőfokú bíróság azt helyesen állapította meg, hogy a RAPIDE szó jelentését a magyar átlagfogyasztó ismeri. A szokásosan tájékozott átlagfogyasztó számára nem ismeretlen, hogy az idegen „rapide” szóban szereplő többlet „e” betű a kiejtés során eltűnik, és azt a „rapid” szóval azonosítja. A rapid szó pedig szerepel a Magyar értelmező kéziszótárban is, mint gyors, rohamtempójú jelentésű, ritka melléknév, illetve főnévként a rapidvonat összetételben.

Az ismert jelentésű RAPIDE szómegjelölés azonban alkalmas arra, hogy megkülönböztesse a védjegybejelentő gyógyszertermékeit a hasonló termékektől, valamint kapcsolatot teremtsen a termék és annak gyártója között, mivel a lázcsillapító gyógyszerek esetében nem annak fajtáját, rendeltetését vagy jellemzőjét írja le, vagy határozza meg.

A „rapid” szóval a lázcsillapító gyógyszerek nem azonosíthatóak. Az adott szó arra képes, hogy jelezze a vásárló számára a gyógyszer jó, eredményes hatását, de nem tekinthető az érintett áru lényegi jellemzőjének, emiatt nem leíró jellegű. Emellett a versenytársaknak sincs szükségük erre a kifejezésre hasonló lázcsillapító termékek megnevezése során, és nem tekinthető az általános nyelvhasználatban a gyógyszerekre állandóan és szokásosan használt megjelölésnek.

A kifejtettre figyelemmel a lajstromozni kért RAPIDE megjelölés alkalmas az adott, 5. áruosztályba sorolt termékeknek más áruktól való megkülönböztetésére, ezért tehát a Vt. 2. § (2) bekezdésének a) pontja alapján nem kizárt védjegyvoltalomból.

A megállapítottakra tekintettel már nem volt szükség annak vizsgálatára, hogy a PANADOL RAPIDE megjelölés használatával megszerezte-e a védjegybejelentő RAPIDE megjelölése a megkülönböztetőképességet (8.Pkf.25.501/2006/3).¹

II. RÉSZ

A második rész a relatív lajstromozást gátló okok vizsgálatával, azaz egyes felszólalási jog-esetekkel foglalkozik.

43. § A FELSZÓLALÁS VIZSGÁLATA

(2) Ha a felszólalást korábbi közösségi védjegy jogosultja nyújtotta be, a bejelentő kérelmére igazolnia kell, hogy a közösségi védjegybejelentés meghirdetését megelőző öt évben a felszólalás alapjául szolgáló korábbi közösségi védjegy tényleges használatát az árujegyzékben szereplő és a felszólalásban hivatkozott árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban a Közösségben megkezdte, vagy kellőképpen igazolja a használat elmaradását, feltéve hogy a korábbi közösségi védjegyet a közösségi védjegybejelentés meghirdetésének napjánál legalább öt évvel korábban lajstromozták. Ilyen igazolás hiányában a felszólalást el kell utasítani. Ha a korábbi közösségi védjegyet csak az árujegyzékben szereplő áruk, illetve szolgáltatások egy részével kapcsolatban használták, a felszólalás vizsgálata során úgy kell tekinteni, mintha a védjegyet csak a szóban forgó áruk, illetve szolgáltatások tekintetében lajstromozták volna.

(3) A 8. cikk (2) bekezdésének a) albekezdésében említett korábbi nemzeti védjegyre a (2) bekezdést kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a Közösségben való használaton az abban a tagállamban való használatot kell érteni, amelyben a korábbi nemzeti védjegy oltalom alatt áll.

¹ Az előadás során a jogeset ismertetése általános vitát váltott ki a hallgatóság körében, vélemények megoszlottak abban, hogy a Fővárosi Ítéletábla döntése mennyire van összhangban a hazai joggyakorlattal, illetve, hogy az a hazai joggyakorlattal ellentétet döntés volt-e, viszont mennyire volt összhangban a jelenlegi Európai Bírósági joggyakorlattal, amit viszont 2004. május 1. óta a hazai hatóságoknak követni kell.

8. § VISZONYLAGOS KIZÁRÓ OKOK

(2) A „korábbi védjegy”:

- a) a következőkben felsorolt minden olyan védjegy, amelynek bejelentési napja korábbi, mint a közösségi védjegybejelentés bejelentési napja – ha ennek helye van –, figyelembe véve az igényelt elsőbbségek napját:
- i) közösségi védjegy;
 - ii) valamely tagállamban, illetve – Belgium, Hollandia és Luxemburg esetében – a Benelux Védjegy hivatalnál lajstromozott védjegy;
 - iii) nemzetközi megállapodás alapján a tagállamra kiterjedő hatállyal lajstromozott védjegy;
 - iv) nemzetközi megállapodás alapján a Közösségre kiterjedő hatállyal lajstromozott védjegy;

EURÓPAI BÍRÓSÁGI DÖNTÉSEK A VÉDJEGYEK HASONLÓSÁGA TÁRGYÁBAN
[Relatív lajstromozást gátló ok, 8. § (1) (b)]

Közösségi védjegy	Korábbi védjegy	Áruk/Szolgáltatások	Összetéveszthető
Alrex	Artex	5	igen
Arthur et Felicie	Arthur ábrás	25	igen
B.K.R. ábrás	BK Rods	25	nem
Bass	Pash	25	nem
Biker Miles ábrás	Miles	25	igen
Budmen	Bud	25	nem
Calpico	Calypso	29, 30, 32	nem
Canal Jean Co. ábrás	Canali	25	nem
Carpo	Harpo Z	5	nem
Castillo	El Castillo ábrás	29	igen
Chufafit	Chufi	29, 31	nem
CM ábrás	CM Capital Markets jellegzetes	35, 36, 38, 42	igen
Contorflex	Flex ábrás	20	igen
Cristal Castellblanch ábrás	Cristal	33	igen
Dieselit	Diesel	7, 11, 21	igen
ELS	ILS jellegzetes	16, 35, 41	igen
Emilio Pucci jellegzetes	Emidio Tucci jellegzetes	3, 25	igen
Enzo Fusco	Antonio Fusco	3, 9, 18, 24, 25	igen
Faber jellegzetes	Naber	1, 2, 3	nem
Fifties	Miss Fifties ábrás	25	igen
Flex Air	Flex	3	igen
Galaxia Label	Gala	30	nem

<i>Közösségi védjegy</i>	<i>Korábbi védjegy</i>	<i>Áruk/Szolgáltatások</i>	<i>Összetéveszthető</i>
Gas Station	Blue Jeans Gas	25	igen
Giorgio Aire	Giorgi Line ábrás	3	nem
Giorgio Aire	Miss Giorgi ábrás	3	nem
Giorgio Beverly Hills	Giorgi Line ábrás	3	nem
Giorgio Beverly Hills	Miss Giorgi ábrás	3	nem
Giorgio Beverly Hills	J. Giorgi ábrás	3	nem
Grupo Sanda ábrás	Sadia	29	igen
Hai (finnül és németül cápa)	Shark jellegzetes	5, 32, 33, 35, 42	nem
Happy Dog ábrás	Happidog	31	igen
Hooligan	Olly Gan	25	nem
Hubert ábrás	Saint-Hubert 41	29, 30	nem
Intea	Intesa	3, 21	igen
Jello Schuhpark	Schupark	25, 28	igen
Julian Murua Entrena ábrás	Murua	33	igen
Kiap Mou	Mou	29, 30	igen
Kinji By Spa ábrás	Kinnie	29,30	nem
Limoncello della Consiera Amalfitana ábrás	Limonchelo	33	nem
Lindenhof	Linderhof ábrás	32	igen
M&M Eurodata	Eurodata TV	35, 41	nem
Matratzen markt Concord ábrás	Matratzen	10, 20, 24	igen
Mobilix	Obelix	3, 5	nem
Monbebe jellegzetes	bebe	3, 5	igen
Mundicor	Mundicolor	2	igen
Mundicor	Mundicolor	39, 42	igen
Mystery	Mixery	32	igen
Negra Modelo palack	Modelo jellegzetes	32	igen
Nicky	noky jellegzetes	16	igen
NLSport	NL jellegzetes	25	igen
Nu-Tride	Tufftride	1, 40	nem
Online Bus	Bus ábrás	35	igen
Perfix	Cerfix	6, 17, 19	igen
Picaro	Picasso	12	nem
Quantum ábrás	Quantieme ábrás	14, 18	igen
Right Guard Xtreme Sport	Wilkinson Swod Xtreme	3	igen
Ruffles	Riffels	29, 30	igen
Selenium-Ace	Selenium Spezial A-C-E ábrás	3, 5	igen
Sissi Rossi	Miss Rossi	18	nem
Spa-Finders	Spa	16, 39	igen
Star TV	Star Tv ábrás	38, 41	igen
Starix ábrás	Asterix	9, 38	nem
Teletech Global Ventures	Teletech International	35, 38	igen

<i>Közösségi védjegy</i>	<i>Korábbi védjegy</i>	<i>Áruk/Szolgáltatások</i>	<i>Összetéveszthető</i>
Travatan	Trivastan	5	igen
Turkish Power ábrás	Power	34	nem
Vitafruit	Vitafrut	32	igen
Variant	Derbivariant	7, 12, 37	igen
Vitakraft	Krafft	1, 3, 4	igen
W Work Pro jellegzetes	PC Works	9	igen
Westlife	West	9, 16, 25, 41	igen
Zirh	Sir ábrás	3, 42	nem

A VITAFRUIT-jog eset

A Sunrider cég a VITAFRUIT közösségi védjegyet jelentette be az 5., 29. és 32. áruosztályban, ami ellen a spanyol nemzeti VITAFRUT védjegy jogosultja felszólalást nyújtott be a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalnál.

A felszólalási eljárás az Európai Bíróságnál fejeződött be, amely kimondta, annak megállapításánál, hogy a védjegyet valóban használták, nem elegendő csak a számlákat figyelembe venni, az eset összes körülményét kell mérlegelni, azaz, hogy a használat milyen módon történt.

Az Elsőfokú Bíróság a Sunrider cég fellebbezése kapcsán kifejtette, hogy a VITAFRUIT és VITAFRUT között az összetéveszthetőség megállapítható, és az eljárásban a felszólaló védjegyének használatát kellőképpen igazolta.

Az Európai Bíróság elutasította a Sunrider cég érvelését, amely arra irányult, hogy az Elsőfokú Bíróság helytelenül értelmezte a „valódi” használat fogalmát, és tévedett a használati kényszer megállapításánál is, továbbá az összetéveszthetőségig hasonlóság megállapításánál nem vette figyelembe az ütköző áruk természetét.

A fellebbezést az Elsőfokú Bíróság elutasította.

Lényegében annak ellenére, hogy a felszólaló csak azt bizonyította, hogy 4800 EUR értékben használta azt a védjegyet, amelyre a felszólalást alapította, az Európai Bíróság megállapította, hogy ez a használat nem tekinthető ún. „névleges” használatnak. Fellebbezésében a Sunrider hivatkozott arra, hogy az Elsőfokú bíróság helytelenül alkalmazta a Közösségi Védjegyrendelet 43. § (2) és (3) bekezdését, továbbá a Közösségi Védjegyrendelet 15. § (1) és (3) bekezdésének alkalmazásánál figyelembe vette, hogy azt a védjegyet, amelyre a felszólaló felszólalását alapította, nem a felszólaló használta, hanem egy harmadik személy.

Az Európai Bíróság döntésében hivatkozott arra, hogy a védjegyhasználat elfogadásánál az összes releváns körülményt kell vizsgálni, úgymint a kereskedelmi volument, a használat gyakoriságát és a használat időtartamát.

Az Európai Bíróság megállapította, hogy amennyiben a felszólaló engedélyével harmadik személy használja a védjegyet, az a felszólaló védjegyhasználatának minősül (C416/04).²

15. CIKK A KÖZÖSSÉGI VÉDJEGY HASZNÁLATA

(1) Ha a jogosult a lajstromozástól számított öt éven belül nem kezdte meg a közösségi védjegy tényleges használatát a Közösségben az árujegyzékben szereplő árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban, vagy ha az ilyen használatot öt éven át megszakítás nélkül elmulasztotta, a közösségi védjegyoltalomra alkalmazni kell az e rendeletben meghatározott jogkövetkezményeket, kivéve ha a jogosult a használat elmaradását kellőképpen igazolja.

(3) A közösségi védjegynek a jogosult engedélyével történő használatát a jogosult részéről történő használatnak kell tekinteni.

A PICASSO/PICARO-jog eset

Az Európai Bíróság hatályában fenntartotta az Elsőfokú Bíróság döntését, amely elutasította a PICASSO védjegy alapján benyújtott felszólalást a PICARO védjegy bejelentése ellen.

Mind a PICASSO, mind a PICARO védjegy a 12. áruosztályba tartozó járművekre, földi, vízi és légi járművekre, autókra, motorokra került bejelentésre. A felszólalást elutasították a Közösségi Védjegyrendelet 8. § (1) bek. b) pontja alapján.

Az Európai Bíróság döntésében hivatkozott a jelenlegi joggyakorlatra, azaz arra, hogy az összetéveszthetőség megállapításánál figyelembe kell venni külön a védjegy piaci elismertségét, továbbá figyelembe kell venni az ütköző védjegyek vizuális, fonetikus és tartalmi hasonlóságát az összbenyomás alapján. Az Európai Bíróság ítélete szerint a vizuális, fonetikus és tartalmi hasonlóság koncentrálódhat, ha az ütköző védjegyek között az egyiknek tiszta és különös jelentése van, amire a releváns fogyasztóközönség azonnal asszociál.

A bíróság úgy ítélte meg, hogy a PICASSO védjegy láttán és hallatán a fogyasztók azonnal a híre festőre, Pablo Picassora asszociálnak. Figyelembe véve ezt, a PICASSO védjegyet nem lehet úgy kezelni, mint különösen járművekre szerzett megkülönböztetőképeséget; és az

² A hallgatóság körében megvitatásra került az a problémakör, hogy bár 2004. május 1. óta hatályosak a közösségi védjegyek Magyarországon, és amennyiben a közösségi védjegyre alapítják a felszólalást egy magyarországi védjegybejelentés ellen, és a közösségi védjegy lajstromozása öt évnél régebben történt, a védjegyhasználati kötelezettség időpontja a közösségi védjegy lajstromozásának napja, vagy 2004. május 1., amikor Magyarország csatlakozott az Európai Unióhoz. A Közösségi Védjegyrendelet értelmében a közösségi védjegy egységes, tehát nem lehet külön Magyarországra vonatkoztatni a használatot, viszont ha azt vizsgáljuk, hogy a közösségi védjegyek csak 2004. május 1-jétől érvényesek Magyarországon, akkor ez a jogi megoldás nincs összhangban a Közösségi Védjegyrendeletnek azokkal a szabályaival, amelyek a 2004. május 1-i uniós csatlakozás átmeneti rendelkezései. A hazai joggyakorlatban ilyen ügyben még nem született döntés.

árujegyzék termékeit vizsgálva, azaz, hogy PICASSO védjeggyel ellátott áruk magas technológiával készültek és rendkívül magas árfekvésűek, az átlagos fogyasztó amikor a PICASSO védjeggyel ellátott árukat választja, nyilvánvalóan nem téveszti össze a PICARO védjegy áruival, ezért az összetévesztés kizárt a PICASSO és PICARO védjegy között (C-36104).

Az Európai Bíróság gyakorlata a kiskereskedelmi szolgáltatások vonatkozásában³

A védjegybejelentő a PRAKTIER védjegyet jelentette be a Német Szabadalmi Hivatalnál a következő szolgáltatásokra: építőipari árukkal, lakásfelszerelési cikkekkel, kertészeti cikkekkel és egyéb barkácsárukkal való *kiskereskedelmi szolgáltatások*.

A védjegybejelentést a Német Szabadalmi Hivatal azzal az indokolással utasította el, hogy a kiskereskedelem nem olyan szolgáltatás, amelyre védjegyvoltalmat lehetne szerezni. Védjegyet csak árukra lehet bejelenteni, amelyeket forgalmaznak. A védjegybejelentő az elutasítás ellen nem a Német Szabadalmi Bírósághoz nyújtott be fellebbezést, azzal érvelt, hogy a gazdaság trendje napjainkban szükségessé teszi a kiskereskedelmi tevékenység átértékelését, ezért kérte a Német Szabadalmi Hivatal előtti eljárás felfüggesztését, és előzetes döntéshozatal céljából megkereste az Európai Bíróságot.

Megkeresésében a Német Szabadalmi Bíróság a következő *kérdéseket* tette fel:

1. Az árukkal való kiskereskedelem olyan szolgáltatás-e, amely az irányelv 2. cikkének hatálya alá esik?
2. Milyen mértékben kell a kiskereskedő által nyújtott szolgáltatások fogalmát pontosan meghatározni annak érdekében, hogy biztosítva legyen,
 - a) hogy a védjegy az irányelv 2. cikkében meghatározott oltalmi funkcióját betöltse, nevezetesen, hogy egy vállalat áruit vagy szolgáltatásait más vállalatokétól megkülönböztesse és
 - b) hogy vita esetén egy ilyen védjegy oltalmi köre pontosan meghatározható legyen?
3. Milyen mértékben szükséges elhatárolni a hasonlóság mértékét [az irányelv 4 (1b) és 5 (1b) cikke]
 - a) a kiskereskedő által áruk szolgáltatásával kapcsolatos más szolgáltatások tekintetében?
 - b) a mindenkor kiskereskedelem által forgalmazott áruk tekintetében?

A Praktiker álláspontja szerint a termékek kiskereskedelme az irányelv értelmében szolgáltatásnak tekinthető, s a szolgáltatást védő védjegy a származás jelzésének funkcióját is képes betölteni, s ehhez még a szolgáltatás mibenlétének részletezése sem szükséges.

³ Dr. Vida Sándor: Kiskereskedelmi szolgáltatás védjegyjogi oltalma: a Praktiker-ügy. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 1. (111.) évfolyam, 2. szám, 2006. április

Az Európai Bíróság a következő (jogértelmező) ítéletet hozta.

- 1) A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1988. december 21-i 89/104/EGK első tanácsi irányelv, különösen az annak 2. cikkében szabályozott „szolgáltatás” fogalma magában foglalja az *árúk kiskereskedelme keretében nyújtott szolgáltatásokat*.
- 2) Ilyen szolgáltatásokra vonatkozó védjegy bejegyzéséhez nem szükséges részletesen megjelölni a szóban forgó szolgáltatást vagy szolgáltatásokat. Ezzel szemben pontosan meg kell jelölni azokat az árukat vagy árufajtákat, amelyekre ezek a szolgáltatások vonatkoznak.

ÖSSZEFOGLALÁS

2004. május 1. óta, amikor is Magyarország csatlakozott az Európai Unióhoz, jelentős változás történt a hazai védjegy jogi gyakorlatban. Azzal, hogy a 2004. május 1. előtt bejelentett közösségi védjegyek kiterjedtek Magyarországra, valamint a módosított védjegy törvény alapján felszólalási rendszer került bevezetésre, lényegesen megváltozott a védjegy-bejelentési eljárás a Magyar Szabadalmi Hivatalnál.

A Magyar Szabadalmi Hivatalhoz benyújtott felszólalások nagy száma mutatja, hogy a védjegy jogosultak élnek a felszólalás adta jogi lehetőséggel, minden jogi lépést megtesznek védjegyjogaik védelme érdekében.

Vonatkozó jogszabályok

A Tanács 40/94/EK rendelete, illetve az azok módosításáról szóló jogszabályok:

A Tanács 3288/94/EK rendelete

A Tanács 807/2003/EK rendelete

A Tanács 1653/2003/EK rendelete

A Tanács 1992/2003/EK rendelete

A Tanács 422/2004/EK rendelete

Dr. Munkácsi Péter*

„MÉG BROADCASTINGNAK HÍVTÁK ...” – AKTUÁLIS FEJLEMÉNYEK A RÁDIO- ÉS TELEVÍZIÓSZERVEZETEK SZOMSZÉDOS JOGI VÉDELME ÉRINTŐ NEMZETKÖZI SZERZŐDÉSTERVEZETRŐL

*„Még broadcastingnak hívták,
s nagyon sok pénzbe került,
mikor az első szpíker izgatottan
a mikrofonhoz ült ...”*

(Presser Gábor – Sztevanovity Dusán: A rádió)

Hol van ma már a rádiózás hőskora, amikor a broadcasting, az új, titokzatos technikai csoda – Kosztolányi Dezső szavaival élve a „kincseskamra néha lomtára, papírkosára, szemetesládája, sőt köpöcsészéje mindenféle hangnak, mely a föld és ég között lármáz” – a kellő távolságtartás okán Magyarországon is angol eredetű elnevezést viselt?¹ Bár külön tanulmányt is megérne a broadcasting fogalma, valamint szókapcsolatainak magyarosítása, ebben az eszmefuttatásban csupán a rádió- és televíziószervezetek (a nemzetközi szabályozás terminológiája szerint a műsorsugárzó szervezetek) szomszédos jogi védelmét érintő nemzetközi szerződéstervezetnek a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) keretein belül zajló előkészítő munkája kapcsán érintjük a kérdést.

Előjáróban meg kell jegyeznünk, hogy az iménti dal alkotóit, Presser Gábort és Sztevanovity Dusánt nem a szerzői jogi szakirodalomban tartják nyilván, mindazonáltal ebben a kis dalrészletben is kiválóan rávilágítottak egy érzékeny területre: a broadcasting, amely nagyon sok pénzbe kerül. Az állítás igaz volt 1925. december 1-jén, amikor az LGT által megénekelte „izgatott szpíker a mikrofonhoz ült”, és a Magyar Rádió hivatalosan megkezdte adását,² de igaz a napjainkban eszközölt, új trendeket, lehetőséget megnyitó technikai инвестиciókra is.

Egy ismert tanácsadó cég elemzése³ alapján a következő médiaipari trendek figyelhetők meg.

- A legális zeneletöltések tekintélyt és teret nyernek, új és új online zeneoldalak teremnek majd. Az illegális tevékenységek jelentősen visszaszorulnak, nem kis mértékben a szórakoztatóipari cégek és a rendőrség összefogásának eredményeképpen.

* Magyar Szabadalmi Hivatal

¹ http://jelesnapok.Neumann-haz.Hu/prod/unnep/a_magyar_radiozas_napja

² Magyarország a XX. században/A Magyar Rádió hőskora (1925–1932); <http://www.mek.oszk.hu/02100/02185/html/497.html>

³ Deloitte: TMT Trends: Predictions 2005: A focus on the media sector; http://www.deloitte.com/dtt/cda/doc/content/Media_FINAL_01FEB05_LR_FA_LOCKED.pdf

- Először 2005-ben fog a konvergencia profitot generálni, de csak néhány médiacég számára. A legjelentősebb a digitális játékok és a filmek konvergenciája lesz, ahol is a nagystílusú filmek és a hozzájuk kapcsolódó játékok együttes forgalmazásával értéktéremtés történik, és mindkét termék élettartama meghosszabbodik.
- Az újságkiadók visszafogott növekedést fognak tapasztalni online kiadásaiuknál, ugyanakkor a képesmagazin-kiadók nagyobb sikerre számíthatnak. Különösen a szűk rétegeket megcélzó lapokat fogják egyre inkább az azonnali globális terítést alacsony áron biztosító elektronikus formában terjeszteni.
- A hagyományos média elveszíti a tartalom fölötti hatalmát, ahogy egyre többen fejezik ki véleményüket blogok (webes logok) vagy wikik (a felhasználók által szerkeszthető weboldalak) formájában. Bár ezek a források még nem fenyegetik közvetlenül a hagyományos média bevételeit, konkurenciát jelentenek az emberek figyelméért vívott küzdelemben.
- A fogyasztókat bombázzák a marketingkampányokkal azt célozva, hogy nézzenek tévét mobiltelefonukon és más mobileszközöiken. Azonban ők elsősorban egyszerű tartalmakra éhesek, csengőhangokra, képernyővédőkre és -hátterekre, amivel személyessé tehetik készülékeiket.
- Beindul a digitális földi televízió (*digital terrestrial television*, DTTV). A fogyasztók egyre inkább a földi sugárzásokat fogják választani a kábeles helyett. A vezeték nélküli szolgáltatók kísérleteznek majd a DTTV-hálózatokkal új bevételi forrásokat keresve.

Itt csupán érintőlegesen szükséges megjegyezni, hogy a médiaszabályozásért felelős Miniszterelnöki Hivatal 2006 októberében széles körű szakmai konzultációra bocsátotta a „*Javaslat a televíziózás és a rádiózás digitális átállásának magyarországi stratégiájára A(DÁS)*” című dokumentumot, amely első körben, még nem a véglegesített formájában számos vitatható javaslatot fogalmaz meg az átállással kapcsolatos állami teendők tekintetében.⁴

Utalni kell azonban arra a körülményre is, hogy a „broadcasting – sok pénz” teória, még mindig az idézett szerzőpárosunkra hivatkozva, megfordulni látszik. A Magyar Tartalomipari Szövetség 2006 novemberében tartott „DAT 2006” elnevezésű konferenciáján az Információs Társadalom és Trendkutató Központ jelen lévő kutatója fontosnak tartotta kiemelni, hogy a digitális tartalmak másként viselkednek, mint a hagyományosak, különösen az előállítás módja, költsége, valamint a hozzáférés és az interaktivitás tekintetében.

A digitális tartalmak előállításának csökkenő költségei generálják a legnagyobb változásokat. Ez mindenképpen a digitális tartalom-ipar térnyerésének irányába mutat a hagyományos tartalomipari ágakkal szemben, mivel egyre inkább nyilvánvalóvá válik, hogy digitális tartalmat előállítani és használni kevésbé költséges, mint az analóg tartalmakat, még akkor is, ha az egyes tartalmak a legkülönbözőbb árkategóriákba eshetnek.

⁴ http://misc.meh.hu/letoltheto/DAS_vitaanyag.pdf

A digitális formáknak különösen jellemző sajátossága az alacsony forgalmazási költség, vagy másképpen az alacsony tranzakciós költség. Ez könnyebb piacra lépést tesz lehetővé, valamint egyúttal tágítja a piaci lehetőségeket is. Az internethez való hozzáférés egyaránt lehetőséget teremt a szomszédban tartózkodó és a világ túlsó végén élő fogyasztók eléréséhez. Egészen másképpen viselkedik a költségek és az elérhetőség szempontjából, mint a hagyományos televíziós műsorsugárzás vagy a videokazettás terjesztés. A széles sávú internethozzáférés ezenkívül generálja majd a gazdagabb digitális tartalmakat. A hozzáférési sebesség és az állandó rendelkezésre állás még a kevésbé médiagazdag tartalmak hasznosságát is növelni fogja.

Nemzetközi szabályozás – a Római Egyezmény

Blogok, wikik, konvergencia, digitális földi televízió, műsorsugárzás mobilkészüléken keresztül, széles sávú internethozzáférés – hosszan lehetne folytatni a felsorolást a technikai változásokról, azokról az új jelenségekről, amelyek a műsorsugárzás terén meghatározó változást idéztek elő, és amelyekkel nem sikerült a jogi szabályozásnak lépést tartani nemzetközi szinten. Adott tehát az igény a legfontosabb hatályos nemzetközi instrumentumnak, az 1961-es Római Egyezménynek a naprakésszé tételére.

Az egyezménynek a műsorsugárzó szervezeteket érintő rendelkezései közül most csak a nemzeti elbánásra, az egyezmény által biztosított minimumjogokra vonatkozóakat tekintjük át. A nemzeti elbánást a Római Egyezménnyel kifejezetten biztosított védelem, valamint az abban foglalt korlátozások figyelembevételével kell biztosítani (2. cikk 2. bekezdés). Főszabályként ennek az egyezménynek az alkalmazásában a nemzeti elbánás annak a szerződő államnak a hazai törvényei szerinti elbánást jelenti, ahol a védelmet kéri olyan műsorsugárzó szervezetek számára, amelyek székhelye az illető államban van, és olyan adásokra vonatkozóan, amelyeket a területén elhelyezett adókról sugároznak (2. cikk 1. bekezdés c. pont). A Római Egyezmény szerint valamennyi szerződő állam nemzeti elbánásban köteles részesíteni a műsorsugárzó szervezeteket, ha azok székhelye valamely másik szerződő államban van, vagy a sugárzott műsort valamely másik szerződő államban lévő adóállomásról vették át (6. cikk 1. bekezdés). Azonban bármelyik szerződő állam nyilatkozhat úgy, hogy csak abban az esetben fog védelmet nyújtani a sugárzott műsoroknak, ha a műsorsugárzó szervezet székhelye valamely másik szerződő államban található, és a sugárzás átvitele ugyanazon szerződő államban lévő adóállomásról történt (6. cikk 2. bekezdés).

A Római Egyezmény 13. cikke rendelkezik a minimumjogokról. Eszerint a műsorsugárzó szervezetek joga, hogy engedélyezzék vagy megtiltsák

- a) sugárzott műsoraik tovább sugárzását;
- b) sugárzott műsoraik rögzítését;
- c) (i) a sugárzott műsoraikról engedélyük nélkül készített rögzítések többszörözését, (ii) sugárzott műsoraikról a 15. cikk rendelkezéseivel összhangban eszközölt rögzítéseknek az e rendelkezésekben említettektől eltérő célokra való többszörözését;

- d) televíziós sugárzott műsoraiknak a nyilvánossághoz való közvetítését, ha az olyan helyen történik, amely a nyilvánosság számára belépődíj megfizetése ellenében áll nyitva; e jog gyakorlásának feltételeit azon szerződő állam jogosult meghatározni, amelyben a védelmet igénylik.

A fenntartásokat engedő 16. cikk b. pontja értelmében ha valamely szerződő állam nyilatkozatot tesz, hogy a 13. cikk d. pontja szerinti nyilvánossághoz való közvetítés jogát nem alkalmazza, a többi szerződő állam nem köteles a 13. cikk d. pontjában említett jogot azoknak a műsorsugárzó szervezeteknek biztosítani, amelyeknek székhelye a nyilatkozó államban van.

Amint a Római Egyezmény teljes szövegét, úgy egyes rendelkezéseit sem vizsgálták felül. A műhold útján továbbított műsorhordozó jelek elosztására vonatkozó, 1974-ben aláírt brüsszeli Műhold Egyezmény is csak néhány rendelkezést tartalmazott e tárgyban. A TRIPS-megállapodás vonatkozó rendelkezése gyakorlatilag a Római Egyezmény mintájára épül fel. A 14. cikk 3. pontja értelmében a rádió- és televíziószervezeteket megilleti az a jog, hogy hozzájárulásukhoz kössék a sugárzott műsor rögzítését, a rögzítések többszörözését és tovább sugárzását, valamint rádió- és televízióműsoraik közönséghez való közvetítését. Ahol a tagok ilyen jogokat nem adnak a rádió- és televíziószervezeteknek, megadják a lehetőséget a műsorok tartalmára vonatkozóan fennálló szerzői jogok tulajdonosainak arra, hogy – összhangban a BUE előírásaival – megakadályozzák a fenti cselekményeket. Igen vitatott a TRIPS-megállapodás 14. cikkének 6. pontja, amely lehetővé teszi a tagok számára a Római Egyezmény szerinti feltételeket, korlátozásokat, kivételeket és fenntartásokat. A BUE 18. cikkében foglalt visszaható védelem is megfelelően alkalmazandó az előadóművészek és a hangfelvételgyártók hangfelvételekre vonatkozó jogaira, de a rádió- és a televíziószervezetek jogaira nem. Ezért ezek érdek-képviselői szervezetei gyakran adnak hangot azon nézetüknek, hogy e vonatkozásban a TRIPS-megállapodás nem tartalmaz valóban lényeges rendelkezéseket, sőt, a Római Egyezmény előírásaihoz képest inkább csorbitja jogaikat.⁵

1996. december 20-án Genfben a közel 120 ország részvételével a WIPO által megrendezett diplomáciai konferencia két nemzetközi szerzői jogi tárgyú szerződés, a Szerzői Jogi Szerződés (WCT) és az Előadásokról és Hangfelvételekről szóló Szerződés (WPPT) aláírásával zárult.⁶ A két nemzetközi dokumentumot együtt szakmai körökben gyakran „internetszerződéseknek” is nevezik, mivel számos rendelkezést tartalmaznak a szerzői jog és szomszédos jogok a digitális korszak technikai kihívásainak megfelelő védelmére. A két WIPO-szerződés közül a WPPT naprakész szabályozást biztosított a Római Egyezmény két

⁵ Lásd még Munkácsi Péter: Néhány gondolat a rádió- és televíziós szervezetek szomszédos jogi védelmét érintő nemzetközi szerződéstervezetről. Médiakutató, 2004, nyár; http://www.mediakutato.hu/cikk/2004_02_nyar/09_nehany_gondolat/02.html

⁶ Az adatbázisok nemzetközi védelméről szóló harmadik szerződéstervezet megtárgyalását elnapolták. A téma a Szerzői és Szomszédos Jogi Állandó Bizottság ülésein jelenleg is napirenden van.

jogosulti csoportja, a hangfelvétel-előállítók és az előadóművészek (kivéve az audiovizuális előadóművészi teljesítmények⁷) vonatkozásában; kimaradtak viszont a védelemből a rádió- és televíziós szervezetek, találó kifejezéssel élve „Róma árvái”. A diplomáciai konferencia előkészítő munkáit intéző *New Instrument Committee* és a *Berne Protocol Committee* a néhány évvel korábbi TRIPS-tárgyalások tapasztalataiból kiindulva azon az állásponton volt, hogy nagyon lelassítaná az új szerződésszöveg előkészítő munkáit, ha abba belefoglalnák a rádió- és televíziós szervezetek jogait is. Az 1996 februárjában tartott együttes bizottsági ülésen a rádió- és televíziós szervezetek jogainak nemzetközi szintű naprakésszé tétele érdekében tett küldöttségi indítvány nyomán az a döntés született, hogy e témakörrel közvetlenül a diplomáciai értekezlet befejezését követően, a WIPO égisze alatt kell foglalkozni. A Fülöp-szigeteki küldöttség javaslata alapján a WIPO Nemzetközi Irodája 1997 áprilisában Manilában nemzetközi szimpóziumot rendezett a műsorsugárzók jogairól (*WIPO World Symposium on Broadcasting, New Communication Technologies and Intellectual Property*).

A WIPO szerződéstervezete

A Szerzői és Szomszédos Jogi Állandó Bizottság (SCCR) munkájának alapját a WIPO manilai, valamint az 1998 februárjában, Cancúnban megtartott *brainstorming*-forum következtetései képezték. Az állandó bizottság első három ülésszakán napirenden volt ugyan a műsorsugárzó szervezetek jogainak kérdése, az érdemi munka azonban csak az ötödik, úgynevezett „leltározó” ülésszakon, 2001 májusában kezdődött el.

Itt érdemes egy pillanatra megállni: a bizottság 2006-ban két ülést is tartott, ahol a fő napirendi pontot a műsorsugárzó szervezetek védelme képezte. A WIPO konszenzuson alapuló döntéshozatali eljárása következtében öt évnyi időre volt szükség, hogy a majdani diplomáciai konferencia összehívásának alapidokumentumát képező szerződésszerű szöveg tervezete, az ún. alapjavaslat-tervezet, illetve annak módosított szövegváltozata elkészüljön.

Öt évet szentelni egy témára – indokolatlanul hosszú idő. Öt év alatt megváltoztak az érdekek, az indítékok. A viták kezdettől fogva olyan alapkérdések kapcsán bontakoztak ki, mint például a védelem tárgya, illetve a védelem kedvezményezettje(i). E csomópontok mentén kerültek napirendre különösen az internetalapú műsorsugárzás/műsorsugárzók (*webcasting/webcasters*), a műsorhordozó jelek, a műsorsugárzó szervezetek és a jelkódolás kérdései.

2001 óta az internetalapú műsorsugárzás kérdése szolgál a viták alapjául. A *webcasting* eltérő megítéléséből adódóan leginkább az Európai Közösség és a tagállamok, valamint az Amerikai Egyesült Államok fejezett ki markánsan elkülönülő álláspontot. Az Egyesült Államok olyan naprakész egyezmény megalkotását célozta meg, amely egyaránt megfelel a mai

⁷ 2000 decemberében diplomáciai értekezletet rendeztek az audiovizuális előadóművészi teljesítmények védelmét szabályozó nemzetközi szerződés létrehozása céljából, amelyre akkor a jogátruházás kérdésében kialakult konszenzus hiánya miatt nem került sor.

és az előrelátható jövőbeni technológia állásának. A küldöttség hangsúlyozta, hogy nem lenne teljes értékű megoldás a megalkotandó szerződést a hagyományos műsorsugárzásra korlátozni. A XXI. században létrehozandó első nemzetközi egyezménynek a XXI. század fejlődését és érdekeit kell tükröznie. Éppen ezért a kedvezményezettek körébe beletartoznának a vezetékes és internetes műsorsugárzók (*webcasters*) is. Ami a biztosítandó jogok körét illeti, a javaslatban szereplő jogosítványok lehetővé teszik a kedvezményezettek számára a jelhalmozkodás elleni küzdelmet, valamint előnyök szerzését a számítógépes hálózaton való továbbközvetítésből, a vezetékes továbbközvetítésből és az eltérő idejű vezetékes vagy vezetékek nélküli közvetítésből (*deferred transmission*).

Az Európai Közösség szövegjavaslatában, illetve ülésről ülésre szóban is kihangsúlyozta, hogy a vita központi kérdése: az új egyezményben mennyiben kapnának helyet olyan cselekmények, amelyek védelemben részesülnének a hagyományos, vezetékek nélküli műsorsugárzás kapcsán. Evidenciának tekinthető, hogy a Római Egyezmény felülvizsgálatra szorul, azonban nem született közös válasz arra nézve, hogy a felülvizsgálat meddig terjedjen, arra különösen nem, hogy az egyezmény magában foglaljon-e bizonyos internetalapú közvetítéseket vagy a *webcastingot*. Az európai nézet szerint nem szükséges ugyanolyan mértékű védelmet nyújtani a nagyszámú és beazonosíthatatlan internetalapú műsorsugárzók számára, mint a már elismert műsorsugárzóknak. Másfelől azonban nem támogatták azt az elképzelést sem, hogy valamennyi, az új technológián alapuló közvetítést ki kellene zárni az új dokumentum tárgyából.

2003–2004 során az állandó bizottságban az EU–USA nézetkülönbséget egyre inkább háttérbe szorította egy új kettős jelenség: egyfelől a fejlődő országok markáns és erősen politikai indíttatású színre lépése, másfelől az új nemzetközi szerződésnek a Római Egyezményen alapuló megalkotásával szemben erősen kritikus, ülésről ülésre gombamódon szaporodó, nem kormányzati szervezetek részvétele. A fejlődő országok közül különösen India és Brazília hozzászólásai, alkalmi szövetségben Argentínával, Egyiptommal, Iránnal és több dél-amerikai országgal, hasonlóan az ENSZ más szakosított szervezeteihez szinte klasszikus parlamenti obstrukcióként hatottak a WIPO üléstermében. Az új, nem kormányzati szervezetek közül figyelmet érdemelnek a CPTech (*Consumer Protection on Technology*), az EFF (*Electronic Frontier Foundation*) és az IP Justice állásfoglalásai. Nem meglepő az átfedés közöttük, hiszen a fejlődő országok és az új, nem kormányzati szervezetek egyaránt a tudáshoz, az ismerethez, az információhoz való hozzáférést szorgalmazzák. Éppen egy évvel ezelőtt Peru, Chile, Kolumbia szövegjavaslattal artikulálta be ezen értékeket a tervezett szerződés szövegébe. Az alapjavaslat-tervezet SCCR/15/2 dokumentumjelzetet viselő módosított szövege magában foglalja ezen általános alapelveket (2. cikk), a kulturális sokszínűség védelmét összhangban az UNESCO kulturális sokszínűség védelmét biztosító új egyezményével (3. cikk), valamint a versenyvédelmi rendelkezést (4. cikk).

A hagyományos szerzői jogi érdekek mentén szerveződött nem kormányzati szervezetek között összhang mutatkozik abban, a tagállamok részére szánt figyelemfelhívásban, hogy

tegyenek meg mindent a nemzetközi szerződés mielőbbi tető alá hozása és a jelkódok visszaszorítása érdekében. Különösen aktív szerepet játszik az Ázsiai-Csendes Óceáni Műsorsugárzó Szervezetek Uniója (ABU), az Európai Közzolgálati Műsorsugárzó Szervezetek Uniója (EBU), az Arab Államok Műsorsugárzó Szervezeteinek Uniója (ASBU), a Karibi Műsorsugárzó Szervezetek Uniója (CBU), a CISAC, illetve nevében a Rögzítési és Többszörözési Mechanikai Jogokat Kezelő Társaságok Nemzetközi Irodája (BIEM), a Színművészek Nemzetközi Szövetsége (FIA), a Hangfelvétel-előállítói Iparág Nemzetközi Szövetsége (IFPI), a Zenei Kiadók Nemzetközi Szövetsége (ICMP/CIEM).

Mindeközben az EU és az USA álláspontja közeledett egymáshoz, és sikerült a webcasting kérdésében is kompromisszumos megoldást találni idén májusban; a szerződést létrehozó munka a hagyományos műsorsugárzó szervezetek védelmére koncentrálódik, és a webcasting kérdése csak az idei WIPO-közgyűlést követően kerül napirendre.

Hol tartunk most – kilátások 2007-re

A WIPO 33. közgyűlésén, 2006. október elején hosszas tárgyalások és kompromisszumos megoldások eredményeként döntést hozott arról, hogy 2007. november 19. és december 7. között Genfben diplomáciai konferenciát hívnak össze a műsorsugárzó szervezetek védelme tárgyában. A diplomáciai konferencia tárgya a WIPO műsorsugárzó szervezetek, ideértve a vezeték útján sugárzó szervezetek védelméről szóló szerződésének megtárgyalása és létrehozása. A szerződés tárgya a hagyományos értelemben vett műsorsugárzó és vezeték útján sugárzó szervezetek védelme.

Az SCCR/15/2 dokumentumjelzettel ellátott, módosított alapjavaslat-tervezet képezi az alapjavaslatot azzal egyetértésben, hogy a felek javaslatokat tehetnek hozzá a diplomáciai konferencia idején.

A diplomáciai konferenciát előkészítő bizottság ülését 2007 júniusában hívják össze. Az előkészítő bizottság tekintetbe veszi a diplomáciai konferencián elfogadásra kerülő eljárási szabályok tervezetét, mindazon államok, a kormányközi és a nem kormányzati szervezetek listáját, akiket a konferencián való részvételre hívnak meg, továbbá az egyéb szükséges szervezési kérdéseket.

A Szerzői és Szomszédos Jogi Állandó Bizottság két rendkívüli ülést tart 2007 januárjában és júniusában a még nyitva maradt kérdések tisztázása érdekében. E két ülés feladata, hogy megállapítsa és véglegesítse a jelalapú megközelítésben a védelem tárgyát és terjedelmét azzal, hogy az a diplomáciai konferencia számára felülvizsgált alapjavaslatként szolgál, módosítva az SCCR/15/2 dokumentum idevonatkozó részeit. Ha ez a megállapodás létrejön, a diplomáciai konferenciát összehívják, ellenkező esetben a további viták az SCCR/15/2 alapján zajlanak.

A diplomáciai konferencia tárgyában, a tagállamok kérésére, a WIPO titkársága konzultációs és informális üléseket szervez az érintett tagállamok közreműködésével. Az üléseket a meghívó tagállam rendezi.

Az állandó bizottság soron következő, I. rendkívüli ülésére 2007. január 17–19. között került sor. A Tanács szellemi tulajdon-jogi tárgyu, 2006. novemberi és decemberi munkacsoportos ülésein a kérdés folyamatosan napirenden szerepelt az értékelés és a jövőbeli tárgyalási álláspont kialakítása érdekében. A Bizottság által adott helyzetértékelés szerinti két opció: (i) a két rendkívüli SCCR-ülést követően nem lesz akadálya annak, hogy összehívják a konferenciát, vagy pedig (ii) egy teljesen új szövegjavaslat születik a jelalapú megközelítésén, amely már semmiben sem emlékeztet majd az SCCR/15/2 dokumentumra. Kétséges tehát, mennyiben marad meg alapidokumentumnak e hivatkozott munkaanyag. Az USA már kifejezte, hogy nem érdekelt a szerződés létrejöttében, bár ebben változást hozhat, hogy decembertől a szerzői jogi ügyeket főtitkárhelyettesi minőségben az amerikai küldöttség főtárgyalója veszi át.

India a védelem nagyon szűk terjedelmében érdekelt, Brazília a rögzítést követő védelem lehetőségét utasítja el. Japán, az ázsiai országok, illetve Oroszország a szerződés mellett foglalnak állást. Az Európai Bizottság szerint a szerződésnek az európai műsorsugárzókkal folytatott konzultációkra, illetve az *acquis*-ra tekintettel az alábbi minimumszabályokat kellene tartalmaznia: műszaki intézkedésekkel kapcsolatos kötelezettségek, jogkezelési adatokkal kapcsolatos kötelezettségek, a műsorsugárzást megelőző jel védelme, a továbbközvetítés joga, a rögzítés joga, a rögzítést követő jog, az eltérő idejű vezetékes vagy vezeték nélküli közvetítés joga (*deferred transmission*). A jelenlegi szövegjavaslatból a nyilvánosság részére való közvetítés joga (10. cikk), a terjesztés joga (13. cikk), a rögzített műsorok érkelhetővé tételének joga (15. cikk), valamint a védelmi idő (18. cikk) tekintetében mutat a közösségi álláspont rugalmasságot. Az Európai Közösség és januártól annak 27 tagállama a Római Egyezményen alapuló, de az *acquis* keretein belül maradó megközelítésben érdekelt. A bizonytalanság azonban 2007-ben is megmarad.⁸

Megjegyzendő, hogy magának a szervezetnek is szüksége van egy sikeresen befejezett munkára, hiszen immáron egy évtizede függő, megoldatlan ügyek jellemzik a szerzői jogi tárgyu munkát.

Reméljük, a 2008-ban megrendezésre kerülő MIE-konferencián már egy elkészült, aláírt szerződésről számolhatunk be.

⁸ Megjegyzés: A jelen előadás nyomdába kerülésének időpontjában már megrendezésre került az állandó bizottság I. rendkívüli ülése, amely még mindig nyitva hagyott olyan lényeges kérdéseket, mint a műsorsugárzás rögzítését követő jogok, a műsorsugárzó szervezetek számára biztosítandó kizárólagos jogok, a műszaki intézkedések alkalmazása (pl. titkosítás) a műsorsugárzó szervezetek által, valamint az interneten továbbított jel természete. Az ülésen az állandó bizottság elnöke több ún. „non-paper”-t adott ki e kérdések vitaanyagaként. Az ülés végén az állandó bizottság felkérte az elnököt újabb munkaanyag elkészítésére, különös tekintettel a feladatokra, a védelem speciális terjedelmére (*specific scope*) és a védelem tárgyára, amelyhez a tagállamok, az EK és 27 tagállama, illetve a regionális csoportok elektronikus úton észrevételeket tehetnek. Az új munkaanyag elkészítésének határideje 2007. május 1.; az állandó bizottság II. rendkívüli ülésének megrendezésére 2007. június 18. és 22. között kerül sor.

ÖSSZEFOGLALÓ A DOMÉNNÉV-REGISZTRÁCIÓRÓL ÉS A DOMÉNNEVEKKEL ÖSSZEFÜGGŐ JOGÉRVÉNYESÍTÉSRŐL TARTOTT KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉSRŐL

A téma vizsgálatának aktualitását az adja, hogy a szellemi tulajdonjogok érvényesítésével összefüggő egyes feladatokról szóló 1104/2005. (X. 27.) Korm. határozat 1. pontja értelmében „*meg kell vizsgálni az érintett társadalmi és érdek-képviselői szervezetek bevonásával a hazai domainnév-regisztrációs rendszer és a szellemi tulajdonjogok kapcsolatát, különös tekintettel a vitarendezésre, és a vizsgálat eredményéről tájékoztatót kell készíteni a Kormány részére*”. A feladat elvégzésre az érintett szervezetek munkacsoportot hoztak létre, amelynek anyagai elérhetőek a www.mszh.hu honlapon a *domain* alcím alatt.¹

A kerekasztal-beszélgetés tárgya elsődlegesen az volt, hogy a *jogi képviselő szempontjából* vizsgálja, milyen módon szükséges a regisztrációs szabályok továbbfejlesztése; mely szempontok alapján célszerű adott jogvita esetén bírósági eljárást vagy vitarendezési eljárást indítani.

A kerekasztal-beszélgetésen részt vett dr. Cserba Veronika (Magyar Szabadalmi Hivatal), dr. Mayer Erika (ügyvéd, infomediátor, Internet Szolgáltatók Tanácsa) és dr. Szamosi Katalin (ügyvéd, S.B.G.&K. Ügyvédi Iroda), a moderátor dr. Bacher Gusztáv (ügyvéd, Szecskay Ügyvédi Iroda) volt. Jelen összefoglaló a beszélgetésen elhangzottakat rövidítve, nem teljes körűen mutatja be, és tartalmazza az összeállítás szerzőjének reflexióit is.

Dr. Cserba Veronika bemutatta a munkacsoportban feltárt problémákat, a kidolgozott intézkedési lépéseket, és a vitaindítót követően a résztvevők megvitatták a doménregisztrációs rendszer esetleges reformjának területeit, és azokat a tényezőket, amelyek alapján a jogi képviselők a jogérvényesítés módja tekintetében választanak a bírósági eljárás vagy a vitarendezési eljárás indítása között; melyik a gyorsabb, hatékonyabb, kiszámíthatóbb. A vita során az alábbi kérdések merültek fel.

1. DOMÉNREGISZTRÁCIÓS RENDSZER

Milyen módon biztosítja a regisztrációs szabályzat harmadik személyek jogainak védelmét?

Mayer Erika bemutatta, hogy az ISZT által elfogadott Domainregisztrációs Szabályzat számos olyan elemet tartalmaz, amely a jogérvényesítést segíti:

¹ Cserba Veronika és Lendvai Zsófia: A domainnév-regisztráció és a domainnevekkel összefüggő jogérvényesítés c. tanulmánya átfogó képet nyújt a jelenlegi doménregisztrációs rendszerekről és a doménnevekkel kapcsolatos alternatív vitarendezési eljárásokról; <http://www.mszh.hu/domen/Dommennev.pdf> és Fehér Könyv a szellemi tulajdon védelméről, MSZH, Bp., 2006, p. 159.).

- a) Az ISZT lehetőséget biztosít arra, hogy egy beadott igényt két hétig az igényelt domén-névre védjegyjogosultsággal rendelkező igénye vita nélkül megelőzzön (ún. prioritás). A beadott igények megtekinthetők a weben. Ez a *meghirdetés* az esetleges jogsér-tő igénnyel veszélyeztetett jogosultaknak (ha megfelelően figyelnek) lényeges előnyt biztosít, mivel lehetőség van a .hu doménnevek tekintetében arra, hogy egy beadott igénnyel szemben az igények nyilvános listája alapján két héten belül a védjegyjogo-sult panasszal éljen és a *Tanácsadó Testület* eljárását kérje. Mindenfajta panasz vagy vitarendezés a nemzetközi gyakorlatban csak a bejegyzés után lehetséges.
- b) Az ISZT és a regisztrátorok vállalják, hogy a doménvitákban hozott *jogerős bírósági döntéseket végrehajtják* perben állás nélkül is (ha arról értesítést kapnak). Ha a per-vesztes az ítélet ellenére, magától nem hajlandó lemondani egy doménnévről, ez nem hátráltatja a végrehajtást, és a pernyertes félnek nem kell még hónapokat vagy éveket várnia és jelentős költségeket megelőlegeznie a bírósági végrehajtás során. Hasonló-képpen végrehajtják az alternatív vitarendezési eljárásban hozott döntést.
- c) Az ISZT működteti a *felfüggesztés* intézményét, amely gyorsan érvényesíthető bírósá-gi ideiglenes intézkedés esetén. Ilyenkor a doménhasználó műszakilag el van tiltva a domén, illetve a doménnév használatától. Az ISZT a felfüggesztést – ugyanúgy, mint a végrehajtást – értesítése esetén ugyancsak perben állás nélkül teljesíti, amennyiben a használót előzetesen végrehajtható végzés tiltja el a doménnév használatától.
- d) Ha az ISZT értesítést kap valamely doménnévvel kapcsolatban folyamatban lévő per-ről, alternatív vitarendezési eljárásról, akkor *a per idejére letiltja a doménre vonatkozó használati jog átruházásának lehetőségét*, ezzel elejét veszi annak, hogy a felperesnek újabb és újabb alperessel kelljen pereskedni.
- e) Az ISZT működteti a *tm.hu közdomént*, ami alá csak védjegyjog igazolásával lehet domént regisztrálni. Ez a WIPO által is ajánlott módszer arra szolgál, hogy a fogyasztók itt biztosak legyenek abban, hogy a védjegyjogosultak információs oldalaira jutnak.
- f) Az ISZT a már delegált domének esetében *alternatív vitarendezési eljárást* biztosít, amely az .eu TLD-vel kapcsolatban elfogadott eljárási mintán alapul.

A számos külföldi jogeset (pl. WIPO) is azt mutatja, hogy nincs olyan regisztrációs sza-bályzat, amely kizárná a jogsértő regisztrálást.

Elegendőek-e ezek a szabályok?

A védjegyjogosultak jelezték, hogy a szellemi tulajdon-jogok megsértése esetén aggályos a vitát kiváltó doménnév tulajdonosának azonosítása, mivel az igénylő adatainak hozzáfér-hetősége és valódisága nem mindig biztosított. A szellemi tulajdon-jog jogosultja ilyenkor kizárólag a regisztrátorral tudja felvenni a kapcsolatot. A regisztrátori általános szerződési feltételek viszont kizárják a regisztrátor felelősségét a doménnév delegálásából, valamint használatából adódó jogsértések és károk tekintetében.

A Domainregisztrációs Szabályzat elméletileg megfelelő formai követelményeket támaszt az igénylővel szemben annak érdekében, hogy a doménigénylő adatai az igénylőlapon a valóságnak megfelelően, formailag és tartalmilag helyesen jelenjenek meg. Ennek megfelelően a szabályzat a delegálás visszavonásával szankcionálja azt, ha az igénylő nem valós adatokat ad meg. A jogszerűsége törekvő regisztrátorok, valamint a védjegyjogosultak érdeke megegyezik abban, hogy szükség van a valótlan adatok kiszűrésére.

Szamosi Katalin előadta továbbá, hogy a védjegyjogosultak képviselőjeként úgy véli, hogy a Domainregisztrációs Szabályzatban előírt szankciók nem mindig működnek megfelelő hatékonysággal (ezen kérdéseket részletesen a következő pontok mutatják be).

Hogyan felel a regisztrátor, különös tekintettel a szellemi tulajdoni jogszabályokra a Jogérvényesítési Irányelv átültetését követően?

A Domainregisztrációs Szabályzat 2.3 pontja szabályozza a felelősség kérdését a doménnev választásáért. Kizárólag a doménigénylő, illetve doménhasználó felelős

- a) a doménnev megválasztásáért, jelentéstartalmáért, használatáért és ezek következményeiért,
- b) a doménnevválasztás és -használat jogszerűségéért,
- c) a doménnevválasztással vagy -használattal harmadik személynek okozott kárért.

Sem a regisztrátor, sem a nyilvántartó nem felel azért, hogy a doménnev választásának és használatának jogszerűségét vagy a Domainregisztrációs Szabályzatnak történő megfelelését az igényléskor, illetve a használat során ellenőrizze (szabályzat, 2.3.4.). Sem a regisztrátortól, sem a nyilvántartótól nem várható el, hogy eldöntse, hogy a doménnev választása vagy használata jogszerű-e (2.3.5).

A doménigénylő a lehető legnagyobb gondossággal tartozik eljárni abban a tekintetben, hogy az általa választott doménnev, annak igénylése, illetve annak használata más személy vagy szervezet jogait (pl. névkizárólagossághoz fűződő jogát, személyiséghez fűződő jogát, kegyeleti jogát, szerzői jogát stb.) ne sértse. *A doménigénylőtől elvárható, hogy a doménnev megválasztása előtt ellenőrizze a cégjegyzéket, illetve a védjegyadatbázist (2.2.1).* Nem választható és használható olyan doménnev, amely jelentéstartalmára és/vagy használatára nézve gyaníthatóan (i) jogellenes vagy (ii) megtévesztő (2.2.2).

Mentesülhet-e a regisztrátor a felelősség alól harmadik személy (védjegyjogosult) irányában, valamint az igénylő és a regisztrátor kapcsolatában?

A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (Vt.) 27. § (4) bek. alapján a védjegyjogosult követelheti a védjegybitorlás vagy az azzal közvetlenül fenyegető cselekmények *abbahagyását* és a további jogsértéstől történő eltiltást mind a bitorlóval, mind pedig azzal a *személlyel szemben, akinek szolgáltatásait a bitorlás elkövetéséhez igénybe*

vették. A regisztrátor tevékenysége a domén delegálásával kapcsolatban ez utóbbi magatartásnak tekinthető. Mayer Erika tájékoztatása szerint a gyakorlatban még nem fordult elő, hogy a regisztrátorral szemben ilyen igényt érvényesítettek volna.

A Vt. 27. § (5) bek. c) pontja alapján a védjegyjogosult az *adatszolgáltatásra* vonatkozó igényt azzal a személlyel szemben is támaszthatja, aki kereskedelmi mértékben nyújtott szolgáltatást a bitorlás elkövetéséhez (a cselekmények kereskedelmi mértékűek, ha a szolgáltatás jellegéből és mennyiségéből nyilvánvaló, hogy e cselekmények – közvetlenül vagy közvetetten – kereskedelmi vagy más gazdasági előny megszerzését szolgálják).

Gyakori panasz, hogy problémát jelent a vitát kiváltó doménnév használójának azonosítása. A védjegyjogosultak jelezték, hogy az igénylő adatainak hozzáférhetősége és valódisága nem mindig biztosított. Amennyiben a doménigénylő nem érhető el a WHOIS adatbázisban megjelölt címen, eredményezheti-e ez a doméndelegálás visszavonását? [„6.2. A delegálás visszavonásra kerül, (d) ha az 1.2.1.2. pontban meghatározott esetben a delegálásigénylési és/vagy fenntartási szerződés hiányára derül fény, illetve a domainhasználó nem tudja bizonyítani, hogy eredetileg ilyen szerződést kötött.”]

Milyen módon kell igazolni, hogy a doménhasználó nem érhető el a megadott címen (postai címen, e-mail címen)?

Felelősség az igénylő és a regisztrátor jogviszonyában

A regisztrátor a szükséges védjegykutatót (amely az MSZH internetes ingyenes adatbázisának ellenőrzését jelenti) az igénylő feladatává teszi. Az igénylő és a regisztrátor – általános szerződési feltétel formájában – megbízási szerződést köt annak érdekében, hogy a regisztrátor járjon el az ISZT-nél a domén delegálása ügyében. A Ptk. 476. § alapján ha a megbízó célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, a megbízott köteles őt erre figyelmeztetni; ha a megbízó utasításához e figyelmeztetés ellenére is ragaszkodik, az utasításból eredő károk őt terhelik. Fennáll-e ebben az esetben a figyelmeztetési kötelezettség? *Szakszerűtlen utasításnak tekinthető-e az olyan igénylés, amely bitorlást valósít meg? Lehet-e a megbízott teljesen passzív a kutatásban?* Noha a felek a diszpozitív szabálytól eltérhetnek, felmerül, hogy tisztességtelen az az általános szerződési feltétel, amely a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg [Ptk. 209. § (1) bek.]. E tekintetben figyelembe kell venni, hogy az igénylő akár fogyasztónak is minősülhet (fogyasztó: a gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül eső célból szerződést kötő személy). Eljuthatunk akár olyan értelmezéshez, hogy ha az igénylő szakszerűtlen utasítást ad, de nem figyelmezteti erre a regisztrátor, és a domén igénylőjével szemben megállapítják a bitorlást, az igénylő kérheti a bitorlás miatt a védjegyjogosultnak fizetendő kártérítési kötelezettség és az eljárási költségek mint károk megosztását a regisztrátortól a megbízási szerződés megszegése miatt.

2. AZ IGÉNYÉRVÉNYESÍTÉS LEHETSÉGES JOGALAPJAI

Az igényérvényesítés lehetséges jogalapjai az alábbiak:

- (i) védjegybitorlás, szerzői jogi jogsértés;
- (ii) a névviselési jog megsértése (kereskedelmi név);
- (iii) tisztességtelen piaci magatartás;
- (iv) a doménregisztrációs szabályokba ütközés.

A doménnév és védjegy kapcsolatára vonatkozó szabályozás vizsgálatának aktualitását jelzi, hogy a bíróság elé kerülő védjegybitorlási pereknek majdnem fele doménnévvel kapcsolatos jogvita.²

A hagyományos bírói úton történő jogérvényesítés és az alternatív jogérvényesítési fórumok között lényeges különbség, mint azt Csóti Tamás (bíró, Fővárosi Bíróság) a munkacsoport részére összefoglalta,³ hogy „a szerzői jogi vagy iparjogvédelmi oltalom alatt álló megjelölés domainnévkénti regisztrálásával és használatával kapcsolatos felelősség jelenleg alapvetően különbözik a törvényi szabályozásban (Ptk., Vt., Szt.) és az alternatív vitarendezési fórumokon alkalmazandó anyagi jogban. A törvényi szabályozás ugyanis *objektív felelősségi rendszerre* épül, míg az alternatív vitarendezés rosszhiszeműsége épülő *szubjektív felelősségi rendszerre* alkalmaz. A domainvitában érdekelt számára jelenleg választási lehetőség van a két vitarendezési lehetőség, és ilyen módon a két felelősségi rendszer között is. Életszerű így, hogy tényállástól függően bizonyos esetekben célravezetőbbnek tűnhet a Vt. alapján védjegybitorlási pert indítani (például ha a rosszhiszeműség csak nehezen bizonyítható), vagy inkább az alternatív lehetőséget választani (például akkor, ha a rosszhiszemű jogosult már több mint két éve nem kezdte meg a domainnév használatát).”

A vitarendezési eljárás előnye, hogy kérhető a doménnév átruházása (a bitorlási perben csak a jogsértés abbahagyását lehet kérni).

Bírói út igénybevétele esetén figyelembe kell venni, hogy míg a védjegybitorlási perben a Fővárosi Bíróság jár el, a névviselési jog megsértése vagy tisztességtelen piaci magatartás miatt indított eljárás a megyei bíróság hatáskörébe tartozik, de nincs kizárólagos illetékeségi szabály. Ezért olyan alperes ellen indított perben, akinek a lakóhelye/székhelye nem Budapesten van, a védjegybitorlás mellett egyéb jogcímen történő igényérvényesítés esetén párhuzamos eljárásokra kerül sor. Ezekben a perekben is kérhető ideiglenes intézkedés, de a jogszabály nem ír elő határidőt az ideiglenes intézkedés meghozatalára.

A vita során a résztvevők először a bírósági eljárások (védjegybitorlás) tapasztalatait, majd az alternatív vitarendezési eljárás szabályait vitatták meg.

² Csóti Tamás észrevételei a 2006. szeptember 22. napján tartott munkacsoportülés után; www.mszh.hu/domen

³ Csóti Tamás észrevételei a 2006. szeptember 22. napján tartott munkacsoportülés után; www.mszh.hu/domen

3. VÉDJEGBITORLÁS

3.1. VÉDJEGBITORLÁSI CSELEKMÉNY-E A DOMÉN IGÉNYLÉSE?

A Vt. 12. §-a szerint a védjegyoltalom alapján a védjegyjogosultnak kizárólagos joga van a védjegy használatára. A kizárólagos használati jog alapján a védjegyjogosult bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül gazdasági tevékenység körében használ olyan megjelölést, amelyet a fogyasztók a védjeggyel összetéveszhetnek a megjelölés és a védjegy azonossága vagy hasonlósága, valamint az érintett áruk, illetve szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága miatt. Tilos különösen szolgáltatás nyújtása vagy annak felajánlása a megjelölés alatt, valamint a megjelölés használata az üzleti levelezésben vagy a reklámozásban.

Korábban többen javasolták, hogy a Vt.-ben – a 12. § (3) bekezdésében – *önálló védjegyhasználati cselekményként kerüljön felsorolásra a védjegy doménnévkénti használata és regisztráltatása*. A Vt. 12. §-ának (3) bekezdése csak példálózóan sorolja fel a védjegyjogilag releváns használati cselekményeket, így nyílhatott lehetőség arra, hogy a doménnévhasználatot a bírói gyakorlat jogszabályi rendelkezés nélkül is védjegybitorlónak értékelhesse.

Ilyen jogalkotásra példa Olaszország, ahol a 2005-ben módosított Iparjogvédelmi kódex 22. cikke tiltja a más védjegyével azonos megjelölés doménnévként való regisztrálását.⁴ Amint azt Cserba Veronika előadta, nincs napirenden a Vt. módosítása.

3.2. A REGISZTRÁLÁS ÖNMAGÁBAN JELENTHET-E JOGOSULATLAN VÉDJEGBITORLÁST?

Eltérő tartalmú bírósági ítéletek ismertek a tekintetben, hogy a doménnév regisztrálása önmagában már jogosulatlan védjegyhasználatot jelent-e, azaz bitorlásként értékelhető-e.

A *Legfelsőbb Bíróság* – az ideiglenes intézkedés elbírálása során – *2001-ben* megállapította a *szivarvany.hu* doménnév igénylésével kapcsolatban, hogy a védjegy *használatának minősül a védjegy doménnévként történő regisztráltatása*. A védjegy évtizedek óta ismert, jó hírnevet élvez, annak megjelenítése az átlagos vásárló számára a védjegyjogosultat, az általa nyújtott kereskedelmi tevékenységet juttatja kifejezésre. A közismert megjelölés interneten való szerepeltetésével az alperesek – valószínűsíthetően – jogsértően használják ki e védjegy megkülönböztető képességét.⁵

Ezt a megállapítást kiegészítette a *Fővárosi Ítéltábla* – az ideiglenes intézkedés elbírálása során – *2005-ben* hozott végzésében,⁶ miszerint *csak a gazdasági szempontból releváns használat számít a védjegytulajdonos hozzájárulásától függő védjegyhasználatnak*. A regisztrálás önmagában nem gazdasági tevékenység körében végzett cselekmény. Az adott esetben az

⁴ <http://www.parlamento.it/parlam/leggi/deleghe/05030dl.htm>

⁵ Közzétéve: Védjegyvilág, 2001. 3. sz., p. 23.

⁶ 8.Pkf.25.805/2005; a végzés nincs közzétéve

esetleges rosszhiszeműség, amely a névválasztásban, illetve a honlap tartalomnélküliségében mutatkozik, a Vt. rendelkezései alapján nem nyerhet értékelést. Még a jó hírnevű védjegy esetében sem, mert ott is követelmény, hogy *a használati cselekmény gazdasági tevékenységnek* minősüljön.

Egy doménnév regisztrációja minősülhet ugyan védjegyhasználatnak,⁷ de mindig a konkrét tényállástól függően lehet ezt eldönteni. Az adott perben azonban nem volt megállapítható, hogy a természetes személy alperes doménregisztrációs tevékenysége *gazdasági jellegű* cselekménynek minősül, mivel a vitás honlap tényleges tartalommal nem került feltöltésre a regisztrálás óta, következésképpen a használat gazdasági jellege a honlap tartalma alapján nem volt megállapítható. Az alperes személye (ebben az esetben a domén igénylője egy magánszemély volt), a doménnév jelentéstartalma és a honlap tényleges tartalmának hiánya sem teszi valószínűsíthetővé, hogy a megjelölés használata gazdasági tevékenység körében történik. A regisztráció ténye pedig önmagában nem alkalmas arra, hogy a bíróság a védjegybitorlást valószínűsítettnek tekintse.

A Fővárosi Ítéltábla végzéséből következően a Vt.-vel összhangban a magáncélra történő használat nem minősül gazdasági tevékenység körében történő használatnak, ezért a doménnév regisztrálásának kezdeményezése a gazdasági tevékenység körébe nem tartozó célra, illetve önmagában a doménnév regisztrálása nem tekinthető a Vt.-ben meghatározott kizárólagos jogosultság [12. § (1) bek.] megsértésének.⁸

A honlapon megjeleníteni kívánt tartalom a leglényegesebb kérdése a védjegyhasználati minősítésnek, a használat jellege csak a honlap tényleges tartalma alapján határozható meg. Olyan doménnév alapján, amely mögött még nincs honlap, azaz a honlap tartalommal való feltöltése még nem kezdődött meg, nem állítható, hogy a doménnév önmagában gazdasági tevékenység körébe tartozna, és ezért védjegyjogi értelemben használati cselekménynek minősülne.⁹ Erre tekintettel a honlap tartalmának kialakításáig a bíróság a korábbi gyakorlat alapján várhatóan nagy valószínűséggel elutasítaná a védjegyjogosult keresetét. (Megjegyzendő, hogy éppen az ilyen esetek azok, amelyek jól mutatják a bírósági út és az alternatív vitarendezés anyagi jogi különbségeit, hiszen ebben az esetben a rosszhiszeműségnél „fogható meg” a jogellenes igénylés, ami azonban egy védjegybitorlási perben nem értékelhető.)

⁷ Álláspontunk szerint inkább védjegyhasználattal közvetlenül fenyegető cselekménynek tekinthető a regisztrálás.

⁸ A doménnév – igénylés alapján történő – regisztrálása ugyanis nem jelent mást, mint a doménnév nyilvántartásba vételét a kérelmező részére. A regisztráció révén tehát csupán egy nyilvántartásba kerül be a doménnév, amely nyilvánítás megmutatja, hogy a doménnevet kinek a javára delegálták. A regisztráció alapján a jogosult nemcsak gazdasági tevékenységet, hanem semmilyen tevékenységet sem végez a doménnév alatt.

⁹ Ezt az álláspontot szintén alátámasztja a német bírói gyakorlat, illetve a német kommentárirodalom. Lásd *Prof. dr. Reinhard Ingerl – Prof. dr. Christian Rohnke*: Markengesetz Kommentar. Verlag C.H. Beck, München, 2003, 2. Auflage, p. 1003–1004.; OLG Karlsruhe, Urt. v. 12.9.2001 – 6 U 13/01. Hasonló példák hozhatók az osztrák bírói gyakorlatból is. Szintén megállapítást nyert több ítéletben is, hogy a doménnév regisztrálása önmagában általában nem tekinthető a védjegy használatának (ÖOGH Beschl v. 30.1.2001 – 4 Ob 327/00t).

3.3. A DOMÉNNÉV IGÉNYLÉSE MINT VÉDJEGBITORLÁSSAL FENYEGETŐ MAGATARTÁS?

A Vt. 2006. április 15-én hatályba lépett módosítása alapján a védjegyjogosult nemcsak a bekövetkezett védjegybitorlás abbahagyását követelheti, hanem már az azzal *közvetlenül fenyegető cselekmények* esetén is felléphet [Vt. 27. § b) pont].

Elképzelhető ezért olyan értelmezés, hogy a doménnév regisztrálásával az igénylő már készen áll szolgáltatás nyújtására, így ez a bitorlással közvetlenül fenyegető cselekménynek minősül.

4. ALTERNATÍV VITARENDEZÉSI ELJÁRÁS (ADR-ELJÁRÁS)

Jogvita esetén az *Alternatív Vitarendező Fórum*¹⁰ jár el eljárási szabályzata szerint. Ezen eljárásban az ún. regisztrációs döntnök eljárási díja 80 000 Ft + áfa (háromtagú tanács esetén 120 000 Ft + áfa).

4.1. A REGISZTRÁCIÓS DÖNTNÖK ELJÁRÁSA SORÁN ALKALMAZANDÓ SZABÁLYOK

A regisztrációs döntnök eljárási szabályzata szerint az adott doménnév érdemi *használatának különösen az minősül* (ez természetesen nem azonos a gazdasági tevékenység során történő használattal), ha azt elektronikus levelezés során bizonyíthatóan, hosszabb ideig, rendeltetésszerűen használták, illetve ha az adott doménnév alatt, azzal összefüggésben a weboldalon tényleges tartalomszolgáltatás történik, illetve az adott doménnév a névvel összefüggő tartalmú weboldalra mutat, és a tényleges tartalommal rendelkező weboldal doménneve és az adott doménnév közötti összefüggés megállapítható. Ezek a használati magatartások jelenleg nem állapíthatók meg.

A regisztrációs döntnök a doménnév visszavonását vagy átruházását rendeli el, amennyiben az alábbi feltételek megvalósulnak:

- (a) a doménnév azonos egy olyan névvel vagy megtévesztően hasonlít egy olyan névhez, amely a kérelmező javára valamely hatályos magyar vagy közösségi jog által védett név, vagy amelynek használatára a kérelmező valamely magyar vagy közösségi jogszabály alapján jogosult, és
- (b) a kérelmező a doménnevet anélkül igényelte, hogy a névhez joga vagy jogos érdeke fűződne; vagy
- (c) a doménnevet rosszhiszeműen regisztráltatták és használják.

A doménnév igénylésével vagy használatával kapcsolatos rosszhiszeműség abban az esetben bizonyítható, ha például

¹⁰ Az Alternatív Vitarendező Fórum szolgáltatást a Magyarországi Internet Szolgáltatók Tanácsa Tudományos Egyesülete által erre kijelölt, mind a nyilvántartótól, mind a regisztrátoroktól független szervezet nyújtja. Névsora megtalálható: www.infomediator.hu

- a) a körülmények arra utalnak, hogy a doménnevet elsősorban azzal a céllal igényelték, hogy az adott név használatára jogosult személynek ellenérték fejében átruházzák, vagy használatát egyéb módon ellenérték fejében biztosítsák; vagy
- b) a doménnevet abból a célból igényelték, hogy megakadályozzák, hogy a név használatára jogosult az érintett nevet egy annak megfelelő doménnévben felhasználja (az igénylő ilyen jellegű magatartása bizonyítható; vagy a doménnevet a delegálás időpontjától számított legalább két éven keresztül nem használták megfelelő módon); vagy
- c) a doménnevet elsősorban azzal a céllal jegyeztették be, hogy egy versenytárs szakmai tevékenységét megzavarják;
- d) a doménnevet szándékosan arra használták fel, hogy az internetfelhasználókat haszonszerzés céljából a kérelmező honlapjára vagy egyéb online címére irányítsák azzal, hogy az igényelt doménnév összetéveszthető egy olyan névvel, amelynek használatára más jogosult, és az összetévesztést a kérelmező internetes honlapján vagy online címén hirdetett vagy található termék vagy szolgáltatás, illetve bármely más, a honlappal vagy online címmel kapcsolatos információ alapozza meg.

A doménjogi alapon történő fellépést azonban megnehezíti az eljárási szabályzat azon rendelkezése, miszerint a regisztrációs döntnök egy ízben az eljárást hat hónap időtartamra felfüggesztheti, ha a kérelmező a doménnevet az eljárás megindításától számított két éven belül igényelte, és az adott név tisztességes, jogszerű használatára az eljárás megindítása előtt még nem nyílt lehetősége, de nyilatkozik arról, hogy annak érdemi használatát az eljárás megindításától számított hat hónapon belül megkezdi. Amennyiben a határidő eredménytelenül telik el, és a kérelmező nem igazolja a doménnév érdemi használatát, a doménigénylés rosszhiszeműsége megállapítható.

Az Alternatív Vitarendező Fórum előtti eljárás megindításának célja lehet, hogy ennek eredményeként a domén jogosultja nyilatkozik, hogy kívánja-e használni a doménnevet, és ha igen, milyen célra (gazdasági tevékenység vagy magánhasználat körében). Ezen nyilatkozat mint bizonyíték felhasználható lehet egy védjegybitorlási eljárás során.

4.2. ALÁVETÉS

Mayer Erika kifejtette, hogy a regisztrációs döntnök hatáskörét a 2005. március 1-jétől hatályos Domainregisztrációs Szabályzat alapozza meg, amely általános szerződési feltételként, valamennyi .hu felső szintű doménnév alatti közdomén igénylésére, delegálására és fenntartására vonatkozó szerződés kötelező tartalmi eleme. Hatásköre a szabályzat 10. pontja értelmében valamennyi, 2005. március 1-jét követően delegált doménnévvel kapcsolatban indult jogvitára, illetve 2007. március 1-jét követően valamennyi, a .hu felső szintű domén alá delegált közdoménnel kapcsolatos jogvitára kiterjed. Bármely doménnév-delegálás tehát – e dátumok figyelembevételével – az Alternatív Vitarendező Fórum hatálya alá tartozik.

4.3. ÁTLÁTHATÓSÁG, HATÁROZATOK NYILVÁNOSSÁGA

A hazai alternatív vitarendezési szabályzattal kapcsolatban kifogásként merült fel, hogy *az Alternatív Vitarendezési Fórum a döntéseket nem hozza nyilvánosságra*. E rendelkezés fő indoka Mayer Erika szerint éppen az alternatív vitarendezési eljárások bizalmas, titkos jellegének tiszteletben tartása volt.

Mivel e jogviták során sokszor üzleti titkok kerülnek feltárára, és a felek erre vonatkozó előadására az indoklás is kitér, ezért indokolt lehet, hogy a döntéseket csak anonim formában, az üzleti titok és személyes adatok védelmének biztosításával lehessen megismerhetővé tenni. A regisztrációs döntnök eddigi működése során lezárt esetek száma talán mostanra érte el azt a mennyiséget, amely már egyfajta joggyakorlat nyomán követésére alkalmassá teheti, így az eddigi döntések feldolgozására és hozzáférhetővé tételére is a közeljövőben kerülhet sor.

További javaslat volt, hogy csak a felek neve, a vitatott doménnév és a döntés kerüljön közzétételre, mert ez a döntések kiszámíthatóságának bemutatására alkalmas lenne.

4.4. A REGISZTRÁCIÓS DÖNTNÖK HATÁROZATÁNAK KÖVETKEZMÉNYEI

Az eljárási szabályzat 26. pontja szerint a nyilvántartó és a regisztrátor alávetette magát a regisztrációs döntnök hatáskörének, így a döntést annak közlésétől számított 30 nap elteltével végrehajtja, kivéve, ha a felek a döntés megküldésétől számított 30 napon belül igazolják a nyilvántartó és a regisztrátor számára, hogy *a kérelmezett domén tárgyában közöttük bírósági eljárás van folyamatban*.

Ha a regisztrációs döntnök a domén visszavonására, átruházására irányuló kérelmet elutasítja, a kérelmező az esetnek megfelelő jogcímen a bíróság előtt a pert megindíthatja (pl. védjegybitorlás, névjog megsértése jogcímen). Az alternatív vitarendezési eljárás nem érinti a rendes bíróság előtti eljárás megindítását.

Ha a határozat a domén átruházását rendeli el, ebben az esetben a pert felperesként a domén használója indítja annak érdekében, hogy ne fosszák meg a domén használatától. Számos kérdés felmerült ezzel kapcsolatban: mi a kereseti kérelem és ki ellen kell megindítani az eljárást?

a) *Az ADR-t megindító személy ellen, akire a doménnevet a regisztrációs döntnök határozata átruházza?* Mi a kereseti kérelem és annak jogcíme? Kvázi tulajdonvédelem? A doménhasználati jog azonban nem dologi jog, és jogszabályi nevesítés hiányában szellemi alkotásnak sem tekinthető. A domén használata kötelmi jogi jogviszony, amely a nyilvántartóval kötött, harmadik személyre is kiható szerződés alapján áll fenn. Így tulajdonvédelemről nem beszélhetünk. Felmerült lehetséges jogcímként a kereskedelmi név védelme a Ptk. 77. § (4) bek. alapján, mivel a doménnév kereskedelmi névnek tekinthető.

Milyen alapon dönt a bíróság?

- Az eljárási szabályzat rendelkezéseit vizsgálja (jogos érdek és rosszhiszeműség) mint a felek közötti szerződéses rendelkezést arra tekintettel, hogy a doménhasználó az igényléskor elfogadta, hogy meghatározott feltételek esetén a delegálást visszavonhatja, illetve a domént átruházhatják?
- A felek közötti vita anyagi jogi hátterét vizsgálja (bitorlás, névjog megsértése, Tívt.)? Kell-e a kérelmezőnek, akire a regisztrációs döntnök a domént átruházta, vizontkeresetet indítania?

b) A regisztrátor és nyilvántartó ellen?

Ez esetben a kereseti kérelem az lenne, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy jogellenes a domén delegálására vonatkozóan megkötött szerződés megszüntetése a regisztrátor részéről, amennyiben végrehajtja a regisztrációs döntnök határozatát?

A Pp. 123. §-a szerint megállapításra irányuló egyéb kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.

A fentiek alapján a gyakorlat számára feladat a probléma megoldása.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

A doménjogban alkalmazott ún. elsőbbségi elv („*first come, first served*”) szerint a doménnév regisztrálására előterjesztett igényeket azok benyújtásának sorrendjében kell teljesíteni. Erre tekintettel javasoljuk a jogosultaknak ellenőrizni, hogy a szükséges doménnevek szabadok-e még, és ha igen, azokra az igénylést benyújtani, vagy megbízást adni az igénylést követően két hét időtartamra „felszólalás céljára” közzétett doménigénylések folyamatos figyelésére.

A számos külföldi jogeset (pl. WIPO) is azt mutatja, hogy nincs olyan regisztrációs szabályzat, amely kizárná a jogsértő regisztrálást. Ezért ilyen szabályzat megalkotása nem is várható el az ISZT-től, hanem a vitarendezés hatékonyságát szükséges növelni.

A vitarendezés szempontjából fontos a döntés kiszámíthatósága és gyorsasága, valamint költsége. Várhatóan „verseny” lesz a jogérvényesítés különböző módjai között. Az alternatív vitarendezés akkor kerülhet gyakran alkalmazásra, ha előnyösebb, mint a bírói út. Az ISZT-nek érdeke fűződik ahhoz, hogy a vitarendezési eljárást vonzóvá tegye.

Az ISZT számos alkalommal kifejezte, hogy örömmel fogad minden javaslatot, azokat megfontolja.

Összeállította dr. Bacher Gusztáv ügyvéd,
Szecskay Ügyvédi Iroda

KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉS A CREATIVE COMMONSRÓL

A konferencia egyik kerekasztal-beszélgetése a creative commons (a továbbiakban: CC) témáját járta körbe. A beszélgetés célja az volt, hogy lehetőséget biztosítson a MIE elnöksége tárgybeli vitaanyagának nyilvános vitájára.

A panel meghívott előadói dr. Dudás Ágnes (ügyvédjelölt), dr. Faludi Gábor (ügyvéd), Kelényi Attila (Kiskapu Kiadó) és dr. Tomori Pál (a MIE szerzői jogi alelnöke), a beszélgetés moderátora dr. Békés Gergely (Előadóművészi Jogvédő Iroda, jogtanácsos) volt.

Tomori Pál elmondta, hogy megítélése szerint a CC-mozgalom helyesen ismerte fel a szórakoztatóipar jelenlegi válságát, ugyanakkor a helyes prognózist téves megoldás követi. Hiányolta, hogy a CC nem teszi egyértelművé: a szerzői jog nincs válságban, a szerzői jog által biztosított eszközök nélkül nem biztosítható a szerzők és más jogosultak megfelelő érdekeinek védelme. A CC-mozgalom látszólagos sikerének elsődleges okát abban látta, hogy az éppen a CC által leginkább támadott, angolszász kulturális környezetben indult el. Meglátása szerint egy hasonló célokat követő közép-európai mozgalom nem lehetne ennyire sikeres, így a CC sikere inkább az általa is támadott kulturális fölénynek, mintsem forradalmi újdonságának köszönhető.

Faludi Gábor azt illusztrálta, miként közelednek egymáshoz a „hagyományos” szerzői jogi felhasználási szerződések és a különböző, nyílt forráskódot előíró szerződési standardok. Példaként említette a GPL (General Public Licence) új változatát, amely számos kérdésben közelít a hagyományos felhasználási szerződésekhez, ugyanakkor olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek kikényszeríthetősége, alkalmazása a gyakorlatban nehézséget okozhat. Ilyen problematikus rendelkezésként említette a GPL- és a CC-szerződések általános felelősségkizáró rendelkezéseit, amelyek megítélése szerint sem a fogyasztók, sem az üzleti partnerek vonatkozásában nem alkalmazhatók változtatás nélkül, mivel az Európai Unión belül, így Magyarországon is ezzel ellentétes jogszabályi rendelkezések érvényesülnek. Faludi Gábor lényeges problémának látja, hogy az Európai Unió különböző intézményei egymással is ellentétes elképzelésekkel rendelkeznek a szerzői jog jövőjére vonatkozóan. Meglátása szerint nélkülözhetetlen, hogy ezek minél gyorsabban összhangba kerüljenek.

Kelényi Attila elmondta, hogy Magyarországon jelenleg nem állnak rendelkezésre olyan adatok, amelyek alapján megítélhető lenne egy CC-alapú üzleti modell. Kiadója eddig összesen egy olyan könyvet adott ki (Lawrence Lessig: Szabad kultúra), ami a bolti forgalmazással párhuzamosan – ingyenesen – CC-engedély alatt is elérhető volt. A kiadványt kb. nyolcezeren töltötték eddig le, emellett kb. négyszáz példányt értékesítettek. Ahhoz, hogy az üzleti modell sikere megítélhető legyen, álláspontja szerint nagyságrendekkel több, más-más műfajú könyvet kellene kiadni. Kiemelte, hogy aligha lehet a CC-t „antikapitalista” mozgalomként leírni – mint ahogyan azt meglátása szerint a MIE vitaanyaga tette – hiszen

kialakításában kifejezetten profitorientált vállalkozások is részt vettek. Az ingyenesség kérdésénél sokkal fontosabb a CC kulturális jelentősége.

Dudás Ágnes nem értett egyet Tomori Pál álláspontjával, amely szerint a CC hibás megoldási mintát nyújt a szerzői jog problémáira. Elmondta továbbá, hogy megítélése szerint a CC sokkal nagyobb szabadságot biztosít a tartalmak számára, mint teszi azt a GPL a szoftverek esetében, hiszen ez utóbbinál még a szerződés sem fordítható le a nemzeti nyelvekre.

A konferencia résztvevői közül többen – Szakadát István (BME MOKK), Marosi György (MIE, ügyvezető elnök), Gyenge Anikó (IRM) – kifejtették véleményüket. A hozzászólók egyetértettek abban, hogy önmagában az is nagy eredmény, hogy a szerzői jog és a CC-mozgalom képviselői hosszú időt követően készek a kérdésekről közösen beszélgetni.

A panel résztvevői zárásként kifejezték szándékukat, hogy egyeztetésüket folytassák, álláspontjaikat tovább részletezzék.

*Összeállította dr. Békés Gergely jogtanácsos,
Előadóművészi Jogvédő Iroda*

SOMMAIRE

Oeuvres choisies de la matière de séance commémorative intitulée „Passé, présent et future scientifique dans le domaine de protection de la propriété intellectuelle” et de la conférence (21–22 novembre 2006) intitulée „Questions actuelles de la protection de la propriété intellectuelle ’06” organisé par l’Association hongroise pour la protection de la propriété industrielle et du droit d’auteur.

Dr. István Gödölle Les 100 années de l’Association hongroise pour la protection de la propriété industrielle et du droit d’auteur – esquisse historique et archéologique 5

Dr. Csaba Sár Défis du droit d’auteur au XXI^{ème} siècle 34

Imre Ravadits Hormonothérapie sur le marché des produits pharmaceutiques: début du concours biogénérique 42

Dr. Éva Szigeti Analyse de certaines décisions du Cour Européen et de l’OHMI et leurs effets sur la pratique nationale du droit des marques 54

Dr. Péter Munkácsi „On l’appellait encore broadcasting...” – Développement actuels du projet des traités internationaux concernant la protection des droits des organismes de radiodiffusion 70

Résumé de la table ronde sur l’enregistrement des noms de domaines et sur le respect des droits concernant les noms de domaines 78

Table ronde sur „Creative Commons” 89

INHALT

Auswahl von den Dokumenten der Gedanksitzung des Vereins für den Gewerblichen
Rechtsschutz und Urheberrecht „Wissenschaftliche Vergangenheit, Gegenwart und
Zukunft auf dem Gebiet des geistigen Eigentums“ und der Konferenz „Aktuelle Fragen
des gewerblichen Rechtsschutzes ‘06“ (21–22 November, 2006)

Dr. István Gödölle 100 Jahre des Vereins für den Gewerblichen
Rechtsschutz und Urheberrecht – historischer und
archontologischer Überblick 5

Dr. Csaba Sár Aufforderungen des Urheberrechts im XXI
Jahrhundert 34

Imre Ravadits Hormontherapie auf dem Arzneimittelmarkt:
Anfang des biogenerischen Wettbewerbes 42

Dr. Éva Szigeti Analyse der einzelnen Entscheidungen des OHIM
und des Europäischen Gerichtshofes und derer
Einfluß auf die einheimische Praxis im
Markenrechtsgebiet 54

Dr. Péter Munkácsi „Man hat sie noch ‘Broadcasting’ genannt“ –
Aktuelle Entwicklungen des internationalen
Vertragsentwurfes über den Nachbarrechtsschutz
der Rundfunk- und Fernsehorganisationen 70

Kurzer Überblick des Gespräches am runden Tisch über die Rechtsverfolgung
im Zusammenhang mit den Domainnamen und der Registration von
Domainnamen 78

Gespräch am runden Tisch über die Creative Commons 89

Tájékoztató szerzőinknek

Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle szerkesztősége örömmel fogad minden, a szellemi tulajdon védelmével foglalkozó írást. A beérkezett kéziratok a szerkesztőbizottság jóváhagyása esetén nyelvhelyességi és a kiadvány stílusához igazodó stilisztikai javítások után kerülnek publikálásra, amelyek nem érintik a mű tartalmi értékét. A kéziratot – a szerkesztőbizottság döntése alapján, az írás témája és mélysége szerint – a Tanulmányok, az Európai jogi figyelő, a Technikatörténet vagy a Hírek, események rovatban tesszük közzé. Az írás terjedelmét nem korlátozzuk, igen hosszú cikket esetlegesen két vagy több részben, egymást követő lapszámokban teszünk közzé a szerzővel történő egyeztetés után. Az egyes cikkekben kifejeződő állásfoglalásnak nem feltétlenül kell tükröznie a szerkesztőbizottság véleményét.

A szövegszerkesztővel, lehetőleg Rich Text formátumban készült kéziratokat mágneslemezen vagy e-mailben kérjük elküldeni az alábbi címek valamelyikére. Kérjük szerzőinket, hogy a szöveget ne formázzák, zárják balra, kiemelésként csak dőlt betűt alkalmazzanak, a címeket, alcímeket ne húzzák alá, a címhierarchiát lehetőleg számozással jelezzék. Tanulmányuk magyar és angol nyelvű összefoglalóját szíveskedjenek kb. 10-15 sorban mellékelni. A szövegben előforduló rövidítéseket, betűszókat első előfordulásukkor fel kell oldani. Az irodalomjegyzékben, hivatkozásokban kérjük az összes bibliográfiai adat (szerző, cím, kiadó, kiadás helye és éve, oldalszám) feltüntetését.

További kérdéseik esetén a szerkesztőség készséggel áll a rendelkezésükre (Magyar Szabadalmi Hivatal, 1370 Budapest 5, Pf. 552, Bana Zsuzsanna szerkesztő, zsuzsanna.bana@hpo.hu, anna.manyoki@hpo.hu, tel.: 474 5554, fax: 474 5555).

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

Megjelenik kéthavonta

2. (112.) évfolyam, 1. különszám

Megjelent: 2007. május

Felelős kiadó:

dr. Bendzsel Miklós

Felelős szerkesztő:

Bana Zsuzsanna

Tervezőszerkesztő:

Plette Péter

Szerkesztőségvezető:

Dürr János

Szerkesztőség:

Magyar Szabadalmi Hivatal

1054 Budapest, Garibaldi u. 2., Telefon: 474 5554

Levélcím: Pf. 552, 1370, e-mail: iszjsz@hpo.hu

www.mszh.hu

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága,

1008 Budapest, Orczy tér 1.

Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknél,
e-mailen (hirlapelofizetes@posta.hu), faxon: 303 3440.

További információ: 06 (80) 444 444

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk a 06 (80) 444 444 zöldszámon.

Egyes szám ára: 1150 Ft

Egy évre: 6900 Ft

MSZH – Nyomda – 2007.017/6/k

Felelős vezető:

Dürr János

Tel.: 474 5953

HU ISSN

1587–5563

Szerkesztőbizottság:

dr. Bendzsel Miklós elnök

Bana Zsuzsanna, Dürr János, dr. Ficsor Mihály, dr. Gonda Imre,

dr. Kiss Zoltán, Kürtös József, Posteinerné Toldi Márta,

dr. Tószegi Zsuzsanna, Ujvári János